

**T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı**

**2017 YILI BÜTÇE SUNUŞU
(TBMM Genel Kurulu)**

**İsmet YILMAZ
Millî Eğitim Bakanı**

11 Aralık 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ TEŞKİLAT YAPISI	38
1.1. Yönetim ve Organizasyon	39
1.2. İnsan Kaynağı	43
1.2.1. Millî Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynağı	43
1.2.1.1. Öğretmen İstihdamı	43
1.2.1.2. Öğretmen Dışındaki Personel İstihdamı	46
1.2.2. Yükseköğretim İnsan Kaynağı	48
2. EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN YAPISI	53
2.1. Örgün Eğitim	54
2.1.1. Okul Öncesi Eğitim	54
2.1.2. İlköğretim	56
2.1.3. Ortaöğretim	60
2.1.3.1. Genel Ortaöğretim	62
2.1.3.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	63
2.1.3.3. Din Öğretimi	66
2.1.4. Özel Eğitim ve Rehberlik	68
2.1.5. Özel Öğretim	74
2.1.6. Yükseköğretim	77
2.2. Yaygın Eğitim	77
2.2.1. Hayat Boyu Öğrenme	78
3. EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ERİŞİM, KALİTE VE KAPASİTE	81
3.1. Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılması	81
3.1.1. Öğrenci Sayıları	81
3.1.2. Örgün Eğitim Okullaşma Oranları	84
3.1.3. Kız Çocuklarının Okullaşması	87

3.1.4.	Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci/Derslik ve Öğrenci/Öğretmen Sayıları	89
3.1.5.	Yükseköğretime Erişim	90
3.1.6.	Yaygın Eğitim	91
3.2.	Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılmasına Yönelik Uygulamalar	96
3.2.1.	Pansiyon Hizmetleri	96
3.2.2.	Taşıma Hizmetleri	97
3.2.3.	Ücretsiz Ders Kitabı	101
3.2.4.	Eğitim ve Öğretimin Teşvik Ödemeleri	104
3.2.4.1.	Şartlı Eğitim Yardımları	104
3.2.4.2.	Burslar	106
3.2.4.3.	Özel Mesleki ve Teknik Okulların Desteklenmesi	107
3.2.4.4.	Örgün Eğitim Yapan Özel Okul Öncesi, Özel İlkokul, Özel Ortaokul ve Özel Liselerde Okuyan Öğrencilerin Desteklenmesi	109
3.2.4.5.	Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrencilerin Desteklenmesi	111
3.2.5.	Türkiye’de Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Olarak Yürütülen Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri	112
3.3.	Eğitim ve Öğretimde Kalitenin ve Kapasitenin Artırılması	116
3.3.1.	Öğretmen Yetiştirme	116
3.3.1.1.	Burs	118
3.3.1.2.	Aday Öğretmenler	119
3.3.1.3.	Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri	120
3.3.1.4.	Öğretmen Maaşları	122

3.3.2.	Öğretim Programları ve Materyalleri Güncelleme Çalışmaları	124
3.3.2.1.	İlköğretim Programları ve Materyalleri	125
3.3.2.2.	Genel Ortaöğretim Programları ve Materyalleri	126
3.3.2.3.	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programları ve Materyalleri	127
3.3.3.	Ders Kitapları ve Materyalleri İnceleme Süreci	130
3.3.4.	Destekleme ve Yetiştirme Kursları	133
3.3.5.	Fiziki Alt Yapı	133
3.3.6.	FATİH Projesi	140
3.3.7.	Bakanlık Hizmetlerinde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı	143
3.3.8.	Eğitim ve Öğretim ile İstihdam İlişkisinin Geliştirilmesi	154
3.3.9.	Ortaöğretime Uyum Programı	159
3.3.10.	Ölçme ve Değerlendirme	160
3.3.11.	Yabancı Dil ve Hareketlilik	163
3.3.12.	Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler	164
3.4.	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK)	175
3.5.	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)	179
4.	BÜTÇE	181

TABLÖLAR

Tablo 1:	Atama Usulüne Göre Öğretmen Sayıları (2003-2016)	44
Tablo 2:	Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı Mevcut Personel Sayıları	45
Tablo 3:	Öğretmen Dışındaki Personele İlişkin İlk Atama Sayıları (2003-2016)	46
Tablo 4:	Öğretmen Dışındaki Unvanlarda Görev Yapan Personele Yönelik Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2013-2016)	47
Tablo 5:	Yükseköğretim Verileri (2016)	48
Tablo 6:	Yükseköğretim Akademik Personel Sayısı (2015-2016)	49
Tablo 7:	Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanlara Göre Dağılımı (2002-2003/2015-2016)	49
Tablo 8:	Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Bursiyerlere Ödenen Burs Miktarının Ülkelere Göre Dağılımı	52
Tablo 9:	Eğitimde Öğrenci Sayıları (Örgün) (Resmî ve Özel/Açık Öğretim Dâhil)	81
Tablo 10:	Eğitim Kursiyer Sayıları (Yaygın) (Resmî ve Özel)	82
Tablo 11:	Öğrenci Sayıları (2006-2016)	83
Tablo 12:	Okullaşma Oranları (2002-2003/2011-2012)	84
Tablo 13:	Okullaşma Oranları (2012-2013/2015-2016)	85
Tablo 14:	Yaş Gruplarına Göre Net Okullaşma Oranları (2015-2016)	85
Tablo 15:	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	89
Tablo 16:	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	90
Tablo 17:	Pansiyon Verileri (2016-2017)	96
Tablo 18:	Özel Öğrenci Yurtları (2015-2016)	97
Tablo 19:	Ücretsiz Ders Kitabı	102
Tablo 20:	Burslar (2003-2016)	106
Tablo 21:	OSB'lerde Eğitim ve Öğretim Desteği Verilecek Alanlar ve Tutarları (2016-2017)	109
Tablo 22:	Eğitim ve Öğretim Desteği (2016-2017)	110
Tablo 23:	Suriyeli Öğrencilere Ait Veriler	115
Tablo 24:	Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2003-2016)	121
Tablo 25:	Kadrolu Öğretmen Maaşları (2002-2016)	122
Tablo 26:	Okul Sayıları ve Derslikler (Resmî) (2015-2016)	134
Tablo 27:	Yapılan Derslik Sayıları (2003-2016)	135

Tablo 28:	Özel Okul Verileri	138
Tablo 29:	Özel Okula Dönüşen Kurum Sayıları	140
Tablo 30:	Sınav Verileri	162
Tablo 31:	İnsani Gelişme Raporu (2015)	167
Tablo 32:	Öğretmen Dağılımı (Yurtdışı)	169
Tablo 33:	Okutman (Yurtdışı)	169
Tablo 34:	Yurt Dışında Bakanlığımıza Bağlı Olarak Faaliyetlerini Sürdüren Okullar ve Öğrenci Sayıları (Yurtdışı) (2015)	171
Tablo 35:	Kitap ve Eğitim Materyalleri (Yurtdışı) (2016)	174
Tablo 36:	Eğitim Bütçesi (2006-2017)	182
Tablo 37:	Eğitim Bütçesinin GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (2006-2017)	183
Tablo 38:	2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel Sınıflandırma)	185
Tablo 39:	2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma)	186
Tablo 40:	2017-2019 Dönemi MEB Bütçesi (Ekonomik Sınıflandırma-İkinci Düzey Dağılımı)	187
Tablo 41:	2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırma)	188
Tablo 42:	2017 Yılı Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel Sınıflandırma) (Birimlere Dağılımı)	189
Tablo 43:	2017 Yılı Bütçe Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma) (Birimlere Dağılımı)	190
Tablo 44:	MEB Bütçe Tasarısının GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2017)	192
Tablo 45:	Merkezi Bütçe Yatırım Ödeneğinden MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay (2003-2017)	194
Tablo 46:	Yatırım Ödenekleri (2017)	196
Tablo 47:	2017 Yılı YÖK ve Üniversiteler Bütçe Tasarısının 2016 Yılı İle Karşılaştırılması	197
Tablo 48:	MEB, YÖK ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödenekleri (2002-2017)	198
Tablo 49:	YÖK ve Üniversite Bütçelerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçeye Oranları (2002-2017)	200
Tablo 50:	2017 Yılı YÖK ve Üniversite Bütçe Ödenek Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma)	201

GRAFİKLER

Grafik 1:	Yıllar İtibarıyla Atanan Öğretmen Sayısı (2003-2016)	44
Grafik 2:	Özel Öğrencilerin Toplam Öğrenci İçindeki Payı (2006-2016)	83
Grafik 3:	Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (2006-2015)	91
Grafik 4:	Taşınan Öğrenci Sayıları (İlköğretim) (2002-2016)	98
Grafik 5:	Taşıma Giderleri (İlköğretim) (2002-2016)	98
Grafik 6:	Taşınan Öğrenci Sayıları (Ortaöğretim) (2010-2016)	99
Grafik 7:	Taşıma Giderleri (Ortaöğretim) (2010-2016)	99
Grafik 8:	Taşınan Öğrenci Sayıları (Engelli) (2004-2016)	100
Grafik 9:	Taşıma Giderleri (Engelli) (2004-2016)	101
Grafik 10:	Şartlı Eğitim Yardımları (ŞEY) (2003-2016)	105
Grafik 11:	Şartlı Eğitim Yardımlarından (ŞEY) Yararlanan Öğrenci Sayısı (2003-2016)	105
Grafik 12:	Burs Ücretleri (İlköğretim ve Ortaöğretim) (2002-2016)	107
Grafik 13:	Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrenci Sayıları (2006-2016)	112
Grafik 14:	2017 Yılı Bütçe Tasarısının Ödenek Dağılımı	181
Grafik 15:	2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel Sınıflandırma)	185
Grafik 16:	2017 Yılı MEB Bütçesinin 2016 Yılı Ödenekleri ile Karşılaştırılması	186
Grafik 17:	MEB Harcama Birimlerinin Bütçe Ödenekleri (2017)	191
Grafik 18:	MEB Bütçe Tasarısının GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2017)	193
Grafik 19:	MEB Yatırım Ödenekleri (2003-2017)	195
Grafik 20:	2017 Yılı YÖK ve Üniversiteler Bütçe Tasarısının 2016 Yılı İle Karşılaştırılması	198

- Grafik 21:** MEB, YÖK ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçeye Oranları (2002-2017) **199**
- Grafik 22:** YÖK ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçeye Oranları (2002-2017) **199**

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı ile Üniversitelerin 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarıları ile 2015 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarılarını sunmak ve Bakanlık faaliyetlerimiz ile hedeflerimiz hakkında bilgi vermek üzere huzurlarınızda bulunmaktayım.

Bu vesile ile Genel Kurulumuzun Başkan ve tüm üyelerini saygı ile selamlıyorum.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Millî Eğitim Bakanlığı olarak; herkesin eğitim ve öğretime eşit şartlar altında erişmesini, çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışı kazanmasını, girişimci, yenilikçi, dil becerileri yüksek, iletişime ve öğrenmeye açık, öz güven ve sorumluluk sahibi, sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini istiyoruz.

Bugüne kadar yapılan çalışmalar neticesinde, temel altyapı ve erişim sorunlarını önemli ölçüde çözdük. Eğitimin kalitesinin artırılması ise daimi hedefimiz olarak kalacaktır.

Bunun için, eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak etkin ve verimli işleyen bir kurumsal yapıyı tesis etmek; bakanlığımızın beşeri, mali, fiziki ve teknolojik yapı ile yönetim ve organizasyon yapısını daha da iyileştirmek en önemli önceliğimiz olacaktır.

Önceki hükümetler döneminde olduğu gibi; 65'inci Hükümet döneminde de eğitimin her kademesinde okullaşma ve kız çocuklarının okullaşması

oranlarının artırılması çalışmalarını devam ettirmek yine bizim için önemli bir başlık olarak gündemimizde olacaktır.

Yeni bütçe sonrasında Hükûmet Programımızda da ifade edildiği üzere; bilgi tabanlı ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, özgürlükçü, üretken ve rekabetçi bir eğitim sisteminin oluşturulması hedefimiz olmaya devam edecektir.

Önümüzdeki dönemde, 2017-2019 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Programda da yer alan, okul öncesi eğitimi kademeli olarak zorunlu hale getirilecektir.

Eğitimin kalitesinin artırılması ve beşeri sermayenin niteliğinin yükseltilmesi kapsamında ikili öğretim tamamen kaldırılacak, beşinci sınıfların müfredatı dil öğretimi açısından yeniden düzenleniyor, önümüzdeki yıl pilot uygulama hayata geçirilecek ve izleyen dönemde tüm 5. sınıflar düzeyinde bu uygulama yaygınlaştırılacaktır.

Eğitimde fırsat eşitliğini hayata tam olarak geçirmek; bu amaca uygun öğretmenlerin yetiştirilmesi, müfredatın geliştirilmesi ve uygun ortamların tesis edilmesi yönünde çalışmalarımız devam edecektir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Türkiye'nin 21. yüzyılda önüne koyduğu hedeflere ancak eğitimle ulaşabileceğinin farkında olarak geçmiş yıllarda olduğu üzere bu yıl da, bütçeden en fazla pay yine eğitime ayrılmıştır.

2002 yılında 10 milyar TL olarak gerçekleşen bütçe payımız, 2017 yılında 122 milyar 414 milyon TL olarak belirlenmiştir.

Söz konusu bütçe çerçevesinde Bakanlığımız, toplumun hemen hemen tüm kesimlerini içine alan örgün ve yaygın eğitim ve öğretim hizmetlerini yerine getirmektedir.

Bugün itibarıyla resmi ve özel olmak üzere toplam 4.987 anaokulu, 22.635 anasınıfı, 25.211 ilkokul, 14.413 ortaokul ve 325 yatılı bölge okulu ile temel eğitim alanında,

3.277 Anadolu lisesi, 607 fen ve sosyal bilimler lisesi, 65 spor lisesi, 79 güzel sanatlar lisesi, 1.040 özel temel lise ve 1.400 Anadolu imam hatip lisesi ile genel ortaöğretim alanında,

2.750 mesleki ve teknik Anadolu lisesi, 92 mesleki ve teknik eğitim merkezi ve 785 çok programlı Anadolu lisesi ile mesleki ve teknik ortaöğretim alanında,

eğitim ve öğretim faaliyetlerimize devam ediyoruz.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitime bütçeden ayırdığımız payın her yıl artmasının yanında eğitim sistemimizin daha özgürlükçü bir yapıya kavuşturulması yönündeki çalışmalarımız da devam etmektedir.

Bu çerçevede, eğitim müfredatındaki antidemokratik ifadelerin ayıklanması, okullarda serbest kıyafet uygulaması, farklı dil ve lehçelerde eğitimin önünü açan düzenlemelerin, halkın taleplerine uygun olarak takipçisi olacağız. Hükümetlerimiz döneminde zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarıldı. Söz konusu reform ile eğitimin her kademesindeki okullaşma oranlarında ve ortalama eğitim süresinde önemli artışlar gerçekleşti.

Ayrıca, temel eğitimden ortaöğretim kurumlarına, öğrenci yerleştirme uygulaması olan Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş Sistemi uygulamasına devam edilecektir. Bu sistemde okullarımız, öğretmenlerimiz ve müfredat merkeze alınmıştır. Temel eğitimden ortaöğretime geçiş kapsamındaki bu uygulamaya ilişkin, her yıl çok kapsamlı alan araştırmaları yapıp, geri dönüşler alıyoruz. Aldığımız bu geri dönüşler uygulamamızın sahada büyük bir memnuniyet oluşturduğunu ve hüsnü kabul gördüğünü göstermektedir. Bu kapsamda çocuklarımızın sosyal, sanatsal, kültürel ve sportif etkinliklerinin de sürece yansıtılacağı bir mekanizma için çalışmalarımız devam etmektedir.

Yine Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi hükümetlerimiz döneminde hayata geçirilmiştir ki bu, büyük bir eğitim teknolojisi yatırımdır. Bu proje ile eğitim sisteminin çağın teknoloji ile buluşturulması suretiyle 21. yüzyıl toplumunun gerektirdiği becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bilişim teknolojileri destekli öğretimin gerçekleştirilmesini öngören FATİH Projesinin uygulanmasına yönelik çalışmalar başta ilk ve ortaöğretim olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde hızlı bir şekilde devam etmektedir.

Bu süreçte, eğitsel e-İçeriklerin oluşturulması, önemli çalışmalarımızdan sadece biridir.

Öğretim programlarının, bilgi teknolojileri destekli öğretime uyumlu hale getirilerek oluşturulan bu içerikler, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden öğretmen, öğrenci ve velilere sunulmaktadır.

EBA, bireyselleştirilmiş öğrenim imkânı sağlayan, öğretmen ve öğrencileri tanıyan, kullanıcıya yapay zekâ algoritmalarını da kullanarak geri dönüşler yapan, önerilerde bulunan, verileri analiz edebilen ve

raporlama yapabilen, yeni nesil bir sistemdir. Ülkemizin en büyük eğitim portalı haline gelmiş olan EBA'ya öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz, her zaman ve her yerden, internet üzerinden ulaşabilmekte, video, animasyon, kitap, etkileşimli sözlük, dergi, sunum dosyası ile eğitsel oyun türlerinde 150 binden fazla içeriği kullanabilmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim ve öğretim alanında gerçekleştirilen yapısal düzenlemelerden bir diğeri de eğitimde özel sektörün payını ve katkısını artırmayı hedefleyen dershanelerin dönüştürülmesi sürecidir.

Dershanelerin dönüşümü ile ilgili olarak, 13 Temmuz 2015 tarihli Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda, kişilerin okul dışı eğitim imkânlarını çeşitlendirmek amacıyla ilgili yönetmelikte düzenlemeye gidilerek özel öğretim kursları tanımlanmıştır.

Bu kurslarda, ilgili bilim grubunda Bakanlıkça onaylanmış program doğrultusunda, ortaöğretim mezunları eğitim alabildikleri gibi ortaöğretime devam eden öğrencilerimiz de okullarındaki eğitimlerine destek alabilmektedirler.

Özel çeşitli kurslar ile özel öğretim kurslarına devam eden ortaöğretim öğrencilerinin hafta içi saat 19.00'a kadar; hafta sonu ise sadece cumartesi günleri bu kurslara devam edebileceğine ilişkin düzenleme yapılarak öğrencilerimizin aileleri ile daha fazla zaman geçirmeleri sağlanmıştır.

Özel öğretim kurumlarının nitelik ve niceliğinin artırılması, eğitim sistemimizde kalite ve rekabet odaklı eğitim hizmetlerinin verilmesine katkı sağlayacaktır.

Özel sektörün, dinamik yatırım ve işletme kabiliyetinin eğitim sistemine katkısını artırmak için teşvik düzenlemeleri yapılmıştır.

Bunlardan en önemlisi, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında başlayan “Öğrenci Eğitim Öğretim Desteği” uygulamasıdır. Uygulama farklı okul türlerini de kapsayacak şekilde her eğitim öğretim yılında geliştirilerek ve çeşitlendirilerek devam etmektedir.

Söz konusu uygulama devlet okullarındaki ikili eğitim yükünün ve derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasına önemli derecede katkı sağlamaktadır.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında, yeni katılan 75 bin öğrenci ile birlikte toplam 316 bin 199 öğrencinin eğitim öğretim desteğinden faydalanması planlanmıştır.

Eğitimde özel sektörün payının artırılması yönündeki çalışmalarımız devam etmektedir. Arazi ve okul tahsisi ile, vergi istisnalarına, ucuz kredi ve öğrenci başına eğitim öğretim desteğine kadar sektörden de ciddi talep gören bir dizi düzenleme hayata geçirilmiştir.

Yapılan kanun değişiklikleriyle; özel okula dönüşmek isteyen dershanelere yirmi beş yıla kadar arsa tahsisi veya on yıla kadar bina kiralama, okula dönüşme taahhüdünde bulunan özel dershanelere ise 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar buldukları binalarda okul olarak faaliyet göstermeleri imkânı sağlanmıştır.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,

Millî iradeye yönelik Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ) 15 Temmuz darbe girişimini müteakip, bir daha böyle bir olayla milleti muhatap

kılmamak için alınan tedbirler kapsamında, bu terör örgütüyle irtibatı, iltisakı veya aidiyeti tespit edilen 1.060'ı özel okul, 345'i diğer özel öğretim kurumu ve 844'ü özel öğrenci yurdu olmak üzere toplam 2.249 kurum kapatılmıştır. Kapatılan bu özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin mağdur olmaması için gerekli tedbirler alınarak resmi ve özel okullara nakilleri sağlanmıştır.

Diğer yandan 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 1.073 yeni özel okul faaliyete başlamıştır. Bu nedenle özel okulların oranında ve bu okullarda öğrenim gören öğrenci oranlarında bir önceki yıla göre gerileme olmamış, tam tersine bir artış söz konusu olmuştur.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Konuşmamın başında da belirttiğim gibi; bir hedefimiz de; eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak etkin ve verimli işleyen bir kurumsal yapıyı tesis etmek; bakanlığımızın beşeri, mali, fiziki ve teknolojik yapısı ile yönetim ve organizasyon yapısını daha da iyileştirmektir.

Bu çerçevede öğretmen açığının giderilmesini sağlamak ve mevcut öğretmenlerimizi güncel gelişmeler, yenilikler ve değişiklikler konusunda bilgilendirerek niteliklerini artırmak istiyoruz.

Öğretmenlerimizin ülke içinde dengeli dağılımına önem veriyoruz. Atıl kapasiteyi aktif hale getirmeye yönelik uygulamalarımız devam etmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim ve öğretim, çağın gereklerine uygun olarak sürekli gelişen, birikim ve tecrübeler ışığında yenilenen, insanı değerli kılan, toplumu yücelten ve insanlığa yön veren bitmeyen bir süreçtir.

Eğitim sürecinde, dünyanın her yerinde, öğrenme ve öğretme ihtiyacının karşılanmasında en temel unsur öğretmenlerdir.

Ülkemizde geleceğimizin teminatı gençlerimizin demokratik değerlerle buluşmasında, onların millî ve manevi değerlerle donatılmasında, ülkemizin geleceğini inşa edecek gençlerimizin yetiştirilmesinde, en büyük pay, hiç kuşkusuz öğretmenlerimize ait olacaktır.

Bu noktada, eğitim öğretim hizmetleri sınıfındaki mevcut personelimiz hakkında bazı bilgileri sizlerle paylaşmak isterim.

Bakanlığımıza bağlı resmî eğitim kurumlarında görev yapan 900.168 öğretmenimiz bulunmaktadır. Bildiğiniz üzere 10 Ekim 2016 tarihinde atanan 18 bin 506 sözleşmeli öğretmenle birlikte son 14 yılda 561 bin 135 öğretmenin ataması yapılmış olup bu sayı mevcut öğretmen sayısının %62,34'üne karşılık gelmektedir.

Bu süre içinde, öğretmen başına düşen öğrenci sayımız; 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde 28 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 16'ya düşmüştür. Aynı şekilde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ortaöğretimde 18 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 13'e düşmüştür.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında da öğretmen ihtiyacını karşılayamadığımız eğitim kurumlarında ücretli öğretmen uygulaması devam etmektedir. Ücretli öğretmen istihdamında önceliğimiz

öğretmenliğe kaynak teşkil eden fakülte ve bölüm mezunlarıdır. Yeterince başvuru olmayan yerlerde ise diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olanlarla öğretmen ihtiyacı giderilmektedir.

Eğitim kurumlarının ihtiyacı olan öğretmen sayıları, norm kadrolara ilişkin yönetmelik esaslarına göre belirlenmektedir. Son sözleşmeli öğretmen atamasıyla birlikte norm kadro doluluk oranları Doğu Anadolu Bölgesinde %89,93'e, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %87,06'ya, ülke genelinde ise %89,69 seviyesine ulaşmıştır.

Hedefimiz ülke genelinde, her ilde, her bölgede %100 doluluk oranı ile eğitim öğretim hizmetini sunmaktır. Nitekim bugün itibarıyla bazı illerde norm kadro doluluk oranı noktasında bu hedefe ulaşmış durumdayız.

Kamuda görev yapan personelin büyük çoğunluğunu, Bakanlığımızdaki öğretmenler oluşturmaktadır. Bir milyona yaklaşan öğretmen sayımıza karşın, aile birliği mazereti başta olmak üzere, çeşitli nedenlerle atandıkları kurumlarda kısa süre görev yaparak ayrılan öğretmenlerin oluşturduğu sirkülasyonun yoğun olduğu illerde, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak üzere, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi illeri ağırlıklı olacak şekilde kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki Bakanlığın boş öğretmen norm kadrosu bulunan örgün ve yaygın eğitim kurumlarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamında sözleşmeli statüye geçilmiştir.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,

Öğretmenlerimizin mali ve sosyal haklarında da önemli iyileştirmeler yapıldığını ifade etmek durumundayım.

2002 yılında Bakanlığımız bünyesinde göreve yeni başlamış 9. derece 1. kademedeki bir öğretmenimizin maaşı 470,20 TL iken, 01.07.2016 tarihi itibarıyla %459 artışla 2.628,41 TL'ye yükselmiştir.

2002 yılında ek ders ücretinin saati net 2,75 TL (brüt 3,26 TL) iken 2016 yılında net 11,00 TL (brüt 13,06 TL) olmuştur.

Bu durumda haftada 15 saat, ayda toplam 60 saat ek ders veren öğretmenimizin ek ders ücreti 2002 yılında 165 TL iken, 01.07.2016 tarihi itibarıyla %300 artışla net 659,83 TL'ye yükselmiştir.

Haftada 15 saat ek ders veren bir öğretmene 2002 yılında maaşı ile birlikte toplam 635,20 TL ödenirken, 2016 yılının ikinci yarısında toplamda %418 artışla 3.288,24 TL ödenmektedir.

Tüm öğretmenlere, her eğitim ve öğretim yılında, bir defa, eğitim ve öğretim yılına hazırlık ödeneği ödenmektedir. Yapılan ödeme 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 175 TL iken, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında %471 artışla 1.000 TL'ye yükseltilmiştir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilmesi, mesleğe girişi, mesleki gelişimi ve öğretmenlik mesleğinin algı ve statüsünün güçlendirilmesi konularına yönelik ve mevcut öğretmen yetiştirme sistemini bütünsel olarak ele alan bir “Öğretmen Strateji Belgesi” hazırlanmıştır.

Yüksek nitelikli, iyi yetişmiş ve mesleğe uygun bireylerin öğretmen olarak istihdamını sağlamak, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimini sürekli kılmak, öğretmenlik mesleğine yönelik algıyı iyileştirmek ve mesleğin statüsünü güçlendirmek amaçlarını gerçekleştirmek için

hazırlanan ve 35 eylemden oluşan “Öğretmen Strateji Belgesi”, Yüksek Planlama Kurulu’nun onayına sunulmuştur.

Öğretmen Strateji Belgesinde yer alan eylemler doğrultusunda, eğitim ve öğretim alanında, bilimsel, teknolojik gelişmeleri incelemek araştırmak, danışmanlık hizmeti sunmak; MEB personeli için hayat boyu öğrenme fırsatları oluşturmak, öğretmenlerin hayat boyu öğrenme fırsatlarını artırmak ve çeşitlendirmek için meslekî gelişim faaliyetlerinde örgün, açık ve uzaktan öğretim yoluyla hizmet sunan kurumlarla iş birliği sağlamak, gerektiğinde Bakanlıkça ya da öğretmenler tarafından bireysel olarak hizmet satın alınabilecek bir mesleki gelişim sistemi oluşturmak, öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarına yönelik standartların belirlenmesi konusunda ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak; aday öğretmen yetiştirme programı, meslekî gelişim programları, pedagojik formasyon eğitimleri ile kariyer basamağında yükselmelerine dönük eğitimler düzenlemek ve benzeri nitelikte amaçları gerçekleştirmek için Öğretmen Akademisi sisteminin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

Eğitim fakültelerini, millî eğitim sistemindeki yeni yapılanmaya göre bölüm, anabilim dalı ve öğretmenlik genel ve alan yeterlilikleri ile ilişkilendirilmiş bir şekilde yeniden yapılandırma çalışmalarını Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ile birlikte yürütmekteyiz.

Mesleğe yeni başlayan aday öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine daha hazır hale gelmesi için, çeşitli teorik ve uygulamalı eğitimlerin verildiği aday öğretmen yetiştirme programını güncelleştirerek devam ettiriyoruz. Bu kapsamda aday öğretmenlerimiz tecrübeli ve mesleğinde temayüz etmiş öğretmenlerimizin danışmanlığında yoğun bir yetiştirme dönemine tabi tutulmaktadırlar.

Düzenlenen program doğrultusunda aday öğretmenler sınıf içi gözlem ve uygulamalar, hazırlık ve değerlendirme uygulamaları ile okul içi ve okul dışı faaliyetler gibi detaylı eğitimlerden geçirilmektedir.

Danışman eşliğinde yapılan faaliyetlere ilaveten adaylardan süreç boyunca öğretmenlik ve eğitimle ilgili çeşitli kitaplar okumaları ve filmler izlemeleri istenmekte, adayların eğitimle ilgili farklı teorik ve pratik sorunların farkına varacakları seminer ve konferanslar düzenlenmekte, böylece aday öğretmenlerin millî eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek doğrultusunda sahip olmaları gereken bilgi, beceri, değer ve tutumlarla donanmaları ve entelektüel birikimlerine katkı yapacak faaliyetlerde bulunmaları sağlanmaktadır.

Hem adayların hem danışman öğretmenlerin mesleki gelişimi için oldukça önemli olan bu uygulama, geri bildirimlerle daha da etkin hale getirilerek sürdürülecektir.

Eğitim fakülteleri ile diğer öğretmen adayı yetiştirilen yükseköğretim kurumlarının ve formasyon programlarının öğrenci kontenjanlarını, öğretmen ihtiyaç analiz ve projeksiyonlarını dikkate alarak belirlemek için YÖK ile ortak çalışmalar yapılmaktadır.

Bakanlığımızın ileriye yönelik programlarında, eğitim sisteminin günümüzün eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek yapıya kavuşturulmasının yanı sıra, öğretmenlerin nitelik ve statülerinin iyileştirilmesine de özel önem verilmektedir.

Her sınıfa yüksek nitelikli öğretmenin ulaşmasını sağlamak, öğretmenlerin mesleki ve kurumsal bağlılığını iyileştirmek ve sürdürülebilir kılmak, öğretmenlik mesleğinin algı ve statüsünü güçlendirmek en temel amaçlarımız arasındadır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Beşeri sermayemizin geliştirilmesi yanında, fiziki sermayemizin de geliştirilmesi çok büyük önem arz etmektedir.

Bütün okullarımızda tam gün eğitim öğretime geçebilmek ve dolayısıyla ikili öğretime son verme hedefi doğrultusunda, yoğun bir şekilde devam edegelen derslik yapımı çalışmalarını kararlılıkla sürdürüyoruz.

Bu açıdan baktığımızda 2003 yılından bugüne kadar, 47 bin 89'u hayırsever vatandaşımız tarafından olmak üzere toplam 269 bin 596 adet yeni dersliğin yapımı tamamlanarak eğitim öğretimin hizmetine sunulmuştur.

Bu vesileyle, gerek derslik yapımı ve gerekse diğer ayni ve nakdi bağışlarıyla eğitimimize gönülden destek olan hayırseverlerimize huzurlarımızda bir kez daha teşekkür ediyorum.

Her eğitim kademesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı, yeni yapılan derslikler sayesinde, ülke genelinde 30'un altına düşmüştür.

2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 36 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 25'e;

Aynı şekilde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 31 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında bu sayı 23'e düşmüştür.

Buna göre; bir önceki yıla göre %15,2 artışla, 7 milyar 237 milyon TL olarak öngörülmüş olan Bakanlığımızın 2017 yılı yatırım ödeneği de aynı hedefler doğrultusunda, özellikle ikili eğitimin yapıldığı, yoğun göç alan

şehirlerimize öncelik verilmek suretiyle derslik yapımında kullanılacaktır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Geçtiğimiz yıllarda bazı okul ve kurumlarımıza terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Çocuklarımızın eğitim hakkını elinden almayı hedefleyen bu terör saldırıları nedeniyle hasar gören okul ve kurumlarımız, Bakanlığımız bütçesinden ek ödenek aktarılarak, eğitime hazır hale getirilmiştir.

Ayrıca farklı gerekçelerle aksayan eğitim sürecini tamamlamak, öğrencilerin eğitim öğretimden geri kalmamalarını sağlamak ve Merkezi Ortak Sınavlarda aksaklık yaşanmaması için e-Okul Yönetim Bilgi Sisteminde “Misafir Öğrenci Geçici Nakil Nedeni” seçeneği oluşturulmuş ve velinin talebi doğrultusunda nakil gitmek isteyen okul öncesi, ilkokul, ortaokul öğrencilerinin nakilleri yapılmıştır. İlköğretim düzeyinde 90 bin 793, ortaöğretim düzeyinde ise 30 bin 948 olmak üzere toplam 121 bin 741 öğrencinin nakil işlemleri bu çerçevede gerçekleştirilmiştir. Nakil olamayan öğrencilere yönelik olarak ise telafi eğitimleri verilmiştir. Bu kapsamda 147 bin 18 öğrencimize, 804 okulda 6 bin 187 öğretmenimiz tarafından telafi eğitimi verilmiştir.

Telafi eğitimleri ile ilgili izleme ve değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında yapılan Protokol çerçevesinde; 2003 yılından bu yana Türkiye çapında Şartlı

Eğitim Yardımı (ŞEY) Programı uygulanmakta olup, ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay eğitim yardımı yapılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan karşılanan şartlı eğitim yardımıyla 2003 yılından 2016 Haziran ayı sonuna kadar, ilk ve ortaöğretimdeki 23 milyon 479 bin 410 öğrencimizin annelerine 4 milyar 589 milyon 855 bin 885 TL ödeme yapılmıştır.

İlköğretime devam eden kız çocuklarına 40 TL, erkek çocuklarına 35 TL, ortaöğretime devam eden kız çocuklarına 60 TL, erkek çocuklarına ise 50 TL aylık ödenmektedir.

Kız çocuklarımıza ve ortaöğretimde devam eden öğrencilerimize verilen yardım miktarları, özellikle, kız çocuklarımızın okullaşma oranlarının ve ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarının artırılması amacıyla daha yüksek tutulmuştur.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bilindiği üzere, ücretsiz ders kitabı dağıtımını uygulaması, eğitimde fırsat eşitliğine yönelik yürütölen çalışmalarından biridir.

Bu kapsamda 2003'ten 2016 yılına kadar toplam 2 milyar 465 milyon 557 bin 308 adet kitap öğrencilerimize ücretsiz dağıtıldı. Bu uygulama için toplam 4 milyar 139 milyon 133 bin 249 TL ödeme yapılmıştır.

Bu uygulama kapsamındaki ortaöğretim öğrencilerine ücretsiz ders kitabı dağıtılması amacıyla Bakanlığımız 2017 yılı Bakanlık bütçesine 208 milyon 514 bin TL kaynak tahsisi öngörölmüş olup; ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için de Sosyal

Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan 2017 yılı için 289 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

2003 yılından itibaren resmi okullarımızda yürüttüğümüz “Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı” projesine 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren özel öğretim kurumları da dâhil edilmiş ve ders kitapları talep eden özel okullarda da ücretsiz olarak verilmeye başlanmıştır. Bu uygulama önümüzdeki yıllarda da resmi okullarımızda olduğu gibi devam edecektir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bilindiği üzere; ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine verilen burslar, eğitim ve öğretime erişimi artırarak, fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkı sağlayan önemli uygulamalardan biridir.

2003 yılında öğrenci başına aylık 13,06 TL olan burs miktarı; 2015 yılında 165,33 TL'ye yükseltilmiştir. 2016 yılında ise 185,58 TL olmuştur.

İlköğretim ve ortaöğretimde burs alan öğrenci sayısı 2003 yılında 86 bin 222 iken bu sayı 2015 yılında 242 bin 351'e yükselmiştir. 2016 yılı sonu itibarıyla 264 bine ulaşması beklenmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bakanlık olarak, özellikle engelli vatandaşlarımızın eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanabilmeleri öncelik verdiğimiz konulardan biridir.

Bu bağlamda, engellilerin eğitim ve rehabilitasyonuna ilişkin olarak 2006 yılından 2016 yılı Eylül ayına dek bütçemizden yaklaşık 12 milyar 188 milyon TL kaynak ayrılmıştır.

Temel eğitim ve ortaöğretim öğrencilerine hizmet eden öğrenci yurt ve pansiyonlarında koşu sisteminden oda sistemine geçme çalışması başlatılmıştır. Bu kapsamda toplam yatak sayısı 483 bin 941'e ulaşmıştır ve yükseköğretim öğrencilerine hizmet veren Kredi Yurtlar Kurumu bünyesinde yapılanlar bu rakama dâhil değildir.

Diğer yandan, eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmi okul/kurumlara taşıma yoluyla erişimlerinin sağlanmasına devam edilmektedir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 774 bin 503 ilköğretim öğrencisi taşınmış olup, bunların 684 bin 575'i öğle yemeği hizmetinden de yararlanmıştır. Ayrıca, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 525 bin 519 ortaöğretim öğrencisi taşınmış ve toplam 494 bin 242 öğrenci öğle yemeği hizmetinden de yararlanmıştır.

Eğitime erişim hakkını kullanmakta güçlük çeken ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci/kursiyerlere taşıma hizmeti verilmektedir. Bu çerçevede, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında 69 bin 954, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 81 bin 121 öğrencimize taşıma hizmeti verilmiştir.

Toplam olarak ifade etmek gerekirse 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 1 milyon 381 bin 143 öğrencimiz taşıma imkânından yararlanmış, bunlardan 1 milyon 178 bin 817'sine öğle yemeği hizmeti de verilmiştir.

Yine; çocuklarımıza sağlıklı ara öğün tüketim alışkanlığının kazandırılması ile yeterli ve dengeli beslenmelerine katkıda bulunarak sağlıklı büyüme ve gelişmelerinin sağlanması amacıyla 2011-2012 eğitim ve öğretim yılından itibaren “Okul Sütü Programı”, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren de “Okullara Kuru Üzüm Dağıtım Programı” başlatılmış olup, bu uygulamalardan her yıl yaklaşık 6 milyon öğrenci yararlanmaktadır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bakanlığımız tarafından uygulamaya konulan Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi çerçevesinde, Bakanlığımıza bağlı resmi/özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarında, istekli öğrenci ve kursiyerlere ücretsiz olarak destek ve yetiştirme kursları verilmektedir. Bu noktada şu hususun altını çizmek isterim, destekleme ve yetiştirme kursları tamamen okul müfredatını takviye amacı gütmektedir ve farklı bir program asla uygulanmamaktadır.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılı destekleme ve yetiştirme kursları 22 bin 272 kurs merkezinde gerçekleştirilmiştir. Bu kurs merkezlerinde 244 bin 545 kadrolu, 17 bin 127 ücretli toplam 261 bin 672 öğretmen görev almıştır. Söz konusu kurslara toplam 8 milyon 990 bin 27 öğrenci katılmıştır. Destekleme ve yetiştirme kursları 1. dönem, 2. dönem ve yaz kursları olmak üzere üç dönemde yapılmaktadır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bilgilerinize sunmak istediğim bir diğer husus Bakanlığımızın yurt dışı eğitim öğretim faaliyetleriyle ilgili gelişmelerdir.

Bildiğiniz gibi, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarının eğitim ihtiyacını gidermek, onların anavatanlarıyla bağlarını sağlamlaştırmak, ülkemizin eğitim alanında sahip olduğu birikimi insanlığın hizmetine sunmak amacıyla, gayesi sadece eğitim olan Türkiye Maarif Vakfını kurduk. Vakıf faaliyetlerine başlamıştır.

Yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın eğitim ihtiyacını karşılamak ve eğitim öğretim alanındaki uluslararası ilişkilerimizin geliştirilmesini sağlamak amacıyla Bakanlığımızın 34 ülkede 31'i eğitim müşavirliği ve 25'i eğitim ataşeliği olmak üzere toplam 56 temsilciliği bulunmaktadır.

Bakanlığımızca açılan, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın çocuklarının devam ettiği 17 ilkokul, 24 ortaokul, 25 lise, 4 Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezi (TÖMER) olmak üzere toplam 70 eğitim kurumunda eğitim ve öğretim hizmeti verilmektedir. Yurt dışındaki çocuklarımızın kimliklerini koruyarak, buldukları ülkelerde hayatın her alanında önemli yer edinmesi ve bu ülkelere siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda katkılar yapabilen bireyler olması için özellikle AB ülkelerinde “Türkçe Türk Kültürü” dersi adı altında eğitim faaliyetlerimiz devam etmektedir.

Bu hususta güncelliği sağlamak, gelişmeleri seri bir şekilde örgün eğitim sistemimize entegre etmek amacıyla, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde Türkçe Öğretim Programları ve Ders Araç Gereçleri Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Bu bağlamda bu çalışma grubumuzun odaklanacağı hususlar; yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarının ihtiyaç duydukları programlar ve ders araç gereçleri ile Türkiye Maarif Vakfı'nın hedef kitlesi olan yabancı öğrencilere yönelik ders araç gereçleri olacaktır.

Ayrıca; 1416 sayılı Kanun kapsamında yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla, Bakanlığımız tarafından üniversiteler ve bazı kamu

kurumları adına öğrenci gönderilmektedir. Başlangıcından bugüne kadar bu burslardan yararlanan öğrenci sayısı 15 bin civarındadır. Bu öğrencilerin yarısından fazlası, yani 8 bin 722'si 2002-2015 yılları arasında hükümetlerimiz döneminde bursiyer olarak yurt dışına gönderilmiştir. Şu anda 46 ülkede 3 bin 750 öğrenci Millî Eğitim Bakanlığı burslusu olarak öğrenim görmektedir.

2016 Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme (YLSY) kapsamında ise Bakanlığımızca ülkemizin geleceğine yönelik ihtiyaç duyduğu alanlar tespit edilerek Savunma Sanayi, Bilişim, Uzay Araştırmaları gibi alanlarda 900 öğrenci yurt dışına gönderilecektir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitimin önemli alanlarından bir diğeri de; Türkiye ekonomisinin uluslararası rekabet gücünü artırma ve nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanması için verilen mesleki ve teknik eğitimidir.

İş dünyasının ihtiyaç duyduğu meslek ve alanlarda nitelikli eleman yetiştirilmesini sağlayacak şekilde mesleki eğitimin kalitesini artırmak ve eğitim-istihdam bağlantısının sağlıklı bir zeminde yürütülmesi, Hükümetimizin bir diğer önceliğidir.

Bu bağlamda hazırladığımız Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Öncelikli Dönüşüm Programı'mızla iş piyasasındaki insan gücüne olan talep ile yükseköğretimin de dâhil olduğu eğitim sistemimizin ilgili alanlardaki arzı arasında da uyumu sağlama çalışması devam etmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimi iyileştirerek cazip hale getirmek ve sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü yetiştirmek amacıyla hazırlanan

kanun tasarısının ilgili maddeleri TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Bu düzenlemeyle mesleki ve teknik eğitim alan öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarına karşı sosyal güvenlik kapsamına alınması, staj uygulamalarına ücret ödenmesi, çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınarak ortaöğretim kademesine dahil edilmesi, mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına teknisyenlik unvanı verilmesi ve meslek yüksek okullarına geçişte sınavsız geçiş uygulaması yerine ek puan uygulamasının getirilmesi sağlanmıştır.

Mesleki ve teknik okul ve kurumlarımızda bulunan atölye ortamlarını sektörel bazlı olarak iyileştiriyoruz. Üst politika belgeleri ve Hükümet Programlarımızda yer alan mesleki ve teknik eğitim okul yönetim modelini geliştirme çalışmaları yerel yönetimler ve sektör temsilcilerinin katılımıyla tamamlanmıştır.

Sektör projeksiyonları göz önüne alınarak bulunduğu bölgenin ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü yetiştirmek ve mezunlarının bulunduğu bölgede istihdamını sağlamak amacıyla belirli bir alanda ihtisaslaşmış mesleki ve teknik Anadolu liseleri açılması planlanmaktadır. Sektörün ihtiyaçları dikkate alınarak 30 ilde ihtisaslaşmış meslek lisesi açılması hedeflenmektedir.

Mesleki eğitimin niteliğinin yükseltilmesi amacıyla, 10. Kalkınma Planı'nda belirlenen eğitim hedefleri ve politikaları da dikkate alınarak, Bakanlığımız koordinasyonunda sosyal paydaşlarla birlikte geliştirilen Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018), Yüksek Planlama Kurulunca uygun bulunmuş ve Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'nin öncelikli gündem maddelerinden birisi işsizliğin azaltılması ve nitelikli eleman ihtiyacının karşılanmasıdır. Bu doğrultuda, "Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi" projesi ile meslek sahibi olmayanlara, meslek sahibi olmasına rağmen istihdam alanı dar olanlara, engellilere, ev

hanımlarına, dul ve yetimlere, eski hükümlülere, terör mağdurlarına, özellikle genç işsizlere ve mesleğini değiştirmek isteyenlere ilgi ve istidatları göz önüne alınarak meslek edindirme kursları ve eğitimi verilmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Mesleki ve teknik eğitimde kaliteyi artırmak, sanayi kuruluşlarına kaliteli iş gücü sağlamak ve istihdamı artırmak amacıyla, organize sanayi bölgelerinde açılan özel mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören her bir öğrenci için, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından başlamak üzere, resmi okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere eğitim desteği ödemesi Bakanlığımız tarafından yapılmaktadır.

Organize sanayi bölgelerinde uygulanan modelden elde edilen başarının organize sanayi bölgeleri dışındaki yerlere de yaygınlaştırılması amacıyla meslek odalarının ve özel sektör işletmelerinin özel meslekî ve teknik eğitim liseleri açmaları için teşvik edilmelerini sağlayacak düzenlemeler hayata geçirilmiş ve organize sanayi bölgeleri dışında açılan özel mesleki ve teknik eğitim okullarına da eğitim öğretim desteği verilmesinin önü açılmıştır.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla Organize Sanayi Bölgeleri dışında açılan ve belirli standartlara sahip olan özel mesleki ve teknik eğitim okullarında okuyan öğrencilere de eğitim öğretim desteği ödemesi yapılmaya başlanmıştır.

Bu yıl, mesleki ve teknik eğitim alan 23.683 öğrencinin eğitim öğretim desteği ödemesi Bakanlığımızca karşılanacaktır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Öğretim programlarını güncelleme çalışmalarımız, bilimsel gelişmeler ve eğitim bilimlerinde erişilen seviye doğrultusunda kararlılıkla sürdürülmektedir.

Bu kapsamda yürütülen çalışmalarda üç ana başlık ön plana çıkmaktadır:

- İşlevsel bilgilerin ön plana çıkarılarak, konular arasında sadeleştirme/seyreletmenin yapılması,
- Uluslararası ve ulusal belgelerde tanımlanmış olan temel beceri ve yetkinliklerin öğrencilere kazandırılması,
- Öğrencilere değerler eğitiminin verilmesi.

Öğretim programlarını geliştirirken gözettiğimiz hususları da kısaca arz etmek isterim.

“Millî Eğitim Kalite Çerçevesi”nde daha önce ilan ettiğimiz temel yeterliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi yanında bireylere Matematik, Okuma, Anlama ve Yazma, Bilim, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Sorun Çözme, Yabancı Diller, Öğrenmeyi Değerli Kılma, İnsan Hakları, ve Yurttaşlık ve Demokrasi, Hayatla İlgili Beceriler, Mesleki Beceriler, Sanat, Beden Eğitimi yeterliliklerinin de kazandırılması amaçlanarak öğretim programları için geliştirme çalışmaları yapılmıştır.

Bu çalışmaların yanı sıra, öğretim programlarının bilgi teknolojileri destekli öğretime uygun hale getirilmesi, eğitsel e-İçeriklerin genişletilmesi ve daha da geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir.

Öğretim programlarını güncelleme çalışmaları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının koordinasyonunda; Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel

Müdürlüğü ile Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Bu kapsamda Bakanlığımız ilgili birimleri tarafından hazırlanan 66 dersin öğretim programını değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.

Diğer yandan; ülkemizin karşılaştığı en büyük felaketlerden birisi olan 15 Temmuz Demokrasiye Darbe girişimine müfredat içerisinde yer verme çalışması önem verdiğimiz diğer bir husustur.

Malumunuz olduğu üzere Bakanlığımızın önemli sorumluluklarından bir tanesi de demokrasimize, millî birliğimize ve hukuk devletine sahip çıkacak bireyler yetiştirmektir. Bunun için de değerlerimizin toplumsal hafızada korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, millî iradeye sahip çıkılması konusunda gelecek kuşakların hazırlanmasıdır. Bakanlığımız da bu noktadan hareketle, temel eğitim ve orta öğretim düzeyindeki müfredat yenileme çalışmalarında 15 Temmuz sürecine de yer verecektir.

Bu kapsamda şu hususu da belirtmek isterim. 15 Temmuz süreci sonrasında bütün ders kitapları yeniden gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bakanlığımız bütün faaliyetlerinin yanı sıra, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmalarını da sürdürmektedir.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 2016 yılı verilerine göre ülkemizde okul öncesi dâhil 5-17 yaş arası okul çağında yaklaşık 834 bin Suriyeli bulunmakta olup, Kasım ayı geçici verilerine göre

yaklaşık 497 bin Suriyeli öğrenciye Bakanlığımız tarafından eğitim öğretim hizmeti verilmektedir.

Ülkelerinde yaşanan iç karışıklık nedeniyle göç etmek zorunda kalan çok sayıda Suriyelinin lise çağında olan çocuklarının meslek sahibi yapılarak üreten, kazanan, kendi hayatını idame ettiren, kazandığı becerilerle ülkesine döndüğünde ülkesinin yetişmiş iş gücü ihtiyacını karşılayacak bireyler olarak yetişmesi hedeflenmiştir.

Geçici Koruma altındaki Suriyelilerin 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında ilgi, istek ve yetenekleri ile tercihleri dikkate alınarak kayıtlarının örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerine yapılması sağlanmıştır.

Geçici koruma altındaki bireylerin Türkçe öğrenmeleri ve mesleki eğitim almalarına yönelik olarak mesleki ve teknik Anadolu lisesi Anadolu meslek ve Anadolu teknik programları 9. sınıf haftalık ders çizelgesi Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının Kararı ile 2016-2017 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığımız Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilere yönelik çalışmalarını iki ana çerçeve üzerinden yürütmektedir.

Bunlardan birincisi; Türkiye’nin dört bir yanına dağılmış olarak yaşamlarını sürdüren Suriyelilerin, Türk vatandaşları ile birlikte, mevcut eğitim sistemine dâhil edilerek hizmetlere erişimleri sağlanmaktadır.

Bu kapsamda, Ekim 2016 geçici verilerine göre yaklaşık 133 bin Suriyeli öğrenci okul öncesinden 12. sınıfa kadar Türk akranları ile birlikte eğitimlerine devam etmektedir.

Resmi ve özel okullara Suriyeli öğrencilerin kayıtları önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Bu öğrencilerin okullara devamı ve Türk akranları ile

eşit şartlarda ve kalitede eğitim görmeleri için Bakanlığımızca program ve proje çalışmaları başlatılmıştır.

İkinci uygulama ise; geçici barınma merkezlerinde ve Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde “geçici eğitim merkezleri” açılmaktadır.

Bu merkezlerde Türk öğretmenler Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretirken, gönüllü Suriyeli öğretmenler ise diğer dersleri kendi dillerinde aktarmaktadır.

Bu sayede çocukların sene kaybı yaşamadan eğitimlerine kaldıkları yerden devam edebilmeleri ve aynı süre içerisinde Türkçe öğrenerek Türk eğitim sistemine dâhil edilmeleri hedeflenmektedir.

Bu kapsamda geçici eğitim merkezlerine ait ders dağılım çizelgesi ile bu merkezlerdeki öğrencilerimizin seçmeli derslerinin öğretim programları ve materyallerinin hazırlanması çalışmaları devam etmektedir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında geçici barınma merkezlerinde (kamplarda) oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde yaklaşık 82.500, şehirlerde oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde ise yaklaşık 166.400 Suriyeli öğrenci öğrenimlerine devam etmiştir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılı resmi Suriyeli öğrencilerin “Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu” projesi ile eğitim dışında kalan veya geçici eğitim merkezlerinde öğrenim gören öğrencilerin resmi okullara devamları teşvik edilecektir. Bu proje ile 500 bin Suriyeli öğrenciye ulaşılması hedeflenmektedir.

Ayrıca, Başbakanlık AFAD ile iş birliği içerisinde uluslararası fonlardan da yararlanılarak Suriye uyruklu yabancıların yoğun olarak yaşadığı il ve bölgelerde prefabrik, çelik konstrüksiyon ve betonarme okullar inşa

edilmiştir. Genel bütçe ve uluslararası fon kaynakları da kullanılarak okul inşaatlarına devam edilmektedir.

Eğitim kurumlarımızda ve oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde yürütülen eğitim ve öğretim faaliyeti ile ilgili her türlü iş ve işlemi kayıt altına alan Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) adı altında bir kayıt sistemi kurulmuştur.

Bu sistem üzerinden Bakanlığımıza bağlı kurumlarda, kamplarda ve şehirlerde oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde, yabancı tanıtma belgesi bulunan öğrencilerin kayıtları yapılmakta, eğitim merkezlerinde görev alan öğretmenlere ve öğrencilere yönelik her türlü veriler bu sistem üzerinden takip edilmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim sürecinin toplumsal hayatın en dinamik unsuru olduğu gerçeğini dikkate alarak yaygın eğitim kurumları (halk eğitimi merkezleri, mesleki eğitim merkezleri, turizm eğitim merkezleri ve olgunlaşma enstitüleri) aracılığıyla hayat boyu öğrenmeye katılımı artırmak öncelikli hedefimiz olmaya devam edecektir.

2014-2018 yıllarını kapsayan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi doğrultusunda, 986 halk eğitimi merkezi, 17 olgunlaşma enstitüsü, 10 turizm eğitim merkezi ve 340 mesleki eğitim merkezimizde 60 milyon vatandaşımızı toplam 3.054 programla hayata ve mesleğe hazırlamaya devam ediyoruz.

Ayrıca Bakanlığımıza bağlı bu yaygın eğitim kurumlarının yanında diğer kamu kurum ve kuruluşlar, belediyeler ve STK'lar ile yapılan işbirliği protokolleri çerçevesinde genel ve mesleki alanlarda kurslar

düzenlenmekte ve bu kurslar e-Yaygın sistemi ile takip edilerek sertifikalandırılmaktadır. Bakanlığımız ilgili yasal düzenlemenin amir hükümleri doğrultusunda bu türden farklı kurumlarda gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini de izlemekte ve koordine etmektedir.

Tüm bu yaygın eğitim sürecinin koordine edilmesi amacıyla kurduğumuz e-Yaygın sisteminin sonuçlarına göre Hayat Boyu Öğrenmeye katılım oranımız %5,5'tir.

Hayat boyu öğrenmeye katılım oranımızı artırmak ve yaygınlaştırmak için ilave kurs merkezleri ve programlarla beşikten mezara kadar eğitim anlayışı çerçevesinde çalışmalarımıza kararlılıkla devam etmekteyiz.

Bu çerçevede 2015-2016 Eğitim Öğretim yılında toplam 6 milyon 550 bin vatandaşımıza çeşitli meslek dallarında eğitim verilmiş ve Hayat Boyu Öğrenme sürecine dahil edilmiştir.

Ayrıca daha önce eğitim imkânı bulamayan toplamda 4 milyon 525 bin öğrenciye; açıköğretim orta okulu, açıköğretim lisesi, mesleki açıköğretim lisesi ve mesleki açıköğretim imam hatip lisesi ile eğitim imkanı sağlanmıştır.

Sayın Başkan, Genel Kurulumuzun Değerli Milletvekilleri

Huzurunuzdaki konuşmamda değinmek istediğim bir diğer konu, YÖK ve üniversitelerin bütçeleridir.

Ülkemizin 2023 yılında dünyanın 10 büyük ekonomisinden birisi olma hedefi dikkate alındığında, bu hedefe ulaşabilmesi ancak nitelikli bilgi üretimi ve nitelikli insan faktörü ile mümkün olabilecektir. Bu da, küresel

ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine sahip olunmasını gerekli kılmaktadır.

Yükseköğretim alanındaki küresel gelişmelerle birlikte özellikle 2000’li yılların başından itibaren yükseköğretim kurumlarının sayılarında ve çeşitliliğindeki artışlar, öğrenme yöntemlerinde kullanılan yeni teknolojiler ve buna bağlı olarak çeşitlenen öğrenme yöntemleri, ulusal ve uluslararası işbirlikleri, öğrencilerin hareketliliği, mezunların istihdam edilebilirliği ve üniversitelerin sıralandırılmaları gibi konular artık, yükseköğretim kurumlarının daha şeffaf, hesap verebilir ve her düzeyde daha fazla sorumluluk almalarını gerektirmektedir. YÖK artık bu temeller üzerine şekillenmeye başlamıştır.

Ülkemizde yükseköğretime erişim ve yükseköğretim alanındaki okullaşma oranının artırılması 2000’li yıllar öncesinde çözümlenmesi gereken en öncelikli konu iken özellikle 2003-2014 yılları arasında bu konuda sayısal açıdan çok önemli gelişmeler sağlanmış, bir sıçrama yaşanmış ve yatay büyüme olarak adlandırabileceğimiz büyük bir büyümeye şahit olunmuştur.

**Sayın Başkan,
Genel Kurulumuzun Değerli Üyeleri,**

Bugün itibarıyla 111’i devlet, 63’ü vakıf yükseköğretim kurumu ve 7’si vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 181 yükseköğretim kurumumuz mevcut olup öğrenci sayımız da 7 milyon 313 bin 403’e ulaşmıştır. Bu öğrenci sayımız ile Avrupa Yükseköğretim Alanındaki ikinci en büyük öğrenci sayısına sahip ülke konumuna gelinmiştir. Bu öğrenci sayısının 2 milyon 612 bin 305’i önlisans, 4 milyon 139 bin 798’i lisans, 469 bin 374’ü yüksek lisans, 91 bin 926’sı doktora öğrencisidir. Öğretim elemanı sayımız ise 156 bin 168 olup bunun 72 bin 240’ı öğretim üyesidir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen başarısız darbe girişimi sonucunda 15 vakıf yükseköğretim kurumu kapatılmış, bu üniversitelerde eğitim ve öğretim gören 65 bin 216 öğrenci (8.008 önlisans, 45.149 lisans, 11.016 yüksek lisans, 1.043 doktora) güç ama yönetilebilir bir yaklaşımla devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmiş ve intibakları gerçekleştirilmiş, bu konuda mağduriyet yaşanmaması için özel bir çaba gösterilmiştir. Bu sürecin değişik aşamalarında bilgilendirme ve görüş alma amaçlı olarak AK Parti, CHP ve MHP milletvekilleri ile bir araya gelinmiştir. Bu görüşmeler YÖK'ün bu konuya ilişkin aldığı kararlara katkı sağlamıştır.

Yükseköğretim sistemimizdeki son 10 yılda yaşanan bu büyüme sürecinin bundan sonraki aşaması keyfiyet itibarıyla, nitelik ve kalite bakımından da büyümedir. Bu kapsamda son 12 ay içerisinde gerçekleştirdiğimiz yeni ve yenilikçi girişimlerimizin bir kısmı şu şekildedir:

- Rasyonel kontenjan planlaması
- Temel bilimlere olan ilginin artırılmasına yönelik özel planlamalar ve destekler (bu planlamalar başarılı sonuç vermiştir)
- Yüksek lisans ve doktora kriterlerinin yenilenmesi
- Doçentlik Yönetmeliği ve kriterlerinin güncellenmesi
- Tıp, hukuk, mühendislik ve mimarlık taban puan uygulaması
- Üniversiteye geçiş için gerekli taban puanının yükseltilmesi
- Yabancı dille eğitim-öğretim yönetmeliğinin güncellenmesi
- Denklik sürecimizde iyileştirmeler, diploma denklik sürecimiz ile birlikte diploma tanınma süreçlerinin tanımlanması
- Mevlana değişim programımızın yeniden yapılandırılması
- Proje tabanlı uluslararası değişim programı
- Yönlendirilmiş Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP)'nin hayata geçirilmesi
- Şeffaflaşma (YÖK Akademik, YÖK Atlas, rektör beyanları, askıya çıkarma)

- Üniversitelere yetki devri (bütünleme sınavları vd. konularda)
- Ülkemiz için stratejik önem taşıdığını düşündüğümüz ziraat, orman ve su ürünleri alanlarına olan ilginin artırılması ve özendirilmesine yönelik burs programı

Bu yenilik ve girişimler oldukça önemli olmakla birlikte tümü girdi ve süreç odaklı iyileştirmelere yönelik girişimlerdir. Ancak, hepimizin malumlarıdır ki, küresel rekabette yer alabilmek için girdi süreçlerinden çok daha fazla çıktı süreçleri odaklı bir yapılanmaya ihtiyaç vardır.

Bu kapsamda tarafımızca gerçekleştirilen ve yapısal değişim niteliğinde olan en önemli girişimlerimiz, Kalite Kurulu'nun oluşturulması ve "Misyona Farklılaşma Odaklı İhtisaslaşma"dır.

Bunlardan Kalite Kurulu ile ilgili olarak; yükseköğretim kurumlarımızda eğitim-öğretim, araştırma faaliyetleri ile idarî hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini ve bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasların düzenlendiği Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği'miz 23 Temmuz 2015 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmelik kapsamında, çıktı süreçlerinin kontrolü ve bu süreçlerin yönetimi esas alınmış, YÖK'ün bir birimi, dairesi olarak değil YÖK ile ilişkili, ama ona bağımlı olmayan; ilgili paydaşların üye olarak yer aldığı Yükseköğretim Kalite Kurulu oluşturulmuş ve kısa bir süre içinde yapılanma sürecini tamamlayarak faaliyetlerine başlamıştır. Bu Kurul'un biri "Kurumsal Değerlendirme" diğeri "Program Akreditasyonu" olmak üzere dış değerlendirme odaklı iki ana misyonu koordine etmesi beklenmektedir.

Tabii ki biz bunu yeterli görmüyoruz. Bu kapsamda önemli bir işlev göreceğine inanılan Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun kanuni düzenleme

ile Yükseköğretim Kurulu'ndan tamamen bağımsız bir yapıya kavuşmasıdır. Bu anlamda, Kalite Kurulu ile ilgili teklifimiz 64. ve 65. Hükümet Programı'nın öncelikli kısmında yer almıştır. Bu konuda, sürece ilişkin yapıcı katkıları için ana muhalefet partisi CHP ile MHP'ye ayrıca teşekkür ediyoruz. Bu düzenlemenin bu yasama döneminde kanunlaşması yükseköğretim için önemli bir sıçrama gerçekleştireceğinden dolayı en önemli isteğimizdir.

Yapısal değişikliği gerçekleştirecek ikinci husus, Üniversitelerde misyon farklılığı odaklı ihtisaslaşma ve bu kapsamda beklenen çeşitliliktir.

Üniversitelerimizin tümünün aynı ve birbirinin kopyası olmasını tasvip etmiyoruz. Bütün üniversitelerimiz “uluslararası üniversite” olmak istiyor. Halbuki üniversitelerimizin hepsi uluslararası nitelikleri gözetmeli, fakat farklı değerler üretmelidir. Bu kapsamda üniversitelerimizin bir kısmının eğitimde, bir kısmının araştırma ve teknoloji üretiminde bazılarının da bölgesel kalkınmaya katkı sağlamakta farklılaşmasını istiyoruz. Bu farklılaşma kesinlikle birinci, ikinci lig şeklinde kabul edilmemelidir. Bunun için de üniversitelerin misyonlarını tekrar gözden geçirmesine, tek tipten uzaklaşarak kurumsal farklılık ve çeşitliliğe yönelmesine, üniversite olmanın şümüllü yapısından uzaklaşmadan belli alanlarda temayüz etmesine ihtiyaç vardır. Bu yaklaşımın bir üniversitenin sadece bir alanda faaliyet göstermesi olarak anlaşılmalı, bütün alanlarda faaliyet gösterirken bir alanda temayüz etmesi kastedilmektedir.

Bu amaca yönelik olarak YÖK'ün Koordinasyonunda, hem üniversitelerin buldukları bölgeye olan katkılarını artırmak hem de belirli alanlarda ihtisaslaşmaya teşvik etmek amacıyla özellikle 2006 yılı sonrasında kurulmuş olan yükseköğretim kurumlarına yönelik başta Kalkınma Bakanlığımız olmak üzere ilgili Bakanlıklarımızla “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması” çalışmasını başlatmıştır. 15 ay süren kapsamlı bir çalışma ve değerlendirme

sonrasında 5 pilot üniversite belirlenmiş ve sonuçları 18 Ekim 2016 tarihinde, 2016-2017 Yükseköğretim Akademik Yılı Açılış Töreninde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından açıklanmıştır. Buna göre;

- Bingöl Üniversitesi; tarım ve havza bazlı kalkınma alanında,
- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi; hayvancılık alanında,
- Düzce Üniversitesi; sağlık ve çevre alanında,
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi; tarım ve jeotermal alanında,
- Uşak Üniversitesi; tekstil, dericilik ve seramik alanında

“Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması” projesinin pilot yükseköğretim kurumları olarak belirlenmiştir.

Misyon farklılaşması çalışmasının bir sonraki aşaması 5 pilot Araştırma Üniversitesinin belirlenmesidir. Bu konuda da belli bir süredir hazırlıklarımızı sürdürmekteyiz, yakın zamanda da bunu yükseköğretim kurumlarımızla paylaşıyor olacağız. Buna müteakip eğitimde ihtisaslaşmış üniversitelerimiz çalışmasına başlayacağız.

Bu Misyon Farklılaşması yaklaşımımız, Kalite Kurulu süreçleri ile birleştiğinde yükseköğretimde yapısal değişim sürecini başlatacaktır. Aksi durumda başlatılan bu girişimler, kurumlarımızın gelişimini değil, en çok korktuğumuz ve istemediğimiz bürokratik bakış ve yapıyı kuvvetlendirmenin ötesine geçemeyecektir.

Bu iki önemli projeyi hayata geçirebilmek üzere nitelikli insan kaynağına ihtiyacımız olduğu açıktır. Doktora derecesine sahip insan kaynaklarının nicelik ve nitelik olarak artırılmasına yönelik olarak “Ülkemiz için öncelikli olan ve öğretim üyesi ihtiyacı olan belli alanlarda İhtisaslaşacak 1000 Yönlendirilmiş Araştırma Görevlisi Alımı” için ilana çıkıyoruz. Bunun yanı sıra yükseköğretim tarihimizde bir ilk olacak olan “100/2000 Doktora Projesi”ni hayata geçiriyoruz. Ülkemizin doktoralı insan ihtiyacını karşılamak üzere 100 önemli ve disiplinler arası alanda 2000

kişiyeye tatminkâr bir burs verilecektir. Bu alanlar da rasyonel bir yaklaşımla belirlendi, ülkemizin gelecek 10 yılını şekillendirecek bir şekilde tasarlandı. “100/2000 Doktora Projesi” bilim hayatımızın önümüzdeki yıllarda teminatı olacaktır. Bunlar ve YÖK tarafından hayata geçirilen projeler Türk yükseköğretimini artık keyfiliğe ve mühmelliğe bırakılmadığının ve bilimsel bir metotla ve rasyonel bir tarzda yeniden şekillendirildiğini göstermektedir.

Bu kapsamda bilim hayatını üniversitelerimizin bilimsel gücüyle tekrar şekillendirmeye ve yükseköğretime; kalite, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar ve nitelikli doktora gibi kavramlarla yeniden yapılandırmaya gayret ediyoruz.

Yükseköğretimde hissedilebilir bir iyileşme başlamıştır. Bunun daha kapsamlı ve kalıcı olması için bazı yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu konuda YÖK, başta hükümet ve ilgili bakanlıklar ile temas ederken ayrıca meclisteki diğer partiler de dahil olmak üzere ilgili tüm paydaşları bilgilendirme sürecine başlamıştır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bütçe görüşmelerimiz kapsamında değineceğim son husus Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Başkanlığımızın (ÖSYM) çalışmaları ve önümüzdeki yıla ilişkin projeksiyonlarıdır.

ÖSYM ülkemizin önemli hizmet kurumlarından birisidir. Faaliyetlerini merkezi bütçeden katkı almadan hizmet gelirlerinden karşılayan özel bütçeli bir kurumdur. Bütün hizmetlerini e-Devlet standartları çerçevesinde yürütmekte, hızla gelişen bilimsel ve teknolojik yeniliklerden yararlanarak sürekli kendisini yenilemektedir.

Her yıl 8 bin 750 başvuru merkezinden başvuruları alıp 175 sınav koordinatörlükleri eliyle birçok sınav gerçekleştirmektedir. ÖSYM bünyesinde 2016 yılı içinde bugüne kadar yaklaşık 10 milyon 500 bin adayın katıldığı 53 sınav yapılmıştır. Yılı sonu itibarıyla bu sayı yaklaşık 14 milyon 500 bin adayın katıldığı 65 farklı sınav şeklinde gerçekleşecektir.

ÖSYM ülkemizde farklı gruplarda yer alan adaylara yönelik olarak uzmanlık, mesleğe giriş, eğitim ve öğretime giriş ve 29 farklı dilde yapılan yabancı dil sınavları başta olmak üzere her yıl 176 ayrı testten oluşan 8 bin 60 sorunun kullanıldığı ortalama 50 ayrı sınav gerçekleştirmektedir.

ÖSYM yıl başında açıklanan sınav takvimi çerçevesinde hizmetlerini yerine getirirken, bazı önemli yeniliklere de imza atmaktadır. Elektronik sınav uygulamasının yaygınlaştırılması bunlardan biridir. Şimdiye kadar sadece Yabancı dil sınavında uygulanan elektronik sınavlara 2017 yılından itibaren yılda iki kez yapılacak olan elektronik ALES sınavı da eklenecektir. Ankara’da yeni hizmete açılan Esenboğa e-Sınav Merkezi, aynı anda 5 bin adayın elektronik sınava girebileceği kapasitesiyle dünyanın en büyük elektronik sınav merkezi niteliğindedir. Önümüzdeki yıldan itibaren 5 bin ve daha az adayın katıldığı sınavlar bu merkezde yapılacaktır.

Soru ve cevap kağıtlarının birleştirilerek adayların cevapları kaydırmasına yol açan optik form uygulamasına son verilmesi uygulamasına küçük ölçekli sınavlarda geçilmiş, gerekli altyapı tamamlandığında tüm sınavlarda bu uygulamaya geçilecektir. Büyük ölçekli sınavların da bu yeni sistemle zamanında değerlendirilebilmesi için bilişim altyapısında gerekli yenilenmeler hızla yapılmakta bu konuda TÜRSAT’tan da destek alınmaktadır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim alanında gerçekleştireceğimiz bütün bu faaliyetler için;

- 58 milyar 552 milyon 662 bin TL'si personel giderleri,
- 8 milyar 926 milyon 306 bin TL'si Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet primi giderleri,
- 8 milyar 106 milyon 505 bin TL'si mal ve hizmet alım giderlerinde kullanılmak üzere cari harcamalar,
- 2 milyar 202 milyon 960 bin TL'si devlet parasız yatılı öğrencileri, burslar ile diğer cari transferler,
- 7 milyar 237 milyon 121 bin TL'si sermaye giderleri,
- 23 milyon 30 bin TL'si de sermaye transferlerini karşılamaya matuf şekilde, **85 milyar 48 milyon 584 bin TL'si Bakanlığımız bütçesi, 25 milyar 620 milyon 540 bin TL'si Yüksek Öğretim Kurulu ve üniversitelerin bütçesi, 408 milyon 536 bin TL'si Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı bütçesi, 11 milyar 336 milyon 431 bin TL'si Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu bütçesi** olmak üzere toplam eğitim bütçemiz **122 milyar 414 milyon** olarak öngörülmüştür.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

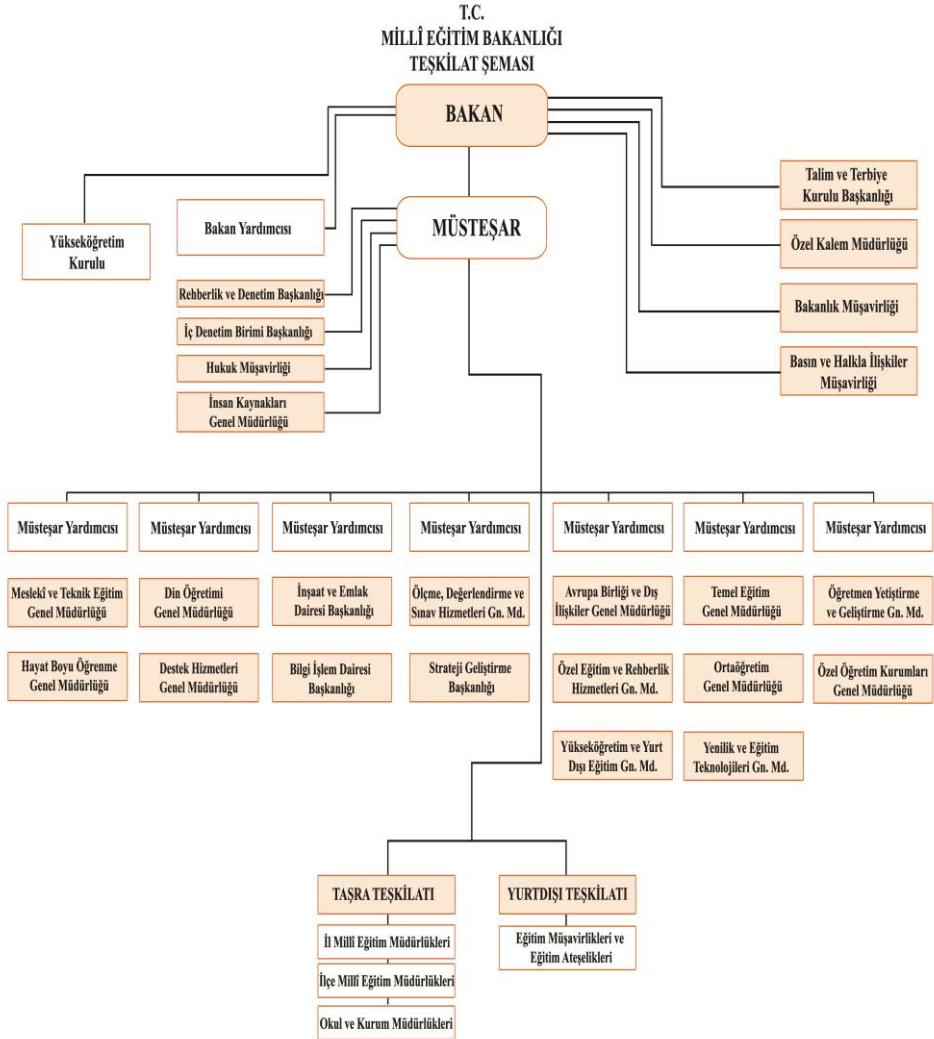
Eğitim, ülkemizin yarınını şekillendiren en önemli unsurdur. Bu ana kadar eğitime verilen destek için herkese teşekkür ediyorum. Eğitimin ortak memleket meselesi olarak görülüp bu desteğin sürdürülmesi önemlidir. Genel Kurulumuzun da bu desteği vereceğine olan inancın tamdır. Verilen destek için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı 2017 yılı Bütçesinin eğitim ailemize, öğretmenlerimize, öğrencilerimize, velilerimize ve ülkemize hayırlı olmasını diliyor, muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

İsmet YILMAZ
Millî Eğitim Bakanı

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ TEŞKİLAT YAPISI

Millî Eğitim Bakanlığı, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Merkez Teşkilatı, Taşra Teşkilatı ve Yurt dışı Teşkilatı olarak yapılandırılmıştır. Bakanlık merkez teşkilatı; Bakanlık Makamı, Müsteşar ve Müsteşar Yardımcıları, Hizmet Birimleri ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığından oluşmaktadır.

1.1. Yönetim ve Organizasyon

Bakanlığımızın sahip olduğu kurumsal yapı ve kapasitenin etkin bir şekilde kullanılması için planlama, koordinasyon, izleme ve değerlendirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Bakanlık görev alanına giren konularla ilgili bilgi, süreç, veri ve istatistikleri bütünsel bir yaklaşımla ele alan coğrafi bilgi sistemi ile entegre bir yönetim bilgi sistemi kurulumu çalışmaları devam etmektedir.

Vatandaşların hizmetlere doğru yerden eksiksiz belgelerle başvurmasının sağlanması, ortak hizmetlerin tüm birimlerde aynı şekilde sunulmasının sağlanması, gereksiz yazışmaların kaldırılması, başvurularda istenen belgelerin azaltılması, hizmetlerin elektronik ortama aktarılması, vatandaşlara başvurularının sonuçlanma süresinin bildirilmesi amacıyla e-Devlet ortamına aktarılmaktadır.

Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı hizmet standartları, Strateji Geliştirme Başkanlığı koordinesinde tamamlanarak, Bakanlığımız internet sayfasında yayınlanmış ve görünürlüğü sağlanmıştır.

5018 sayılı Kanun gereği Bakanlığımızda iç kontrol sisteminin kurulma çalışmaları devam etmektedir. Bakanlığımız teşkilat yapısında muhtelif tarihlerde çıkartılan Kanunlarla değişiklikler yapılmıştır. Dolayısıyla, bugüne kadar yapılan iç kontrol çalışmaları revize edilecektir. “Millî Eğitim Bakanlığı İç Kontrol Eylem Planı” güncellenerek, iç kontrol çalışmaları Plan çerçevesinde yürütülecektir.

Kurumların ve/veya birimlerin hiyerarşik yapılarında meydana gelen değişikliklere uygun olarak yazışma kodlarındaki değişimi önlemek ve veri bütünlüğünü sağlamak amacıyla İdari Birim Kimlik Kodu uygulamasına geçilmiştir. Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından yaklaşık 72.600 idari birim kimlik kodu üretilmiştir.

Millî Eğitim Kalite Çerçevesi Millî Eğitim Bakanlığınca öğrenci, öğretmen, okul, ilçe ve il gelişim seviyelerinin ülke genelinde yıllık olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kalite Endeksinin oluşturulması Yüksek Planlama Kurulunun 06.03.2015 tarihli ve 2015/6 sayılı kurul kararı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi eğitim ve öğretimde kurumsal kalite düzeyinin ölçülerek geliştirilmesi, performans yönetimi ve geliştirmesine temel teşkil edecek verilerin toplanması ve yönetilmesidir. Bu amaçla Millî Eğitim Kalite Çerçevesi ile ilgili modül çalışmalarına başlanmış ve çalışmalar devam etmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında; kurumların mevcut durumları ile beklenen durumları arasındaki farkı saptamayı, iyileştirmeye açık alanlarını tespit ederek eksikliklerini gidermeyi amaçlayan ve nihai değerlendirmeyi ve sürekli gelişmeyi hedefleyen kurumsal performans yönetim sistemi modül çalışmaları yapılmaktadır. Yapılacak kurumsal performans değerlendirme sonucunda, eğitim kurumlarımızın var olan mevcut durumları saptanarak gelişim ihtiyaçları tespit edilecek ve kurumla ilgili gerçekçi veri kaynağı sağlanması hedeflenmektedir.

Bakanlığın, iç denetim faaliyetleri 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili mevzuatı doğrultusunda yürütülmektedir. Söz konusu mevzuat tüm kamu kurumları için uygulanması öngörülen ortak hükümleri içermekte olup Bakanlığımız iç denetim faaliyetlerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller söz konusu mevzuat doğrultusunda çıkarılan Millî Eğitim Bakanlığı İç Denetim Yönergesi doğrultusunda yürütülmektedir. Söz konusu Yönerge 2016 yılı içerisinde ilgili mevzuatı çerçevesinde güncellenmiştir.

5018 sayılı Kanun gereğince idare tarafından hazırlanan ve geliştirilen iç kontrol sisteminin yeterliliği ve etkinliğine güvence vermek üzere, söz konusu yasa ve yönetmelikte öngörülen sistem denetimi, mali denetim,

uygunluk denetimi ve bilgi teknolojileri denetim görevleri İç Denetim Birimi Başkanlığının yetki ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Yapılan iç denetim ve danışmanlık faaliyetleri sonucunda hazırlanan raporlar doğrultusunda ilgili idari birimler tarafından hazırlanan eylem planları ile hizmetlerin daha etkin ve verimli olarak planlanması ve uygulanması amaçlanmaktadır. 2016 yılı içerisinde Bakanlığımız hizmet alanı ile ilgili ihtiyaç duyulan önemli faaliyet süreçleri üzerinde denetim ve danışmanlık faaliyetleri yapılmıştır.

Üst yöneticinin yasa gereği sunduğu İç Kontrol Güvence Beyanı'na esas olmak üzere yapılan bu çalışmalarda, Bakanlığımız kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, risk esaslı değerlendirmelere dayalı olarak yapılan iç denetim faaliyetleri ile Bakanlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında kullandığı bütçe kaynaklarının hesap verilebilirliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

Eğitim sistemi, Anayasamız ile güvence altına alınmış olan eğitim hakkının her vatandaşın kullanabileceği şekilde ve sürdürülebilir bir kalite anlayışı ile tasarlanmıştır. Bu felsefe doğrultusunda oluşturulan hükümet programı ve kalkınma planları ile belirlenen eğitim hedefleri ve politikalarının il, ilçe ve okul düzeyinde uygulanması sistem içinde yer alan 2.277 maarif müfettişi ile denetlenmektedir.

Rehberliği esas alan bir anlayışla yapılan denetimlerde uygulamada görülen eksiklikler giderilmekte, işleyişin düzeltilmesi ve geliştirilmesi sağlanmaktadır.

Denetim sisteminin etkililiğinin üst düzeyde sağlanması, eğitim hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve kalite anlayışının yaygınlaştırılması etkili bir denetim sistemi ile mümkün olacaktır. Bu çerçevede etkili bir denetim sistemi için okul ve kurum türleri bazında denetim rehberleri hazırlanmıştır. Hazırlanan denetim rehberleri,

paydaşlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda sürekli olarak güncellenmektedir.

Yönetim anlayışında meydana gelen gelişmeler ve yenilikler baz alınarak Denetim Kalite Standartları ile maarif müfettişleri görev standartları belirlenmiştir. Maarif müfettişlerinin mesleki yeterliliklerinin sürekli üst düzeyde tutulması amacı ile maarif müfettişlerine yönelik kapsamlı bir eğitim süreci başlatılmış ve büyük çoğunluğunun eğitimi tamamlanmış olup, bu kapsamda maarif müfettişlerinin eğitimlerine eğitim dünyasındaki yenilik ve gelişmeler doğrultusunda önümüzdeki yıllarda devam edilecektir.

Ayrıca, rehberlik ve denetim süreç ve sonuçlarının etkin bir şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesi için e-Denetim modeli uygulamaya konulmuştur. Bu model ile ülke genelinde yapılan denetimlerde okul ve kurumlarda tespit edilen sorunların ve çözüm önerilerinin ortak veri tabanına işlenmesi ve sorun tespit edilen alanlara anında müdahale imkânı sağlanmıştır. Bu şekilde tespit edilen sorunlar çözülmekte ve eğitim sisteminde sürekli iyileştirmeler yapılmaktadır.

Bununla birlikte; Devlet Memurları Kanunu ile belirlenen, devlet memurlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatla bağlı kalmak ve milletin hizmetinde Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatla uygulamak zorunluluğu ile hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı eylemlere katılmayacakları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına aykırı olan, memleketin bağımsızlığını ve bütünlüğünü bozan, Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğini tehlikeye düşüren herhangi bir faaliyette bulunamayacakları, aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, teşekküle veya derneğe katılmayacakları ve bunlara yardım edemeyecekleri hükümlerine aykırı hareket eden çalışanlara karşı inceleme ve soruşturma çalışmaları yasaların öngördüğü şekilde yapılmakta ve sonuçlandırılmaktadır.

1.2. İnsan Kaynağı

Kurumlarda insan kaynaklarını, organizasyonel amaçlar doğrultusunda en verimli şekilde kullanmak, insan kaynağının iç ve dış gelişmelere uygun olarak etkin bir şekilde planlanmasını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini sağlamak kurumun verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır.

1.2.1. Millî Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynağı

Eğitim sistemlerinin nihai amacı; topluma faydalı, toplumsal değerleri gözeten, etkili iletişim becerilerine sahip, değişime uyum sağlayabilen, öğrenmeyi öğrenen, bilişim teknolojilerini verimli kullanabilen, kendisiyle ve toplumla barışık, inisiyatif alan, araştıran, sorgulayan ve eleştirel düşünme becerilerine sahip özgür bireyler yetiştirebilmektir.

1.2.1.1. Öğretmen İstihdamı

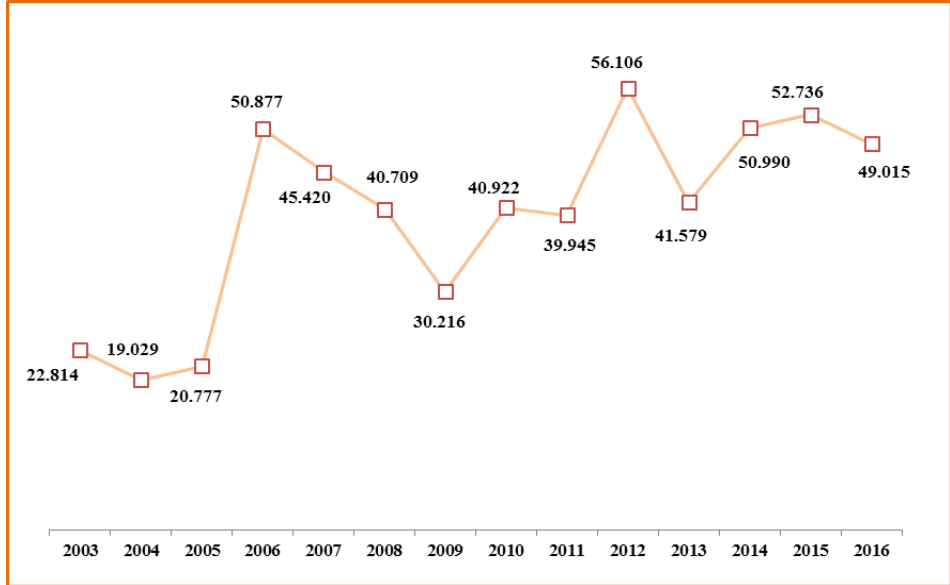
Eğitim ve öğretimin en önemli unsuru öğretmendir. Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri kapsamında ülkenin her köşesindeki öğrencilerimizin eğitim standartlarını artırmak adına Bakanlığımız resmi eğitim kurumlarında 2003 ile 2016 yılları arasında 561 bin 135 öğretmenin istihdamı sağlanmıştır.

Bu sayede norm kadro esaslarına göre öğretmen doluluk oranları Doğu Anadolu Bölgesinde %89,93, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %87,06 ve ülke genelinde ise %89,69 seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 1. Atama Usulüne Göre Öğretmen Sayıları (2003-2016)

Yıllar	Atama Nedeni/Çeşidi								Toplam
	İlk Atama	Açıktan Atama, Kurumlar Arası Yeniden Atama	Açıktan İlk, Kurum İçi, Kurumlar Arası İlk Atama	Millî Sporcu	Engellilerin Ataması	Sözleşmeli (657 4/B) Personel Ataması	Korunmaya Muhtaç Çocuklar Ataması	28 Şubat Maduru Atama	
2003	18.473	2.027	2.314	-	-	-	-	-	22.814
2004	17.900	536	593	-	-	-	-	-	19.029
2005	20.000	183	594	-	-	-	-	-	20.777
2006	30.456	494	50	-	-	19.877	-	-	50.877
2007	18.914	289	175	115	-	25.927	-	-	45.420
2008	20.093	647	132	144	-	19.693	-	-	40.709
2009	21.186	1.955	662	90	-	6.323	-	-	30.216
2010	36.193	2.020	1.647	62	1.000	-	-	-	40.922
2011	36.650	1.201	2.033	61	-	-	-	-	39.945
2012	55.254	256	514	74	-	-	8	-	56.106
2013	40.687	250	-	106	311	-	-	225	41.579
2014	49.002	366	-	83	671	-	-	868	50.990
2015	51.326	404	-	152	723	-	-	131	52.736
2016	29.699	238	-	63	498	18.506	-	11	49.015
Toplam	445.833	10.866	8.714	950	3.203	90.326	8	1.235	561.135

Grafik 1.Yıllar İtibarıyla Atanan Öğretmen Sayısı (2003-2016)

Tablo 2. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı Mevcut Personel Sayıları

Eğitim ve Öğretim Hizmetleri	
Eğitim Kurumu Yöneticisi	68.086
Kadro lu Öğretmen (657 4/A)	814.262
Sözleşmeli Öğretmen	17.820
Toplam Personel Sayısı	900.168

Not: Aralık 2016 tarihi itibarıyla (Sözleşmeli olarak atanan 687 öğretmen MEBBİS kayıtlarına göre henüz göreve başlamamıştır)

Bakanlığımızca 2011 yılında, “Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen İstihdam Projeksiyonları, Stratejileri ve Sistemlerinin Geliştirilmesi (İKOP)” projesi başlatılmıştır. İnsan kaynakları yönetim sistemi kurmaya yönelik çalışmaları içeren bu proje kapsamında; bölge/il düzeyinde ve yıl/alan bazında gelecek yılları kapsayan, öğretmen istihdamına ilişkin arz/talep analizleri ile 2023 yılına kadar olan süreyi kapsayan orta vadeli öğretmen istihdam projeksiyonları yapılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen İstihdam Projeksiyonları, Stratejileri ve Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi (İKOP) ile Bakanlığımız orta vadeli olarak öğretmen planlamasını yapabilecek duruma gelmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) ve Devlet Personel Başkanlığı (DPB) arasında “Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik” kapsamında bir protokol imzalanarak; belirli alanlardaki öğretmen istihdamının, KPSS Genel Yetenek/Genel Kültür ve Eğitim Bilimleri testlerinin sonuçlarına ek olarak, öğretmenlerin alan bilgilerinin de ölçülmesi amacıyla, Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi sonuçlarının da dikkate alınarak gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

2016 yılında 17 alanda (Almanca, biyoloji, coğrafya, din kültürü ve ahlak bilgisi, fizik, ilköğretim matematik, İngilizce, kimya, lise matematik, rehber, sınıf, fen bilimleri/fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, tarih, Türk dili ve edebiyatı, Türkçe ve okul öncesi) öğretmenlik alan bilgisi sınavı yapılmıştır.

1.2.1.2. Öğretmen Dışındaki Personel İstihdamı

2016 yılında istihdamı sağlanan 3.342 personelin atama biçimlerine göre dağılımları incelendiğinde atananların yaklaşık %94'ünün engelli personel statüsünde istihdam edilenlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmen Dışındaki Personele İlişkin İlk Atama Sayıları (2003-2016)

Yıllar	(3713 S.K.Göre) Şehit Yakını	(3413 S.K.Göre) Korunmaya Muhtaç Çocuklar	Engelli Personel İstihdamı	(657 DMK 4/C) Geçici Sözleşmeli Personel	(657 DMK 4/A) Özelleştirme Sonucu Atanan Personel	(6360 S. K. Kapsamında) Kapatılan Belediyelerden Yönlendirilenler	(6191 S. K. Kapsamında) Görevine Son Verilen Askerler	KPSS Yoluyla Atanan	Toplam
2003	9	752	354	-	332	-	-	-	1.447
2004	6	-	202	-	305	-	-	-	513
2005	17	753	-	8.105	243	-	-	-	9.118
2006	23	611	120	756	1.030	-	-	-	2.540
2007	19	606	100	493	150	-	-	1.834	3.202
2008	97	709	80	282	190	-	-	258	1.616
2009	150	783	60	793	611	-	-	-	2.397
2010	118	774	4.000	3.315	617	-	-	-	8.824
2011	33	842	-	196	113	-	-	-	1.184
2012	31	914	843	62	48	-	74	880	2.852
2013	160	948	1.236	158	346	-	2	1.690	4.540
2014	1.071	1.010	2.020	212	48	761	-	984	6.106
2015	705	517	3.360	72	39	5	-	-	4.698
2016	120	-	3.150	16	25	1	-	30	3.342
Toplam	2.559	9.219	15.525	14.460	4.097	767	76	5.676	52.379

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler her meslekte yeni bilgi ve teknolojileri öğrenmeyi ve çalışanların bu konularda yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgi toplumunda kurumlar, çalışanlarında çok yönlü beceri sahibi, karmaşık kurum içi ve dışı ilişkileri kavrayabilen yeterlilikler ve etkili takım çalışmasına uyum yeteneği aramaktadır.

Bunun gerçekleştirilmesinde ise okul ve taşra yöneticileri ile ilgili görev bazlı yeterliliklerin tespit edilerek, bu tespitler doğrultusunda ihtiyaçların belirlenmesi ve eğitim programlarının hazırlanmasında öğretmen dışı personele yönelik hizmet içi eğitimler de önemli bir rol oynamaktadır. Bir kurum ya da kuruluştan beklenen verimin elde edilmesini belirleyen temel faktörlerden biri de kurumda çalışanlardır. Bu bağlamda insan kaynakları bir kuruluşun en değerli varlığıdır.

2013-2016 yıllarına ait öğretmen dışındaki unvanlarda görev yapan personele düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Dışındaki Unvanlarda Görev Yapan Personele Yönelik Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2013-2016)

Yıllar	Merkezi Faaliyetler		Mahalli Faaliyetler		Faaliyet Sayısı Toplamı	Katılımcı Sayısı Toplamı
	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı		
2013	187	11.201	1.077	45.235	1.264	56.436
2014	124	20.240	704	33.402	828	53.642
2015	249	30.017	11.022	119.963	11.271	149.980
2016	166	16.514	864	28.172	1.030	44.686
Toplam	726	77.972	13.667	226.772	14.393	304.744

1.2.2. Yükseköğretimde İnsan Kaynağı

Genç kuşaklara çağın gerektirdiği donanımı kazandırıp, yeteneklerini keşfettirip geliştirme imkânı sağlayarak onları geleceğe hazırlayan üniversiteler, çağdaş dünyanın vazgeçilmez kurumlarından biridir. Artan önemlerine bağlı olarak üniversitelerin, her yaştan ve kesimden bilgi talep eden insanlara hizmet verebilecek kurumlara dönüşüm süreci hızla devam etmektedir. Bu noktada üniversitemize büyük görevler düşmektedir.

Tablo 5. Yükseköğretim Verileri (2016)

Tür	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
Üniversite	111	63	7	181
Fakülte	1.190	386	-	1.576
Yüksekokul	368	91	-	459
Meslek Yüksek Okulu	830	90	7	927
Enstitü	456	185	-	641
Araştırma Uygulama Merkezi	2.353	492	6	2.851
Bölüm	14.247	2.464	127	16.838
Program	15.963	8.621	824	25.408
Anabilim Dalı	24.767	2.009	-	26.776
Bilim Dalı	7.438	576	-	8.014
Yükseklisans programı	9.929	2.096	-	12.025
Doktora programı	4.797	419	-	5.216
Sanatta Yeterlilik Programı	116	12	-	128

Not: <https://istatistik.yok.gov.tr> adresinden alınmıştır. 24.10.2016 tarihli verilerdir.

Üniversitemizde görev yapan akademik personel sayısında da yıllara göre büyük artışlar sağlanmıştır. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında toplam öğretim elemanı sayısı 76.090 iken, 2016 yılında bu sayı 156.168'e ulaşmıştır.

Tablo 6. Yükseköğretim Akademik Personel Sayısı (2015-2016)

Akademik Görevler	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
Profesör	18.920	3.487	9	22.416
Doçent	13.091	1.927	5	15.023
Yardımcı Doçent	28.373	6.900	28	35.301
Öğretim Görevlisi	16.687	4.604	561	21.852
Okutman	7.428	2.842	25	10.295
Uzman	3.722	143	-	3.865
Araştırma Görevlisi	44.106	3.270	-	47.376
Çeviriçi	21	-	-	21
Eğitim Öğretim Planlamacısı	18	1	-	19
Toplam	132.366	23.174	628	156.168

Not: 2015-2016 yükseköğretim istatistiklerinden alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

Tablo 7. Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanlara Göre Dağılımı (2002-2003/2015-2016)

Öğretim Elemanları	Eğitim Öğretim Yılı		Artış Oranı %
	2002-2003	2015-2016	
Profesör	10.187	22.416	120,05
Doçent	5.401	15.023	178,15
Yard. Doçent	12.621	35.301	179,70
Öğretim Görevlisi/Öğretim Görevlisi Doktora	12.371	21.852	76,64
Okutman	5.691	10.295	80,90
Uzman, Çeviriçi, EÖPL, Diğer	2.393	3.905	63,18
Araştırma Görevlisi	27.426	47.376	72,74
TOPLAM	76.090	156.168	105,24

Not: 2015-2016 yükseköğretim istatistiklerinden alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

Uluslararası bilim, teknik ve sanat birikiminden daha fazla yararlanarak ülkemizin gelişimine ivme kazandırabilecek ve ülkemizi ihtiyaç duyulan alanlarda daha ileriye taşıyabilecek nitelikli insan gücünü yetiştirmek amacıyla yürütülen hareketlilik programları kapsamında yurt dışına daha fazla öğrenci gönderilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla, Bakanlığımız tarafından yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ve kamu kurumlarının yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere, 1416 sayılı Kanun uyarınca yurt dışına öğrenci gönderilmektedir.

Türkiye’de hizmetine ihtiyaç duyulan bilim ve teknoloji transferinin gerçekleştirilmesi amacıyla yönelik olarak özellikle yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ihtiyacını karşılamak üzere, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yurt dışı eğitim bursu verilmiştir. Başlangıçta yılda 120 öğrenciye burs verilirken, 1929 yılından 2005 yılına kadar 9.689 öğrenci yurt dışı burslardan yararlanmaya hak kazanmıştır. 2006 yılında dönemin Başbakanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN’ın talimatıyla hayata geçirilen “5 Yılda 5 Bin Öğrenci Projesi” ile program ivme kazanmıştır. 2006 yılından 2016 yılına kadar 7.673 öğrenci yurt dışında öğrenim görmeye hak kazanmıştır. Görüldüğü gibi Cumhuriyet tarihi boyunca 1416 sayılı Kanun kapsamında verilen yurt dışı yüksek lisans ve doktora burslarının yarısına yakını son 10 yılda verilen burslardan oluşmaktadır.

Bakanlığımız yurt dışı bursiyerlerimizin şartlarında sürekli iyileştirmeler yapmakta, yaptığı düzenlemelerle öğrencilerimizin imkânlarını artırarak bu bursu daha cazip hale getirmektedir.

2014 yılında 1416 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle, bu Kanun uyarınca mecburi hizmet karşılığı yurt dışına gönderilenlerin öğrenimlerini başarıyla tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere, adlarına gönderildikleri kurumların

İlgili kadrolarına atanacakları hükmü getirilmiştir. Bununla birlikte devlet memuru olup burstan yararlanmak isteyen adaylar için öngörölmüş olan istifa şartı ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca yurt dışında lisansüstü eğitim amacıyla geçirilen sürelerin tamamının memuriyette geçmiş sayılarak, bu sürelerin her yılının bir kademe ilerlemesine ve her üç yılının bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirileceği hükmü Kanuna eklenmiştir.

2013 yılına kadar daha çok ABD ve Batı Avrupa ölkelerine öğrenci gönderilirken, Türkiye'nin uluslararası pozisyonu da dikkate alınarak farklı ölkeler ve bölge uzmanları yetiştirilmek üzere 2013 yılından itibaren dünyanın hemen hemen tüm bölgelerine öğrenci gönderilmeye başlanmıştır. Şu an 46 farklı ölkede 3.088 öğrencimiz eğitim görmektedir.

2016 yılında 323 farklı alanda 900 yurt dışı burs kontenjanı açılmış olup, ÖSYM'nin lisans programları tablosundaki 986 lisans alanı taranmış ve ilan edilen burs kontenjanlarına 256 farklı lisans alanından mezun olan öğrencilerin başvurabilmesi sağlanmıştır.

2013 yılından itibaren; dönüşlerinde Bakanlığımız merkez teşkilatında millî eğitim uzmanı olarak çalışmak üzere Bakanlığımız adına yurt dışına burslu öğrenci gönderilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda; zihinsel engelliler eğitimi, özel yetenekliler eğitimi, eğitim sosyolojisi, eğitimde ölçme ve değerlendirme, eğitim teknolojileri, yabancı dil eğitimi gibi alanlarda son 3 yılda 300 kişiye yurt dışı yüksek lisans bursu sağlanmıştır.

1416 sayılı Kanun kapsamındaki burslarda son 10 yılda ölkesine göre değişen miktarlarda %50 ile %70 oranında zam yapılmıştır. Yine yıllık bazda, Bakanlığımız bütçesinde yurt dışı burslar için ayrılan miktar son on yılda 18,5 kat artarak 2016 yılında 433.565.000 TL olmuştur. Burslar için 2017 yılı Bakanlık bütçesine ise 435.000.000 TL öngörölmüştür.

Yurt dışında lisans ve lisansüstü öğrenim gören bursiyerlere ödenen burs miktarı ülkelere göre değişmekte olup, Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Bursiyerlere Ödenen Burs Miktarının Ülkelere Göre Dağılımı

Ülkeler	Aylık Burs Miktarı	
	Lisans Öğrenimi	Lisansüstü Öğrenim
Almanya	1.330 €	1.490 €
ABD	1.620 \$	1.780 \$
Avusturya	1.240 €	1.380 €
Avustralya	1.820 \$	1.980 \$
Belçika	1.000 €	1.180 €
Çin	1.150 \$	1.220 \$
Danimarka	6.900 DK	8.640 DK
Fransa	1.380 €	1.590 €
Finlandiya	1.100 €	1.160 €
Hollanda	1.180 €	1.370 €
İngiltere	1.080 £	1.200 £
İrlanda	1.520 €	1.680 €
İspanya	980 €	1.150 €
İsveç	7.460 KS	8.340 KS
İsviçre	2.760 FS	3.040 FS
İtalya	820 €	970 €
Japonya	187.000 JY	230.000 JY
Kanada	1.730 C\$	1.870 C\$
Norveç	7.320 KN	8.140 KN
Tunus	1.150 \$	1.220 \$
Ürdün	1.270 \$	1.340 \$
Yeni Zelanda	1.270 \$	1.340 \$
Kazakistan	480 \$	540 \$
Kırgızistan	480 \$	540 \$
Türkmenistan	480 \$	540 \$
Tacikistan	480 \$	540 \$
Özbekistan	480 \$	540 \$
Moğolistan	480 \$	540 \$
Rusya	1.390 \$	1.530 \$
Kırım, Tataristan, Çeçenistan, Dağıstan	480 \$	540 \$

2. EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN YAPISI

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiş olan Millî Eğitim Sistemi, “Örgün Eğitim” ve “Yaygın Eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

8	Yükseköğretim Kurumları	Doktora Diploması		Mesleki Yeterlilik Kurumu	8. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
		(Doktora, Sanatta Yeterlilik/ Doktora ve Tıpta Uzmanlık)			
Yüksek Lisans Diploması (Tezli)		7. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi			
Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)					
Lisans Diploması		6. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi			
Ön Lisans Diploması (Akademik)		5. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi			
Ön Lisans Diploması (Mesleki)					
4	Millî Eğitim Bakanlığı	Lise Diploması	Mesleki ve Teknik Eğitim Lise Diploması	Ustalık Belgesi	4. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
3				Kalfalık Belgesi (1)	3. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
Ortaokul Öğrenim Belgesi					
2	İlkokul Öğrenim Belgesi				2. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
1	Okul Öncesi Katılım Belgesi				

1. Kalfalık Belgesine sahip olabilmek için Ortaokul Öğrenim Belgesi sahibi olmak gerekmektedir.

2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir.

Örgün eğitim; resmi ve özel olarak okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimi kapsar.

2.1.1. Okul Öncesi Eğitim

Bireyin gelişiminin en kritik dönemi olarak kabul edilen okul öncesi eğitim hizmetleri ülkemizde resmi, özel anaokulları, anasınıfları ve uygulama sınıflarında yürütülmektedir. Bu kurumlarda 36-66 aylık çocukların eğitimleri gerçekleştirilmektedir. İsteğe bağlı bir eğitim kademesi olmasına rağmen resmi okullarda okul öncesi eğitim ücretsizdir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ve kurumsallaşması yönünde yapılan çalışmalar ile okullaşma oranı 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 5 yaş grubu net okullaşma oranında bir önceki yıla göre %1,7'lik bir artış olmuş, bu sayede okullaşma oranı %55,48'e ulaşmıştır. 4-5 yaş grubunda ise net okullaşma oranı %42,96'dır.

05 Aralık 2016 tarihi itibarıyla, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında resmi 2.403 anaokulunda; 18.480 öğretmen ve 332.149 öğrenci; 21.803 anasınıfında; 33.317 öğretmen ve 679.841 öğrenci bulunmaktadır.

Hedefimiz her çocuğun zorunlu eğitime başlamadan önce en az bir yıl okul öncesi eğitimi almış olmasını sağlamak ve 4-5 yaş grubundaki çocuklarda okullaşma oranını 10. Kalkınma Planı ve Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında belirtildiği üzere ve aynı yaş grubu için net okullaşma oranı plan dönemi sonunda %70'e çıkarmaktır. 2017-2019 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Programda da ifade edildiği üzere okul öncesi eğitim kademeli olarak zorunlu hale getirilecektir. Bu konudaki çalışmalarımız tüm hızıyla devam etmektedir.

Okul öncesi eğitimin toplumun tüm kesiminden gelen çocuklar için erişilebilir olması için mevzuatımızda gerekli düzenlemeler yapılarak eğitim hizmetleri tamamen ücretsiz hale getirilmiştir.

Fiziki kapasitenin artırılması için mevcut tip projelerin yanı sıra 1 ve 2 derslikli ana sınıfları yapılmaya ve yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. Mevcut fiziki mekanların tam kapasite kullanılması sağlanmış ve çeşitli projeler ile anaokulu ve ana sınıfı yapımına hız verilmiştir. Kurum temelli modellere erişimde güçlük çeken çocuklar için, toplum temelli erken çocukluk hizmetleri modeli devreye sokulmuştur. Gezici öğretmen modeli ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Çalışan anne ve babanın taleplerini karşılamak için yaz okulları ve çocuk kulüpleri uygulamaları yeniden düzenlenmiş ve yaygınlaştırılmıştır.

Maddi yetersizlikleri olan ailelerden gelen çocukların okula devamını sağlamak için çeşitli projeler ve teşvikler uygulanmıştır. Şartlı Eğitim Yardımı Uygulaması sürdürülmüştür.

Okul öncesi eğitimin önemi hususunda tüm anaokulu müdürlerine, ilçe yöneticilerine ve ebeveynlere çeşitli başlıklar altında eğitimler düzenlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin talepleri doğrultusunda mesleki gelişimlerine yönelik eğitimler verilmiştir. Özel gereksinimli çocukların eğitimi için fırsat olan okul öncesi dönemin daha etkili yürütülmesi için projeler geliştirilmiş, öğretmen eğitimleri düzenlenmiştir.

Bakanlığımız dışında okul öncesi eğitim veren kurumlara eğitim liderliği yapılmış, program geliştirme çalışmalarında destek olunmuştur. Bu kurumlara ait veriler tek çatı altında toplanarak düzenli olarak izlenmesi sağlanmıştır.

2.1.2. İlköğretim

Anayasamız başta olmak üzere diğer kanunlarda da belirtildiği üzere; ilköğretim, öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, devlet okullarında parasız olarak verilir.

İlköğretim kurumları; 4 yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile 4 yıl süreli zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur.

05 Aralık 2016 tarihi itibarıyla, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında resmi 23.929 ilkokulda; 267.354 öğretmen ve 4.748.537 öğrenci, 15.759 ortaokul ve imam hatip ortaokulunda; 4.988.889 öğrenci ve 325 yatılı bölge okulunda 6101 öğretmen ve 92.447 öğrenci bulunmaktadır.

İlköğretimde, öğrencilere temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmak, evrensel değerler içinde millî kültürün öğrenilmesine ve geliştirilmesine önem vererek Türkçe'nin doğru, güzel ve etkili kullanılması, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak temel hedeftir. Böylece, eleştirel düşünceye sahip problem çözme yetisi olan, teknolojiyi hayatının bir parçası olarak kullanan, etkili iletişim becerilerine sahip, grup ve takım çalışması yapabilen, sosyalleşmiş bireyler yetiştirilmektedir.

Her ne sebeple olursa olsun eğitimden yararlanamayan öğrencilerin mağduriyetinin giderilmesi için mevzuatımızda gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Aynı zamanda ilkokullarda yetiştirme programının açılabilmesi için gerekli düzenleme yapılmıştır. İlkokullarda yetiştirme programı üzerine çalışmalar devam etmekte olup, önümüzdeki yıl pilotlaması gerçekleştirilecektir.

Okul öncesi ve ilköğretim kademesindeki çocuklarımızın bilişsel ve sosyal gelişimlerine destek olurken fiziksel açıdan da gelişimlerine önem vermekteyiz. Bu kapsamda 2011-2012 eğitim ve öğretim yılından itibaren “Okul Sütü Programı” yürütülmekte olup 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 6.012.130 öğrenciye süt dağıtımı yapılmıştır. Ayrıca çocuklarımıza sağlıklı ara öğün tüketim alışkanlığının kazandırılması ile yeterli ve dengeli beslenmelerine katkıda bulunarak sağlıklı büyüme ve gelişmelerinin sağlanması amacıyla 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren “Okullara Kuru Üzüm Dağıtım Programı” uygulanmakta olup 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 6.081.649 öğrenciye kuru üzüm dağıtımı yapılmıştır.

Birleşmiş Milletlere bağlı Gıda ve Tarım Örgütü’nün (FAO) 2015 yılını “Uluslararası Toprak Yılı” ilan etmesi münasebetiyle Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakanlığımızın uygun görüşü ile yaygın etkisinin ülkesel boyutta olacağı, gelecek nesiller için doğal kaynaklarımızın korunumu, kullanımı ve geliştirilmesine yönelik “Geleceğimi Koruyorum” adlı sosyal sorumluluk projesi hazırlanmış ve söz konusu projenin protokolü ilgili taraflarca 30.06.2015 tarihinde imzalanmıştır. Projenin süresi iki yıl olup ilk yıl 7 bölgenin birer büyük şehrinde uygulanmıştır. İkinci yıl ise 30 büyük şehrin tamamında faaliyetlerin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Romanların Yoğun Olarak Yaşadığı Yerlerde Sosyal İçermenin Desteklenmesi Operasyonu Teknik Destek Projesiyle; Bakanlığımız, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile birlikte Romanlara verilen eğitim hizmetlerinin kalitesini artırmak için çalışmalar yürütmektedir. Bu nedenle Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Programının (IPA IV) Bileşeni olan İnsan Kaynaklarını Geliştirme Operasyonel Programı (İKG-OP) kapsamında, Türkiye ve AB tarafından finanse edilen Proje Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim

Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile ortaklaşa hazırlanmıştır. Proje çalışmalarına 9 Kasım 2015 tarihinde başlanmıştır.

Projeyle; hedef gruplara daha iyi eğitim, sağlık, istihdam, sosyal koruma ve sosyal yardım hizmetleri sunmak amacıyla, kamu kurumlarının ve hizmet sağlayıcıların kurumsal kapasitesini artırmak, kamu kurumları, STK'lar, ilgili paydaşlar ve kamuoyunda farkındalık yaratmak ve bu kurumlar arasındaki sivil diyalog ve iletişimi iyileştirerek koordinasyonu sağlamak, pilot illerdeki hedef grupların kaliteli eğitim hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak ve okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukların eğitimde başarı düzeylerini artırmak, pilot illerdeki hedef grupların kamu hizmetlerine erişimlerini ve bu hizmetlere taleplerini artırmak, hedef grupların mesleki niteliklerinin güçlendirilmesi yoluyla istihdam edilebilirliklerinin artırılması sağlanacaktır.

Ayrıca, Proje kapsamında Roman çocukların, eğitimlerini destekleyecek müfredat dışı modüler eğitim programı geliştirilmesi çalışmalarına hız verilmiştir.

Mecburi ilköğretim çağına giren 66 aylık ve üzeri tüm çocuklarımız e-Kayıt sistemi ile ikametgâhlarına en uygun ilkokullara yerleştirilerek çağ nüfusundaki tüm çocukların okula kaydı yapılmaktadır.

Temel hak ve özgürlüklere saygılı, insan haklarını esas alan, daha demokratik ve özgürlükçü bir eğitim felsefesi inşa edilmiştir. Bu bağlamda 15 Temmuz 2016 günü gerçekleşen darbe girişimine karşı milletimizin göstermiş olduğu mücadeleyi öğrencilerimize anlatma, millî iradenin gücünü ve önemini hatırlatmak, birlik ve beraberliğimizin değerini bir kez daha vurgulamak ve şehitlerimizi anmak amacıyla Bakanlığımız tarafından okullarımızda icra edilmek üzere, "15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitlerimizi Anma Programı" hazırlanmıştır.

Bunun yanı sıra yine öğrencilerimize dağıtılmak üzere, “15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitlerimiz” kitapçığı hazırlanmış olup kitapçıkta bu süreçte sıkça duyulan sözcükleri açıklayan bir 15 Temmuz Sözlüğü, 15 Temmuz günü kronolojik olarak yaşananlar, milletçe gösterdiğimiz direnişin, şehitlerimizin, demokrasi meydanlarının fotoğrafları ve açıklamaları da yer almıştır.

Millî ve manevi değerlerimizin ilk günkü tazeliğinde devam edebilmesi maksadıyla her yıl “Çanakkale Savaşlarının Anma Törenleri” çatısı altında; Çanakkale Savaşları’nın sosyal, kültürel ve tarihi önemini kavratmak, geçmiş ile günümüz kültürel değerleri arasında bağ kurmalarını sağlamak, millî birliğimiz ve varlığımız ile uluslararası barış ve dostluk düşüncelerini kuvvetlendirmek amacıyla ülke genelindeki ortaokul öğrencileri arasında Çanakkale Savaşları’nın ruhunu ve özünü anlatan, yaşanmış olayları kapsayan “Resim, Şiir ve Kompozisyon” yarışmaları düzenlenmektedir.

Bir üst okula geçiş sürecinde, öğrencinin okul yıllarındaki ders dışı faaliyetleri, sosyal sorumluluk projelerine katkısı, müfredat içi veya dışı spor, kültür, sanat etkinliklerine katılımı/başarısı gibi kriterlerin de dikkate alınmasını sağlayacak çalışmalara devam edilmektedir.

Bu bağlamda 2015-2019 Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planına göre öncelikli olarak sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin e-Okul Yönetim Bilgi Sisteminde detaylandırılarak kayıt altına alınması, oluşturulacak ürün dosyaları ile takibinin sağlanması; akabinde okullarda bu faaliyetlerin yaygınlaştırılması maksadıyla çalıştaylar yapılması ve çalıştaylar sonucunda alınan kararların raporlaştırılarak gerekli çalışmaların gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Sportif, sanatsal ve kültürel yetenekleriyle temayüz eden öğrencilerimizin tespit edilmesi ve bu öğrencilerin güzel sanatlar lisesi ve

spor lisesine yönlendirilmesi de önceliklerimiz arasında yer almaya devam edecektir.

Böylece ülkemizin sanatsal ve sportif yaşamına katkı sağlayacak bireylerin yeteneklerini doğru ve sağlıklı bir şekilde geliştirmeleri desteklenmektedir.

Okullar arasında kardeş, barış, sevgi, dostluk duygularının geliştirilmesi, ortak kültür değerlerinin geliştirilmesi gibi amaçlarla 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında yurt içinde 787, uluslararası düzeyde ise 295 okulda “Kardeş Okul” uygulaması gerçekleştirilmiştir.

2.1.3. Ortaöğretim

Öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı amaçlayan ortaöğretim kurumları; öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevi, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış olarak geleceğe hazırlamayı amaçlamaktadır.

Ortaöğretim kurumları işlevlerini millî eğitimin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri doğrultusunda, evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun; öğrenci merkezli, aktif öğrenme ve demokratik kurum kültürü anlayışıyla yerine getirmektedir.

Eğitim sistemimiz, etkileyici bir boyutta genişleyerek ortaöğretimde brüt ve net okullaşma oranları artmış, her bir öğrencinin öğrenim süresine yarım okul yılı ilave edilmesi ile eşdeğer bir iyileşme sağlanmıştır. PISA verileri, bu genişlemenin yanında 15 yaş grubu çocukların PISA sonuçlarında iyileşme olduğunu göstermektedir. Daha önemli bir sonuç ise, bu iyileşmelerin çoğunluğunun dezavantajlı geçmişe sahip

öğrencilerden gelmiş olmasıdır. Dolayısıyla eğitime erişimdeki ve eğitim performansındaki eşitsizlikler önemli ölçüde azalmıştır.

“Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi” ile hâlen öğrenci olanlar örgün ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, mezun öğrenciler ise halk eğitimi merkezlerinde açılan kurslardan yararlandırılmıştır. Böylece Bakanlığımıza bağlı resmi örgün ve yaygın eğitim kurumlarında öğrenim gören istekli öğrenci ve kursiyerlere yönelik olarak destekleme ve yetiştirme kursları açılmıştır. Bu kurslarda öğrencilerin, öğrenim gördükleri dersler yanında yeteneklerine uygun olan sanat, kültür ve spor alanlarında da okullarımızda takviye kursları düzenlenmiştir.

Öğrencilerimizin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini sağlamak, dünyadaki çağdaşları ile rekabet edebilecek bir donanımına erişmiş nesiller olarak yetiştirmek, eğitim sistemini daha demokratik, esnek ve sivil bir yapıya kavuşturmak, eğitim alanındaki özel sektör payını artırmak ve ortalama eğitim süresini yükseltmek amacıyla kapsamlı bir eğitim reformunu hayata geçirmeye dönük çalışmalar yürütülmüştür.

Temel hak ve özgürlüklere saygılı, insan haklarını esas alan, daha demokratik ve özgürlükçü bir eğitim felsefesi inşa edilmiştir. Ayrıca eğitim ile ilgili diğer mevzuat (yönetmelik ve yönergeler), müfredat ve öğretim programları demokrasi ve insan hakları açısından taranmakta ve analiz edilmektedir. Böylece başta müfredat olmak üzere, eğitime ilişkin pedagojik ve yönetsel tüm materyallerin millî-manevi değerlerimizle ve demokratik ilkelerle uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Okul terklerinin ve öğrenci barınma sorunlarının en aza indirilmesine, güvenli eğitim ortamlarının sağlanmasına, kadın ve çocukların da içerisinde yer aldığı dezavantajlı kesimlerin eğitimden azami derecede faydalanmasına yönelik faaliyetlere aksatılmadan devam edilmektedir.

Eğitim ve öğretimde niteliğin yükseltilmesi, bölgeler arasındaki nitelik ve nicelik farklılıklarının giderilerek fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, çağ nüfusu içindeki herkese öğrenim hakkının kullandırılması ve kaynakların rasyonel olarak kullanılması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir.

Ortaöğretim; genel ortaöğretim, mesleki ve teknik ortaöğretim ve din öğretileri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

2.1.3.1. Genel Ortaöğretim

Genel ortaöğretim kurumları arasında Anadolu liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, güzel sanatlar liseleri ile spor liseleri yer almaktadır.

Bu ortaöğretim kurumları; öğrencileri sahip olduğu ilgi, yetenek ve becerileri doğrultusunda geliştirerek toplumumuzun ve ülkemizin beklentileri ile geleceğe yönelik ihtiyaçlar göz önüne alınarak yükseköğretime ve mesleğe hazırlar.

Fen liselerinde, fen ve matematik; sosyal bilimler liselerinde, edebiyat ve sosyal bilimler; güzel sanatlar liselerinde, görsel sanatlar ve müzik; spor liselerinde ise beden eğitimi ve spor alanlarında nitelikli insan yetiştirilmesi ve ilgili alanlara kaynaklık edilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında resmi (1 Kasım 2016 tarihi itibarıyla) 2.418 Anadolu lisesinde 84.821 öğretmen, 1.385.285 öğrenci; 294 fen lisesinde 6.650 öğretmen, 101.038 öğrenci; 93 sosyal bilimler lisesinde 2.481 öğretmen, 31.244 öğrenci; 65 spor lisesinde 754 öğretmen, 12.948 öğrenci ve 79 güzel sanatlar lisesinde 1.980 öğretmen ve 13.910 öğrenci olmak üzere toplam 2.949 okulda, 96.686 öğretmen ve 1.544.425 öğrenci bulunmaktadır.

Ayrıca, 2.235 özel genel lise, 369 özel meslek lisesi, 1 açık öğretim lisesi, 1 mesleki açık öğretim lisesi ve 1 açık öğretim imam hatip lisesi bulunmaktadır.

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile öğrencilerin genel ortaöğretime bağlı okullarda öğrenim görme taleplerini karşılamak amacıyla okulların kontenjanları ve şube öğrenci sayıları artırılmıştır. Bu uygulama ile okulların kontenjanları %30 oranında yükseltilmiştir.

Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, özel sektörün katkısını artıran, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir.

Eğitim ve öğretimin her kademesinde bütün bireylerin nitelikli eğitime eriştiği bir eğitim sistemi oluşturulması hedeflenmektedir. Bunun için eğitim ve öğretime erişim ve kalite ile kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi alanlarındaki çalışmalar yoğun bir şekilde sürdürülecektir.

Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri yanında bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanın özelliklerine, okul ve program türlerine uygun olarak öğretim programları ve dersler oluşturulacaktır. Öğrencilerin hedefledikleri ve yöneldikleri alanda gelişmelerine veya ilgi, istek, yetenek ve yeterlikleri doğrultusunda çeşitli programlarda ilerlemelerine imkân sağlanacaktır.

2.1.3.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim

Mesleki ve teknik ortaöğretim; öğrencilerimize ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı amaçlayan okullarımızdır. Bu okullarımızda Sivil Havacılık alanının açılmasıyla birlikte 53 alan 205 dalda eğitim ve öğretim yapılmaktadır. Bu okullarımızda 9, 10 ve 11. sınıflarda Anadolu meslek programı ve

Anadolu teknik programı kademeli olarak uygulamaya konulurken, 12. sınıflarda 62 alan 226 dalda modüler yapıda öğretim programları uygulanmaktadır.

Mesleki ve teknik alanlara ait öğretim programları iş piyasası tarafından hazırlanan Ulusal Meslek Standartları, Ulusal Yeterlilikler diğer ulusal ve uluslararası standart ve sınıflamalar dikkate alınarak sektörün beklentileri doğrultusunda kazanımlara dayalı olarak güncellenmektedir.

Maden sektöründe yaşanan teknolojik gelişmeye bağlı olarak nitelikli personel ihtiyacının ortaya çıkması sonucu; sektörden gelen talepler, taslak ulusal meslek standartları, taslak ulusal yeterlilikler ve uluslararası standartlar doğrultusunda “Maden Teknolojisi” alanı öğretim programı hazırlanmıştır.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 3.264 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda, 130.940 öğretmen ve 1.633.245 öğrenci ile eğitim ve öğretim yapılmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim, dışa açılma ve uluslararası rekabet gücünü artırma çabası içinde olan Türkiye ekonomisi için nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanması bakımından hayati önem taşımaktadır.

Son 14 yılda hem mesleki eğitimde okullaşma oranlarının artırılması hem de mesleki eğitimin niteliğinin yükseltilmesi konularında önemli adımlar atılmıştır.

2002-2003 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretime devam eden öğrenciler içerisindeki payı %37,28 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimin tüm ortaöğretim içindeki payı %49,44'tür. Hedefimiz ortaöğretim içindeki mesleki ve teknik ortaöğretimin payını %60'a çıkarmaktır.

Mesleki ve teknik eğitim temalı II. Eğitim Kongresi 24-25 Ekim 2016 tarihinde düzenlenmiştir. Sonuçları raporlaştırılarak mesleki ve teknik eğitim ile ilgili strateji dokümanlarına yansıtılacaktır.

Tebliğat Kanunu ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile meslek lisesi ve üniversite öğrencilerinin staj yapmalarını özendirici tedbirler alınması amacıyla 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda yapılan düzenleme ile “staj” ve “tamamlayıcı eğitim” uygulamaları ilgili maddeler eklenmiştir. Böylece staj ve tamamlayıcı eğitim yapan mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin de işletmede mesleki eğitim yapan öğrencilerle aynı hakları elde etmesi sağlanmıştır. Staj uygulamasının değerlendirilmesi amacıyla staj bitiminde sınav getirilmiştir.

3308 sayılı Kanuna eklenen geçici madde ile 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar uygulanmak üzere işletmelerde mesleki eğitim, staj ve tamamlayıcı eğitim yapan mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğretim öğrencilerinden işletmelerde mesleki eğitim yapanlara işletmede çalışan sayısına bakılmaksızın asgari ücretin net tutarının %30’undan az olmamak üzere ücret ödenmesi ve öğrencilere ödenecek en az tutarın 20’den az personel çalıştıran işletmeler için 2/3’ü, 20 ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler için 1/3’ü oranında İşsizlik Sigortası Fonundan devlet desteği sağlanmıştır.

5510 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin alan eğitimlerine başladıkları tarihten itibaren iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalı olmaları sağlanmıştır.

Sektör projeksiyonları göz önüne alınarak bulunduğu bölgenin ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü yetiştirmek ve mezunlarının bulunduğu bölgede istihdamını sağlamak amacıyla belirli bir alanda ihtisaslaşmış mesleki ve teknik Anadolu liseleri açılması planlanmaktadır. Antalya Aksu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bünyesinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılından

itibaren Uçak Bakım alanında ihtisaslaşmış Aksu Uçak Bakım Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adı altında eğitim-öğretim faaliyetine başlamıştır. Sektörün ihtiyaçları dikkate alınarak 30 ilde ihtisaslaşmış meslek lisesi açılması hedeflenmektedir.

TÜBİTAK 2238-Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı sürdürülecektir.

Öğrencilerimizin gelişen teknolojiyi takip edebilmesi ve bilişim temelli üretime hazırlanabilmesi amacıyla uluslararası katılımı robot yarışması düzenlenmektedir.10 uncu Uluslararası Robot Yarışması 11-13 Mayıs 2016 tarihleri arasında Gaziantep ilinde 7 kategoride başarıyla gerçekleştirilmiştir. 11 inci Uluslararası Robot Yarışması Mayıs 2017 tarihinde Konya ilinde yapılacaktır.

Öğrencilerimizin bilişim tabanlı üretim süreçlerine dayanan yeni bir sanayi anlayışı ile yetişmeleri için Eylül 2016 tarihinde “Endüstri 4.0 Paneli” düzenlenmiş ve Endüstri 4.0 çalışmaları 2017 politika belgelerine de dahil edilecektir.

2.1.3.3. Din Öğretimi

Bünyesinde ortaokul ve lise kademelerini barındıran; kültür dersleri ile meslek derslerini birlikte sunan imam hatip okulları ülkemizin kuruluşundan bu yana din eğitimi konusunda elde edilen tecrübeyi, kazanımları uhdesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerini hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan bu okullar dinin doğru kaynaktan öğrenilmesi, yerel ve uluslararası bağlamda yeni nesillere sağlıklı olarak ulaştırılmasında hayati öneme sahip bir özellik arz etmektedir.

Din eğitimi konusunda elde edilen tecrübe ve kazanımlar; ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde ayrıca ortaokul ve lise kademelerinde Kur’an-ı Kerim, Hz.

Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler seçmeli dersleri ile öğrencilere aktarılmaktadır.

Ülke genelinden gelen talepler doğrultusunda imam hatip okullarının açılışları gerçekleştirilmektedir. Kız çocuklarının okullaşması amacıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere kız Anadolu imam hatip liselerinin sayısı artırılmıştır. Bugüne kadar 372 adet müstakil kız Anadolu imam hatip lisesi açılmıştır. Bu okullarımızdan 138'inin pansiyonu mevcuttur, diğerleri için de pansiyon açılması öngörülmektedir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında (1 Kasım 2016 tarihi itibarıyla) 1.400 Anadolu imam hatip lisesinde 516.717 öğrenci eğitim ve öğretim görmektedir.

Hafızlık eğitimi ve hafızlığın korunması, yabancı dil becerilerinin geliştirilmesi, akademik başarının artırılması için ülke genelinde belli kriterlere göre belirlenen okullarımızda özel programlar uygulanmaktadır. Bu kapsamda İngilizce, Arapça, Almanca ve İspanyolca dillerinde hazırlık sınıfı bulunan okullarımız yabancı dil eğitimi vermektedirler.

Uluslararası Anadolu imam hatip liselerinin sayısı bu yıl itibarıyla 8'e ulaşmış olup bu okullara yurtdışından getirilen öğrenciler Türkiye Diyanet Vakfı işbirliği ile ülkemizde eğitim görmektedirler. Bu okullarda eğitim gören öğrenciler aracılığıyla ilgili ülkelerle işbirliğinin artırılması ve o ülkelerin yetkin din adamı ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır. Ayrıca yurtdışından gelen talepler doğrultusunda imam hatip modelinin uygulandığı okulların sayısı giderek artmaktadır.

Gelişen ve değişen dünya şartlarına uyum sağlamak ve öğrencileri hayata daha iyi hazırlamak amacıyla Anadolu imam hatip liselerinde okutulan meslek derslerinin öğretim programlarını temel becerilerini esas alan bir

yaklaşım ile yeniden geliştirmek amacıyla başlatılan çalışmalar devam etmektedir. Öğretim programlarının tamamlanmasından sonra programa uygun ders kitapları ve öğretim materyalleri de yeniden yazdırılacaktır. Anadolu imam hatip liseleri ve imam hatip ortaokullarında öğrenim gören öğrencilerin sosyal, kültürel, akademik ve mesleki gelişimlerine katkı sunmak amacıyla okul içi ve okullar arası çeşitli etkinlikler, yarışmalar ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca okullarımızda gerçekleştirilen bu etkinlik, yarışma ve uygulamaların etkin bir biçimde takip edilebilmesi amacıyla, e-Okul sistemiyle entegre biçimde, Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Etkinlikler Sistemi (MEBDES) kurulmuştur.

Veli okul bütünleşmesini sağlamak, öğrencilerimizin aile desteğinde bedenlen ve ruhen gelişimlerini desteklemek amacıyla “Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Anne Baba Rollerini” projesi hayata geçirilmiş bu çerçevede ülke genelindeki tüm okullarımızda “Anne Baba Eğitimi” seminerleri uygulanmıştır.

2.1.4. Özel Eğitim ve Rehberlik

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, millî eğitimin genel amaçları doğrultusunda eğitim haklarının koruma altına alınması sağlanmıştır. Bununla birlikte ülkemizin taraf olduğu üst politika belgelerinin getirdiği yükümlülükler ve Avrupa Birliği yasal düzenlemelerine uyumluluk çalışmaları kapsamında 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanununun kabulü ile AB ülkelerinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylere tanınan tüm hak ve eğitim imkânlarının, ülkemizde de gereksinimi olan tüm bireylere sağlanması amaçlanmıştır.

Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öncelikli olarak, özel eğitime ihtiyacı olmayan akranlarıyla birlikte her türlü sosyal hak ve eşit eğitim fırsatlarına erişiminin sağlanması, toplumsal yaşantı ile bütünleşme ve sosyal becerilerinin desteklenmesi amacıyla en az düzeyde sınırlandırılmış eğitim hizmetlerine yönlendirilmeleri esastır.

Uygulamalar, yetersizliği olmayan akranlarıyla tam zamanlı olarak aynı sınıflarda yürütülebildiği gibi, bireylerin eğitsel ihtiyaçlarına göre bulunduğu okul ile aynı eğitim programlarını uygulayan özel eğitim sınıfları yolu ile de yürütülmektedir. Özel eğitim sınıf sayısının artırılması için alınan tedbirler, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim fırsatlarına erişiminin artırılması açısından önemli bir adım atılmasını sağlamıştır.

Engelli bireylerin hak ettikleri yaşam düzeylerine ulaşabilmeleri ve bunu sağlayacak nitelikte eğitim imkânlarından en üst düzeyde yararlanabilmeleri adına özel eğitim hizmetleri her yıl olduğu gibi bu dönemde de hız kazanarak devam etmiştir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin tanılama sürecinden başlayarak kendilerine en uygun eğitim ortamlarına yönlendirilmeleri, yönlendirildikleri eğitim ortamlarında bireysel ihtiyaçları gözetilerek hazırlanan öğretim süreçleriyle nitelikli bir özel eğitim hizmeti verilmesi temel esastır.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini öncelikle kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürmeleri esas olmakla birlikte bu bireylerin gelişim alanlarındaki özellikleri, eğitim ihtiyaçları ile yeterlikleri doğrultusunda hizmet sunulmak üzere özel eğitim kurumları da açılmaktadır. Ayrıca zorunlu

öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayan öğrencilere evde eğitim hizmeti sunulmakla birlikte, sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören öğrenciler için de hastane sınıflarında eğitim hizmeti verilmektedir.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında eğitimlerini sürdüren öğrenciler için eğitim kurumlarında destek eğitim odaları açılmakta ve bu öğrencilerin eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 3.718 destek eğitim odası açılmıştır. Söz konusu dersliklerde eğitimin daha nitelikli ve verimli olarak sunulabilmesi için destek eğitim odalarının fiziki ortamları ile materyal ve donatım malzemelerine ilişkin standartlarının oluşturulması amacıyla yürütülen çalışmalar tamamlanmış ve 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında belirlenen standartlar doğrultusunda 100 destek eğitim odasının donatımı sağlanmıştır.

Özel eğitim kurumlarının fiziki altyapısının öğrencilerin erişimine uygun ve güvenli hale getirilmesi, teknolojik altyapısının güçlendirilmesi, uygun materyal ve donatım malzemelerinin temin edilmesi ve öğrencilerin sunulan hizmetlerden daha üst düzeyde yararlanması için kurumların güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda 23 bilişim sınıfı ve 36 meslek atölyesinin donatımı yapılmıştır. Ayrıca, okulların fiziki altyapılarının güçlendirilmesi sağlanmıştır.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi dönemde 1.399, ilkokul düzeyinde 81.380, ortaokul düzeyinde 92.032 ve lise düzeyinde 27.730 olmak üzere toplam 202.541 öğrenciye eğitim verilmiştir. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları kapsamında hizmet sunan özel eğitim sınıflarında ise ilkokul düzeyinde 17.849, ortaokul düzeyinde 18.893 ve lise düzeyinde 602 olmak üzere toplam 37.344 öğrenciye eğitim verilmiştir.

Özel Yetenekli Öğrenciler

Örgün eğitim kurumlarına devam eden özel yetenekli öğrencilere destek eğitim hizmeti sunulan özel eğitim kurumları ile görme, işitme, ortopedik ve zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile otizmi olan öğrencilere örgün eğitim hizmeti sunulan özel eğitim kurumlarında 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 68.937 öğrenciye eğitim verilmiştir.

Bakanlığımız tarafından engellilerin meslek yaşamına etkin katılımlarını sağlamak üzere, iş dünyası ve meslek kuruluşları ile iş birliği protokolleri imzalanmıştır. Bu işbirlikleri, engelli öğrencilerin staj imkânları ile iş yaşamını tanıma fırsatı bulmalarının yanı sıra iş dünyasının da engellilerin istihdamı ile ilgili farkındalığının artırılması noktasında büyük katkı sağlamıştır.

Ülkemizin geleceği için büyük önem verdiğimiz özel yetenekli bireylerin eğitimi için de çalışmalarımız artarak devam etmektedir.

Bu kapsamda geçtiğimiz yıl 89 olan Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) sayısı bu yıl 80 ilde olmak üzere 106'ya çıkarılmıştır. BİLSEM'lerde destek eğitimi alan öğrencilerin takibi ve eğitim hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve bir veri tabanı oluşturulması amacıyla e-BİLSEM modülü hizmete geçirilmiştir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında özel yetenekli bireyleri tanılama süreci merkezî sınavla yapılmış olup 1. ve 2. sınıf düzeyindeki 167.116 öğrenci ilk defa tablet bilgisayar üzerinden grup tarama uygulamasına katılmıştır. 3. ve 4. sınıf düzeyinde ise 118.116 öğrenci merkezî sınavla grup tarama uygulamasına katılmış olup, toplamda 285.717 öğrenci BİLSEM grup tarama uygulamasına girmiştir. 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 1, 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin aday gösterilebileceği grup tarama uygulaması tablet bilgisayar üzerinden 81 il merkezinde yapılacak şekilde planlanmıştır.

Özel yetenekli öğrenciler BİLSEM'lerin yanı sıra destek eğitim odalarından da yararlanabilmektedirler. Özel yetenekli öğrencilerin destek eğitim odalarında daha nitelikli eğitim alabilmeleri için tüm illeri kapsayan 485 formatör öğretmen yetiştirilmiştir.

Rehberlik Hizmetleri

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılması ile ilgili iş ve işlemler, il ve ilçelerde bulunan toplam 234 rehberlik ve araştırma merkezinde (RAM) yapılmaktadır. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde yabancı psikolojik ölçme araçlarının uyarlanması ve kullanılmasına ilişkin telif haklarının yüksek maliyetli olması ve ulusal düzeyde geliştirilmiş bir psikolojik ölçme aracının bulunmaması, Bakanlığımızın bu konuda yeni çalışmalar başlatmasına neden olmuştur. Bu kapsamda Türkiye'nin ilk yerli zekâ testi ASİS, Bakanlığımız ve Anadolu Üniversitesi işbirliği ile geliştirilmiştir. Bunun yanı sıra, TÜBİTAK işbirliği ile 3-23 yaş grubu bireylere yönelik olarak bilgisayar uygulamalı ulusal bir zeka testinin geliştirilmesi amacıyla TÜBİTAK 1007 KAMAG projesinin hazırlık süreçlerinde son aşamaya gelmiştir. Çalışmaların 2017 yılı içerisinde başlatılması planlanmaktadır.

Ayrıca, Bakanlığımız ve UNICEF işbirliği ile Kasım 2016-Ağustos 2017 tarihleri arasında “Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Araçlarının Standartlaştırılması” projesi yürütülecektir. Söz konusu proje kapsamında; eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde kullanılan performans belirleme formlarında yer alan kazanımların yeniden değerlendirilmesi, kazanımlara uygun materyallerin (değerlendirme setleri) belirlenmesi, genel eğitim ve özel eğitim müfredatında yer alan kazanımların, eğitsel değerlendirme sürecinde kullanılacak formların oluşturulması ve uygun materyallerin (değerlendirme setleri) belirlenmesi sağlanacaktır.

Bakanlığımız ve UNICEF işbirliği ile 2001 yılında hazırlanan ve hâlen uygulanmakta olan psikososyal destek programlarının yenilenmesini, kapsamının genişletilmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla “Psikososyal Destek Programlarının Yenilenmesi” projesi yürütülecektir. Proje kapsamında; “psikoeğitim” programı ve “grupla psikolojik danışma” programının ve bu programlarla ilgili el kitaplarının hazırlanarak/revize edilerek, eğitici eğitimleri düzenlenecektir.

Bakanlığımız tarafından ülke genelinde okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin koordine edilmesi, öğrencilere ve ailelere yönelik psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sunulması çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda başta çocuğa yönelik şiddet olmak üzere, risk altındaki tüm çocuklara yönelik yetiştirici uzman ve öğretmen eğitimleri gerçekleştirilmiş olup bu personel aracılığıyla bilgilendirici seminerler, psikososyal hizmetler, danışmanlık tedbirleri gibi uygulamalar ülke çapında yürütülmüştür.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında; Türkiye Yeşilay Cemiyeti işbirliği ile geliştirilen “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Programı” eğitim faaliyetlerinden uygulayıcı olarak yetiştirilen 28 bin rehberlik öğretmeni aracılığıyla 10 milyon öğrenci, 650 bin öğretmen ve 2 milyon veliye ulaşılmıştır.

Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) tercih dönemlerinde, öğrencilerin rehberlik öğretmenleri ve tercih konusunda donanımlı öğretmen ve yöneticiler eşliğinde üst öğrenim programları hakkında bilgilendirilerek bir üst eğitim programına yerleşmeleri amacıyla, tercih danışmanlığı komisyonları oluşturulmaktadır. 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında öğrencilerimize ve ailelerine tercih dönemi süresince rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunmak üzere 81 ilde 3.596’sı TEOG, 2.989’u ÖSYS olmak üzere toplam 6.585 Tercih Danışmanlığı Komisyonu oluşturulmuştur. Bu komisyonlarda Bakanlığımız tarafından

görevlendirilen rehberlik öğretmenleri ve tercih konusunda donanımlı öğretmen ve yöneticilerden oluşan 17.557 tercih danışmanı hizmet vermiştir.

Tercih danışmanlığı komisyonlarında; TEOG tercihi için 893.888 ve ÖSYS tercihi için 517.658 olmak üzere toplam 1.411.546 öğrenci ve velinin, tercih konusunda donanımlı öğretmen ve yöneticilerden oluşan profesyoneller eşliğinde üst öğrenim programları hakkında bilgilendirilerek tercih yapması sağlanmıştır.

Rehberlik ve araştırma merkezlerine eğitsel değerlendirme ve tanılama amacıyla yapılacak müracaatların telefon, tablet veya bilgisayar üzerinden yapılmasını sağlayan RAMDEVU Sistemi 2016 yılında uygulamaya geçmiştir. Ayrıca özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin raporlarını elektronik ortamda almalarını sağlayacak olan e-Rapor sistemine ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

2.1.5. Özel Öğretim

Özel öğretim kurumları 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre açılan örgün ve yaygın eğitim kurumlarını kapsamaktadır. Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet gösteren bu kurumlar; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okullarından oluşan örgün eğitim kurumları ile çeşitli kurslar, motorlu taşıt sürücü kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, öğrenci etüt eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden oluşan yaygın eğitim kurumlarıdır. Ayrıca Bakanlığımıza bağlı olarak, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerine barınma hizmeti verilen özel öğrenci yurtları da bu kurumlar arasında faaliyet göstermektedir.

Eğitim sistemini daha dinamik hale getirmek adına özel öğretim kurumları resmi dengi olan kurumlarda uygulanan eğitim programlarını uygulayabildikleri gibi Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca

onaylanan farklı eğitim programlarını da uygulayabilmektedir. Özel okullar ayrıca Bakanlık onayı ile uluslararası programları da uygulayabilmektedirler.

Özel okullarda niteliği hızlı ve kalıcı bir şekilde yükseltmek için kalite geliştirme sistemi çalışmaları devam etmektedir. 10. Kalkınma Planında öngörüldüğü şekliyle, Bakanlığımız 2015-2019 Stratejik Planında özel sektörün payının artırılması hedeflenmektedir. Bunu gerçekleştirmek üzere teşvik uygulamalarının geliştirilmesi ve geliştirilen teşvik ve finansman uygulamalarının izleme ve değerlendirilmesinin güçlendirilmesi planlanmaktadır.

Dershanelerin özel okula dönüştürülmesi sonucunda kapatılan dershanelerin yerine Bakanlığımıza bağlı resmi örgün ve yaygın eğitim kurumlarında öğrenim gören istekli öğrenci ve kursiyerlere yönelik olarak destekleme ve yetiştirme kursları açılmaya başlanmıştır.

Böylece, toplumun daha geniş bir tabanının aynı eğitim hizmetinden yararlanması sağlanmıştır.

Ayrıca mevzuatımızda yapılan düzenlemelerle lise öğrencilerinin ve mezun öğrencilerin Bakanlıkça belirlenmiş bilim gruplarına uygun eğitim ortamlarında, öğrenim seviyelerine, ilgi ve isteklerine uygun öğretim programları doğrultusunda, bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerini geliştirdiği, serbest zamanlarını değerlendirdiği özel öğretim kurslarına devam edebilmelerine imkân tanınmıştır.

Benzer şekilde ilkokul ve ortaokul öğrencileri ise derslerine, çalışmalarına, ödev ve projelerini yapmalarına yardımcı olmak; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, sanatsal, sportif ve kültürel faaliyetler yürütmek üzere kurulan etüt eğitim merkezlerine gitme imkânına sahiptir.

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Motorlu Taşıt Sürücülerini Kursu Yönetmeliği ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Motorlu Taşıt Sürücülerini Kursu Direksiyon Eğitimi Dersi Sınav Yönergesi ile uygulama sınavlarına ağırlık verilerek daha bilinçli sürücü adayları yetiştirmek amaçlanmıştır. 01.01.2016 tarihinden itibaren uygulamaya konulan yeni mevzuat düzenlemeleri ile sürücü eğitimi ve sınav esaslarında önemli değişiklikler yapılarak sınav süreleri artırılmıştır. Aday sürücü eğitimi ve sınav uygulamalarının AB'ye tam uyumlu hale getirilmesi yönünde ki çalışmalara devam edilmektedir.

Bu kapsamda yeni düzenlemelere devam edilerek trafik ve yol güvenliği konusunda Bakanlığımızca önemli adımlar atılması planlanmaktadır. Bunun yanında "Trafik Adabı" dersi programı 2016 yılından itibaren motorlu taşıt sürücü kurslarında uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığımız görevleri içinde sıralanan trafik güvenliği konusunda eğitim faaliyetlerine ilişkin çalışmaları yönlendirmek, bu konuda idari ve yasal düzenlemelere ilişkin çalışmalar yapmak, önerilerde bulunmak, kaydedilen gelişmeler hakkında kamuoyunun aydınlatılması amacıyla yapılacak çalışmaları değerlendirmek, trafik güvenliği eğitimi konusunda alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak, konuya ilişkin eylem planları hazırlatmak ve onaylamak, eylem planı gerçekleştirmelerini değerlendirmek, gerektiğinde eylem planlarında değerşiklik yapmak, trafik güvenliği eğitimi konusunda kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla "Trafik Genel Eğitim Planı" hazırlanmıştır.

Özel okullarda istihdam edilecek öğretmen ve eğitim personeli ihtiyacının karşılanması için program şartlarını taşıyan özel öğretim kurumları ile sözleşme imzalayan ve fakültelerin felsefe grubu ve sosyoloji bölümüne mezunlarına yönelik 224 saat rehberlik kursu düzenlenmektedir. Ayrıca özel öğretim kurumları ile sözleşme imzalayan okul öncesi, çocuk gelişimi ve eğitimi veya sınıf öğretmenliği alanlarına kaynaklık eden program mezunlarına 160 saati teorik 80 saati uygulama

olmak üzere toplam 240 saatlik özel eğitim alanında destek eğitimi verecek uzman öğreticilik kursları sertifika programları düzenlenmekte ve önemli ölçüde istihdam sağlanmaktadır.

2.1.6. Yükseköğretim

Yükseköğretim; millî eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim ve öğretimin tümüdür.

Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerarası Kurul üst kuruluşlardır. Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokulları yükseköğretim kurumlarıdır.

Bugün itibarıyla 111'i devlet, 63'ü vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 174 üniversite ile 7 vakıf meslek yüksekokulunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edilmektedir.

2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitimin özel amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan, ya da bu kademedен çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında; okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak, millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve

benimsetici nitelikte eğitim yapmak, toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak, ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak, beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek, çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak, boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır.

2.2.1. Hayat Boyu Öğrenme

Hayat boyu öğrenme, okullar ile sınırlı kalmayan; evde, işte, hayatın her alanında gerçekleşebilen; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, herhangi bir engel olmadan sürdürülebileceğini gösteren temel kavramlardan biridir.

Ülke olarak hayat boyu öğrenme alanındaki nihaî hedefimiz, farklı öğrenim ve yaş seviyelerindeki bireylerin istihdam edilebilirliklerini ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirerek, öğrenmeye erişimlerini artırarak öğrenen bireyden, öğrenen topluma ve öğrenen Türkiye'ye doğru bir dönüşümü gerçekleştirmektir. Bu gayeyi yerine getirmek için; bireylerin hayat boyu öğrenme konusundaki farkındalıklarının artırılması, toplumda herkesçe paylaşılan öğrenme kültürünün geliştirilmesi, öğrenme fırsatlarının artırılması, bireylerin öğrenmeye erişiminin sağlanması, her türlü önceki öğrenmenin değerlendirilmesi, vatandaşlarımıza hayat boyu rehberlik sisteminin sunulması ve etkin bir izleme değerlendirme sisteminin kurulması hedeflenmiş ve bu noktada önemli mesafe katedilmiştir.

Hayat Boyu Öğrenmeye ilişkin bu kavramlar, Yüksek Planlama Kurulunca 13.05.2014 tarihinde kabul edilen, 2014 ve 2018 yıllarını kapsayan “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi”nde yer almaktadır.

Halk eğitimi merkezleri aracılığıyla anne-babalara ve çocuğa bakım hizmeti verenlere yönelik açılan “Aile Eğitimi Kurs Programı (0-18 Yaş)” ile çocuk gelişimi ve eğitimi, olumlu anne babalık becerileri, sağlık, beslenme, olumlu davranış kazandırma, toplumsal cinsiyet eşitliği, aile içi iletişim, şiddet, temel insan hakları, çocuk hakları, ergenlik dönemi gelişim özellikleri, riskler ve sorunlar, okula hazır başlama, okul-aile iş birliği gibi konularda eğitim verilerek daha sağlıklı ve başarılı nesiller yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

“Aile Eğitimi Kurs Programı (0-18 Yaş)” Bakanlığımız iş birliğinde diğer Bakanlıklar, resmi kurum/kuruluşlar, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından ülke genelinde uygulanmaktadır. 1 Aralık 2016 tarihi itibarıyla 0-18 Yaş Aile Eğitimi Kurs Programı ile 81 ilde açılan 5443 kursla 105.988 kursiyere, 211.976 ebeveyne ve çocuğa ulaşılmıştır. 2002 yılından 1 Ekim 2016 tarihine kadar 43.235 aile eğitimi kursu açılmış, 956.555 kursiyerimiz bu kurslara devam etmiştir. Böylelikle 1.913.110 ebeveyn-çocuk ikilisine ulaşılmıştır.

Aile Eğitimi Kurs Programı kapsamında 2012 yılından 2017 yılına kadar 1.978.915 adet eğitim materyali ücretsiz dağıtılmıştır. Bu kapsamda; eğitimcilere aile eğitimi kurs programı kitabı, ailelere haftalık dersleri içeren aile mektubu, çocuklara ise basılı çocuk etkinlik materyalleri dağıtılmıştır. Ayrıca, 1.159.227 adet afiş, broşür, flyer gibi tanıtım materyali dağıtılmıştır. Böylelikle toplamda 3.138.142 adet materyal basılarak vatandaşlarımıza, ailelerimize ücretsiz dağıtılmıştır. Eğitim materyalleri, iş birliği içerisindeki diğer uygulayıcı kurumlara da gönderilmektedir.

Yetişkinlere yönelik okuma yazma öğretimi çalışmalarında bilgisayar ve internet teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanılarak yetişkinlerin bilgisayar ve internet okuryazarı da olması sağlanacaktır.

*2017 Yılı
Bütçe Sunuş Konuşması*

340 mesleki eğitim merkezinde, 31 meslek alanı ve 152 dalda yaklaşık 77.000 çırak, 47.000 civarında da kalfalık eğitimine gençlerimiz katılmışlardır.

3. EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ERİŞİM, KALİTE VE KAPASİTE

3.1 Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılması

3.1.1. Öğrenci Sayıları

2015-2016 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla örgün eğitimde öğrenim gören toplam öğrenci sayımız 17 milyon 588 bin 958'dir.

Tablo 9. Eğitimde Öğrenci Sayıları (Örgün) (Resmi ve Özel/Açık Öğretim Dâhil)

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı		
	Toplam	Erkek	Kadın
Örgün Eğitim Toplamı	17.588.958	9.059.597	8.529.361
Örgün Eğitim (Resmi)	14.540.339	7.439.698	7.100.641
Örgün Eğitim (Özel)	1.174.409	623.309	551.100
Örgün Eğitim (Açık Öğretim)	1.874.210	996.590	877.620
Okulöncesi Toplamı	1.209.106	633.349	575.757
Resmi Okulöncesi	1.017.436	531.176	486.260
Özel Okulöncesi	191.670	102.173	89.497
İlkokul Toplamı	5.360.703	2.743.694	2.617.009
Resmi İlkokul	5.128.664	2.620.860	2.507.804
Özel İlkokul	232.039	122.834	109.205
Ortaokul Toplamı	5.211.506	2.635.412	2.576.094
Resmi Ortaokul	4.595.342	2.358.986	2.236.356
Özel Ortaokul	278.089	150.233	127.856
Açık Ortaokul	338.075	126.193	211.882
Ortaöğretim (Genel+Mesleki) Toplamı	5.807.643	3.047.142	2.760.501
Resmi Ortaöğretim	3.798.897	1.928.676	1.870.221
Özel Ortaöğretim	472.611	248.069	224.542
Açıköğretim Lisesi	1.536.135	870.397	665.738

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, 2015-2016

Tablo 10. Eğitim Kursiyer Sayıları (Yaygın) (Resmi ve Özel)

Eğitim Kademesi	Kursiyer Sayısı		
	Toplam	Erkek	Kadın
Yaygın Eğitim Toplamı	8.700.576	4.723.898	3.976.678
Yaygın Eğitim (Resmi)	5.582.076	2.739.995	2.842.081
Yaygın Eğitim (Özel)	3.118.500	1.983.903	1.134.597

Not: Yaygın eğitim bilgileri, biten eğitim ve öğretim yılı itibarıyla alınmaktadır, 2014/2015.

Ayrıca, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı kurslara katılan kursiyerlere ilişkin e-Yaygın Sisteminden alınan verilere göre 01 Ocak-31 Aralık 2015 tarih aralığında resmi kurslara 6.666.273 kursiyer katılmıştır. 01 Ocak-01 Aralık 2016 tarih aralığında ise 7.026.581 kursiyer kurslardan yararlanmıştır.

Özel Öğretim Kurumları Öğrenci Sayısı ve Oranları

Özel öğretim kurumlarının nitelik ve niceliğinin artırılması, eğitim sistemimizde kalite ve rekabet odaklı eğitim hizmetlerinin verilmesine katkı sağlayacaktır. Bakanlığımız 2015-2019 Stratejik Planında özel öğretimin payı okul öncesinde 9,16'dan 23'e, ilkokullarda 3,31'den 6'ya, ortaokullarda 3,51'den 7'ye ve ortaöğretimde 4,78'den 12'ye çıkarılması hedeflenmektedir.

10. Kalkınma Planında da ifade edilen hedeflere ulaşılması amacıyla örgün eğitimde özel okullaşma oranının artırılmasına yönelik çalışma ve faaliyetler yürütülmektedir. Özellikle özel okullarda öğrenim gören öğrencilere sunulan eğitim ve öğretim desteği ve diğer teşvikler ile dönüşüm programları sayesinde Türkiye'de özel sektörün eğitim ve öğretim hizmetlerine yatırım yapması özendirilmektedir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında tüm özel okullarda kayıtlı öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı (açık öğretim hariç) %7,47

olmuştur. Örgün eğitim içerisindeki özel okul sayılarının toplam okul sayısına oranı ise %15,65'tir.

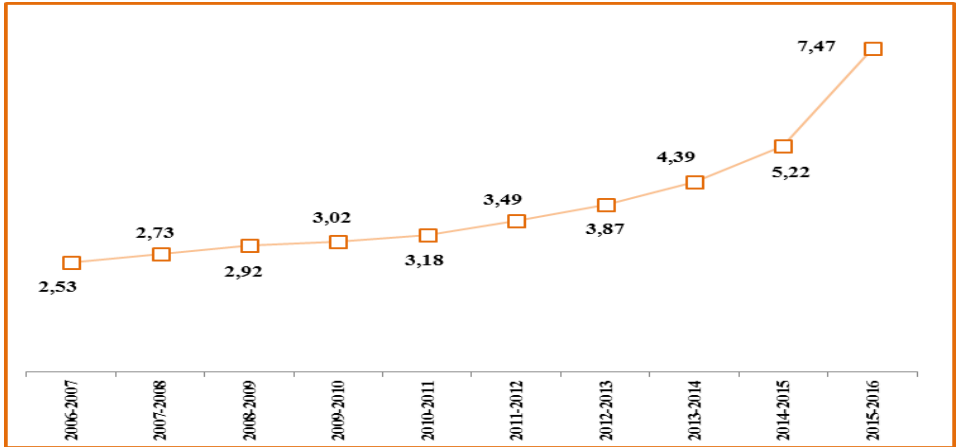
Tablo 11. Öğrenci Sayıları (2006-2016)

Yıl	Resmi Öğrenci Sayısı	Özel Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Özel Öğrenci Artış Oranı (%)	Özel Öğrenci / Toplam Öğrenci (%)
2006-2007	13.873.208	360.042	14.233.250	-	2,53
2007-2008	13.784.080	386.797	14.170.877	7,43	2,73
2008-2009	14.074.079	423.253	14.497.332	9,43	2,92
2009-2010	14.688.342	458.108	15.146.450	8,24	3,02
2010-2011	15.164.318	498.118	15.662.436	8,73	3,18
2011-2012	14.821.197	535.788	15.356.985	7,56	3,49
2012-2013	15.239.702	613.064	15.852.766	14,42	3,87
2013-2014	15.228.934	698.912	15.927.846	14,00	4,39
2014-2015	14.950.897	823.515	15.774.412	17,83	5,22
2015-2016	14.540.339	1.174.409	15.714.748	42,61	7,47

KAYNAK: MEB Resmi İstatistik Kitapçıkları

Not: Öğrenci sayılarına yıllar itibarıyla T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü) bağlı açılan kreş öğrencileri dahil edilmiştir.

Grafik 2. Özel Öğrencilerin Toplam Öğrenci İçindeki Payı (2006-2016)

Son yıllarda özel okullara yönelik teşvik ve dönüşüm programı sayesinde özel okul sayılarında önemli bir artış kaydedilmiştir. Örneğin 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında 1.603 özel ortaöğretim okulu bulunmakta iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam özel ortaöğretim okulu sayısı 2.923'e ulaşmıştır.

3.1.2. Örgün Eğitim Okullaşma Oranları

Bakanlığımız tarafından uygulanmakta olan politikalar neticesinde, tüm eğitim ve öğretim kademelerimizin okullaşma oranlarında önemli iyileşmeler sağlanmıştır.

Tablo 12. Okullaşma Oranları (2002-2003/2011-2012)

Öğretim Yılı	Brüt/Net	Okul Öncesi		İlköğretim(1)	Ortaöğretim	Yükseköğretim*
		Yaş	Okullaşma Oranı			
2002/03	Brüt	3-5 Yaş	-	96,49	80,76	27,12
	Net	4-5 Yaş	-	90,98	50,57	14,65
2003/04	Brüt	3-5 Yaş	-	96,3	80,97	28,15
	Net	4-5 Yaş	-	90,21	53,37	15,31
2004/05	Brüt	3-5 Yaş	-	95,74	80,90	30,61
	Net	4-5 Yaş	-	89,66	54,87	16,6
2005/06	Brüt	3-5 Yaş	-	95,59	85,18	34,46
	Net	4-5 Yaş	-	89,77	56,63	18,85
2006/07	Brüt	3-5 Yaş	-	96,34	86,64	36,59
	Net	4-5 Yaş	-	90,13	56,51	20,14
2007/08	Brüt	3-5 Yaş	-	104,54	87,55	38,19
	Net	4-5 Yaş	-	97,37	58,56	21,06
2008/09	Brüt	3-5 Yaş	-	103,84	76,62	44,27
	Net	4-5 Yaş	-	96,49	58,52	27,69
2009/10	Brüt	3-5 Yaş	26,92	106,48	84,19	53,43
	Net	4-5 Yaş	38,55	98,17	64,95	30,42
2010/11	Brüt	3-5 Yaş	29,85	107,58	89,70	58,45
	Net	4-5 Yaş	43,10	98,41	66,07	33,06
2011/12	Brüt	3-5 Yaş	30,87	108,42	92,56	66,23
	Net	4-5 Yaş	44,04	98,67	67,37	35,51
	Net	5 Yaş	65,69	-	-	-

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2015-2016

Not: Okul öncesi okullaşma oranları 3-5, 4-5 ve 5 yaşların net okullaşma oranlarıdır.

* Yükseköğretim okullaşma oranları TÜİK'ten alınmıştır.

Tablo 13. Okullaşma Oranları (2012-2013/2015-2016)

Öğretim Yılı	Okullaşma Oranı	Okul Öncesi		İlköğretim	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim
		Yaş	Okullaşma Oranı					
2012/13	Brüt	3-5 Yaş	30,93	107,58	107,52	107,64	96,77	74,86
	Net		26,63	98,80	98,86	93,09	70,06	38,50
	Brüt	4-5 Yaş	44,04	-	-	-	-	-
	Net		37,36	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	55,35	-	-	-	-	-
	Net		39,72	-	-	-	-	-
2013/14	Brüt	3-5 Yaş	28,03	110,36	111,94	108,80	103,26	81,70
	Net		27,71	99,31	99,57	94,52	76,65	39,89
	Brüt	4-5 Yaş	37,94	-	-	-	-	-
	Net		37,46	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	43,49	-	-	-	-	-
	Net		42,54	-	-	-	-	-
2014/15	Brüt	3-5 Yaş	37,12	103,97	101,10	107,12	107,36	88,94
	Net		32,68	97,10	96,30	94,35	79,37	39,49
	Brüt	4-5 Yaş	46,83	-	-	-	-	-
	Net		41,57	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	66,02	-	-	-	-	-
	Net		53,78	-	-	-	-	-
2015/16	Brüt	3-5 Yaş	38,61	102,95	99,19	107,13	109,85	95,91
	Net		33,26	96,44	94,87	94,39	79,79	40,87
	Brüt	4-5 Yaş	49,27	-	-	-	-	-
	Net		42,96	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	70,19	-	-	-	-	-
	Net		55,48	-	-	-	-	-

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2015-2016

Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre Net Okullaşma Oranları (2015-2016)

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
3 Yaş 2012 Doğumlu (Ocak-Eylül arası)	11,74	11,67	11,81
4 Yaş	33,56	33,62	33,50
5 Yaş	67,17	67,42	66,91
3-5 Yaş	39,54	39,63	39,45
4-5 Yaş	50,46	50,61	50,30
6-9 Yaş	98,81	98,72	98,90
10-13 Yaş	99,05	99,11	98,98
14-17 Yaş	85,31	85,14	85,49

Not: Yaş gruplarına (doğum yılları) göre net okullaşma oranları hesaplanırken; öğrencinin ait olduğu eğitim kademesine (öğrenim türüne) bakılmaksızın, ilgili yaş grubunda bulunan toplam öğrencilerin, ilgili yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilmiştir.

Okul öncesi eğitimdeki hedefimiz 10. Kalkınma Planında hedeflenen 4-5 yaşta %70 okullaşma oranına ulaşabilmek ve her çocuğun en az bir yıl okul öncesi eğitim alarak zorunlu eğitime başlamasını sağlamaktır. Bunun için tüm il ve ilçelerde bağımsız anaokullarının açılmasına devam edilmekte olup 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Bakanlığımıza bağlı 2.326 resmi anaokulu, 2.328 özel anaokulu olmak üzere toplam 4.654 anaokuluna ulaşılmıştır. 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında resmi ve özel okul öncesine devam eden çocuk sayısında bir önceki yıla göre 52 bin 445 artış sağlanmıştır.

İlköğretimde net okullaşma oranı 2002 yılında %90,98 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %96,44'e yükseltilmiştir.

Ortaöğretimde, cinsiyet ve bölgesel farklılıkları giderici bir biçimde okullaşma oranını gelişmiş ülkeler düzeyine çıkarmak; öğrencilerimize esnek bir yapı içinde, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ortak bir genel kültür vererek üst öğrenime ve geleceğe hazırlamak amaçlanmaktadır.

Ortaöğretimde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %67,52 olan kızların brüt okullaşma oranı, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %107,29'a çıkarılarak bu alanda önemli bir artış sağlanmıştır.

Ortaöğretimde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %45,16 olan kızların net okullaşma oranı, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %80,24'e çıkarılarak önemli bir artış sağlanmıştır.

Ortaöğretimde brüt okullaşma oranı 2002 yılında %80,76 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %109,85'e yükselmiştir.

Ortaöğretimde net okullaşma oranı 2002 yılında %50,57 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %79,79'a yükselmiştir.

Tüm eğitim sektöründe toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımın yaygınlaştırılması ve eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesini amaçlayan Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) 1 kapsamında Orta Öğretim Genel Müdürlüğü koordinesinde yürütülen “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi (ETCEP)” projesi, 19.09.2014 tarihinde başlamış ve 19.09.2016 tarihinde başarıyla sona erdirilmiştir. ETCEP kapsamında hazırlanan ve 40 okulda pilot uygulamaları gerçekleştirilen Okullar için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Teminat Aracı (OTCETA)’nın gerekli eğitimlerin verilerek ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

3.1.3. Kız Çocuklarının Okullaşması

Kız çocuk brüt okullaşma oranının erkek çocuk brüt okullaşma oranına olan göreceli büyüklüğünü gösteren cinsiyet oranları, ilköğretimde 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %85,63 iken, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %91,10’a çıkmış, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ise %101,86’ya ulaşmıştır.

1997-1998 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde kız çocukların brüt okullaşma oranı %82,43 iken erkek çocukların brüt okullaşma oranı %96,26’dır. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde kız çocukların brüt okullaşma oranı %91,91 iken erkek çocukların brüt okullaşma oranı %100,89’dur. 2015-2016 eğitim ve öğretim yılına gelindiğinde ise ilköğretimde kız çocukların brüt okullaşma oranı %103,92 iken erkek çocukların brüt okullaşma oranı %102,03 olarak gerçekleşmiş ve kız çocukların brüt okullaşma oranının erkek çocukların brüt okullaşma oranını geçtiği görülmüştür.

Ülkemizde dezavantajlı grupların, engelli çocuklarımız ile kız çocuklarımızın toplumsal hayata katılımını sağlamak amacıyla yürütülen çalışmalarla birlikte, yukarıdaki verilere göre ilköğretimde kız ve erkek çocukların brüt okullaşma oranları arasındaki fark 1997-1998 eğitim ve

öğretim yılında %13,83 iken, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %8,98 olarak gerçekleşmiş, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ise %1,89 oranında kız çocuklarının lehine artış olmuştur.

Ortaöğretimde kız ve erkek çocuklar arasındaki cinsiyet oranları 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %74,70 iken, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %72,32'ye düşmüş ve 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ise %95,56'ya ulaşmıştır.

Ortaöğretimde kız ve erkek çocukların brüt okullaşma oranları arasındaki fark 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %25,84 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında bu fark %4,99'a düşürülmüştür.

Ayrıca bu konuda 2015 yılında başlatılan ve 2016 yılında da devam eden Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Artırılması Projesi-2 (KEP 2) ile, özellikle kızların; ilk ve ortaöğretim düzeyinde okula devam oranlarını artırmak, iş gücünün mesleki beceri ve yeterliliklerini artırmak ve ailelerin eğitimin önemi konusunda bilinçlendirilmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında, 15 ilde çocukların okullaşması için 3.600 ev ziyareti gerçekleştirilmiş ve bu ziyaretler proje sonuna kadar planlanmıştır.

Eğitim kalitesinin artırılması, eğitim ve iş piyasası arasındaki bağın güçlendirilmesi ve başta kız çocuklarının olmak üzere her düzeyde okullaşma oranlarının yükseltilmesi yoluyla, insan kaynağına yapılan yatırımın artırılması hedeflenmiştir.

Yükseköğretimde kız ve erkek öğrenciler arasındaki cinsiyet oranları 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %69,58 iken, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %74,33'e çıkmış, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ise %90,54'e ulaşmıştır.

Yükseköğretimde kız ve erkek öğrencilerin brüt okullaşma oranları arasındaki fark 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %6,97 iken, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %7,96 olarak gerçekleşmiş, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ise %9,51 olmuştur.

3.1.4. Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci/Derslik ve Öğrenci/Öğretmen Sayıları

2002'den günümüze kadar yapılan derslikler ve öğretmen atamaları ile gerek öğrenci başına düşen öğretmen sayıları gerekse öğrenci başına düşen derslik sayılarında önemli iyileştirmeler sağlanmıştır.

Tablo 15. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

	2002-2003	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
İlköğretim*	36	30	29	27	25
Ortaöğretim	31	31	29	28	23
Genel Ortaöğretim	34	28	29	26	20
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	27	34	29	29	27

*İlkokul ve ortaokullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı hesaplanırken; genellikle aynı dersliği ilkokul ve ortaokul birlikte kullandığından, ilkokul ve ortaokul birlikte değerlendirilmiştir.

2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 36 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 25'e; ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 31 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 23'e düşmüştür.

Tablo 16. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

	2002-2003	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
İlköğretim	28	20	19	18	16
İlkokul	-	20	19	18	18
Ortaokul	-	19	18	17	15
Ortaöğretim	18	16	15	14	13
Genel Ortaöğretim	21	16	16	14	12
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	15	15	14	14	13

2002-2003 eğitim ve öğretim yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayımız ilköğretimde 28 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 16'ya, ortaöğretimde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 18 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 13'e düşmüştür.

3.1.5. Yükseköğretime Erişim

Eğitimin her kademesinde okullaşma oranları büyük bir hızla artarken yükseköğretimdeki okullaşma oranları da bundan payını almaktadır. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 1.918.483 olan üniversitelerde okuyan öğrenci sayısı, 2016 yılında 6.689.185'e ulaşmıştır. Benzer şekilde 2002 yılında devlet ve vakıf üniversiteleri sayısı 75 iken 2003-2016 yılları arasında 58'i devlet, 41'i vakıf üniversitesi olmak üzere 99 yeni üniversitenin kurulması ile toplam üniversite sayısı 111 devlet, 63 vakıf olmak üzere 174'e ulaşmıştır. Ayrıca 7 vakıf meslek yüksekokulu bulunmaktadır.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında yükseköğretim kurumlarında 2.285.406 ön lisans, 3.900.601 lisans, 417.084 yüksek lisans, 86.094 doktora olmak üzere toplam 6.689.185 öğrenci bulunmaktadır.

Yükseköğretimde net okullaşma oranı 2002 yılında %14,65 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %40,87'ye yükseltilmiştir.

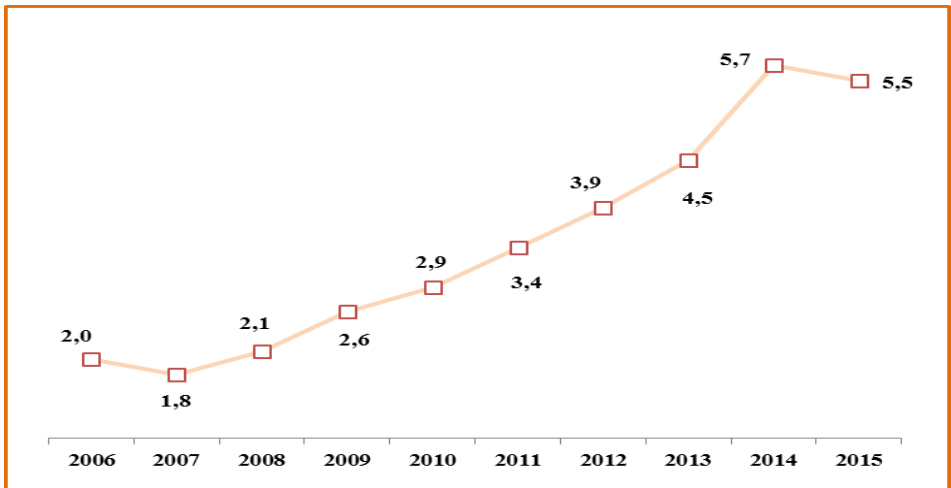
Yükseköğretimde brüt okullaşma oranı 2002 yılında %27,12 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında %95,91'e yükseltilmiştir.

3.1.6. Yaygın Eğitim

Türkiye, Avrupa Birliği Resmi İstatistik Birimi (EUROSTAT) tarafından yayımlanan Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım oranlarının artırılmasında en yüksek artış oranına sahip ülkelerden biridir.

Bu kapsamda uygulanan çalışmalarla hayat boyu öğrenmeye katılım oranlarının artırılması amaçlanmıştır. EUROSTAT tarafından yayımlanan verilere göre uygulanmakta olan programlarla 2006 yılında %2 olan Türkiye'nin Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım oranı %175'lik artışla, 2015 yılında %5,5'e ulaşmıştır. MEB 2015-2019 Stratejik Planı kapsamında Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım oranınının 2019 yılında %8'e çıkarılması hedeflenmiştir.

Grafik 3. Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (2006-2015)

Not: Veriler Avrupa Birliği İstatistik Birimi'nden alınmıştır (EUROSTAT)- 2016

Hayat Boyu Öğrenmeye Erişim

Eğitim seviyesi yüksek toplum hedefinin gereği olarak yaygın eğitim kurumları kapsamında Türkiye'nin her köşesindeki vatandaşlarımıza eğitim fırsatlarını sunabilmek adına çalışmaların yürütülmesine devam edilmektedir.

Aralık 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'nin tüm il ve ilçelerinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne resmî 985 halk eğitimi merkezi, 340 mesleki eğitim merkezi, 16 olgunlaşma enstitüsü, 10 turizm eğitim merkezi olmak üzere toplam 1.351 yaygın eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda 01 Ocak-01 Aralık 2016 tarih aralığında açılan 132.810 mesleki ve teknik kursa 2.914.272 kursiyer, 174.742 genel kursa 3.977.511 kursiyer ve 17.951 okuma yazma kursuna ise 134.798 kursiyer katılmıştır.

Hayat boyu öğrenme faaliyetleri kapsamında uygulanan kurs programları ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli olarak geliştirilmektedir. 2007 yılında 321 olan kurs programı sayısı 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 70 alanda 3.052 sayısına ulaşmıştır.

Açık öğretim okullarında 2003-2004 eğitim ve öğretim yılında kayıtlı 267.235 aktif öğrenci bulunurken 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında (1 Kasım itibarıyla) 1.387.784 aktif öğrenciye öğrenim hizmeti verilmektedir (TEOG sınavı sonucu tercih yapmayan veya tercihlerine yerleşemeyenler hariç). Açık öğretim okullarımıza devam eden vatandaşlarımız için 81 olan sınav merkezî sayısı bugün itibarıyla 770'e çıkarılmış ve böylece bu hizmet vatandaşın en kolay ulaşabileceği hale getirilmiştir. Mesleki açık öğretim lisesi bünyesinde program olarak devam eden imam hatip programı, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılından itibaren bağımsız okul olarak hizmet vermek üzere açık öğretim imam hatip lisesi adıyla kurulmuştur.

Yurt dışında yaşayan ve açık öğretim okullarımızda eğitim gören vatandaşlarımızın sınav merkezî sayısı 2 ile sınırlı iken bu sayı bugün 29'a çıkarılmıştır.

Vatandaşlarımıza sağlanan eğitim hizmeti dünyanın (Almanya, Fransa, Belçika, Avusturya, İsviçre, Hollanda, Danimarka, Azerbaycan, Suudi Arabistan, Kuveyt, İran, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) belli başlı ülkeleri ile Balkan ülkelerinde yaşayan soydaşlarımız içinde Bulgaristan, Makedonya ve Kosova gibi merkezlere de taşınmıştır.

Bakanlığımıza bağlı olarak KKTC, Brüksel, Viyana, Kopenhag ve Strazburg'ta açık öğretim imam hatip lisesi hizmeti başlamıştır. Açık öğretim okullarımızın yurt dışı programları ile açık öğretim imam hatip lisesi programının yurt dışında da yaygınlaştırılması çalışmaları devam etmektedir.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin hayat boyu öğrenmeye erişimin artırılması için "El Sanatları Teknolojisi" alanına ait toplam 1.029 öğretim programı Bakanlığımız Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünce yayınlanmıştır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler, Türkiye genelindeki toplam 1.351 yaygın eğitim kurumu vasıtasıyla kursiyer sayısında alt sınır aranmaksızın, 10 engel grubuna (dil ve konuşma güçlüğü, duygusal ve davranış bozukluğu, hafif düzeyde zihinsel engelli, görme engelli, işitme engelli, ortopedik engelli, hafif düzeyde otizmi olan birey, özel öğrenme güçlüğü bulunan, orta ve ağır düzeyde otizmi olan, orta ve ağır düzeyde zihinsel engeli olan) göre hazırlanan programlar arasından uygun kurslara katılabileceklerdir.

Özel eğitim kursları ücretsiz olarak düzenlenecek ve katılanlara Bakanlığımız tarafından kurs katılım belgesi verilecektir.

Görme engelli yetişkinlerin halk eğitim merkezlerinde okuma yazma öğrenebilmeleri için yetişkin okuma yazma kitap seti Braille alfabesine çevrilmiştir. Basımı ve halk eğitim merkezi müdürlüklerine 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla dağıtımı sağlanacaktır. Ayrıca, görme engelli yetişkinlere yönelik okuma yazma kursları için Braille alfabeti daktilo ile kırtasiye ve sarf malzemesi ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir.

Öğrenme ve istihdam fırsatlarına tek noktadan erişim sağlamayı hedefleyen Hayat Boyu Öğrenme Web Portalı (www.hayatboyuogrenme.gov.tr) aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. AB İlerleme Raporunda Hayat Boyu Öğrenme Web Portalına olumlu gelişmelerden biri olarak yer verilmiştir.

Hayat Boyu Öğrenme Web Portalına dahil olan kurum sayısını artırmak ve portalın teknik alt yapısını güçlendirmek amacıyla “Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi-II” projesinin desteği de alınarak bir komisyon kurulmuş, çalışmalara başlanmıştır. Çalışmalar kapsamında paydaş kurumlarla görüşmeler yapılmış portalın daha işlevsel çalışması için bileşenler belirlenmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Türkiye Belediyeler Birliği arasında, 13.12.2011 tarihinde imzalanan İş Birliği Protokolü doğrultusunda; okulların fiziki mekânları ders dışı zamanlarda öğrencilerin ve vatandaşların kullanımına sunulmakta, kurs ve kurs dışı eğitim faaliyetleri ile çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Proje kapsamında okulların eğitim ve öğretim saatleri dışında, hafta sonlarında ve yaz aylarında derslikleri, kütüphaneleri, bilgi teknolojileri sınıfları, çok amaçlı salonları, konferans salonları, spor salonları ve okul bahçeleri belediyelerle iş birliği yapılarak hizmete açılmaktadır.

Proje faaliyetleri il ve ilçe düzeyinde yerel temsilciler arasında imzalanan protokollerle iş birliğine uygun okullarda gerçekleştirilmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığının katkısıyla 16.533 okulda 2.918.192 adet fidan dikilmiş, okul bahçeleri ağaçlandırılarak yeşillendirilmiştir. Proje kapsamında açılan toplam 111.762 adet kursa 1.656.085 kişi katılmıştır. Proje çalışmaları 2016 yılı itibarıyla Türkiye genelinde 81 il, 808 ilçe ve 12.701 okulda yürütülmektedir.

Avrupa Birliği finansmanı ile geçici korumadan yararlanan Suriyelilerin ülkemize uyumunu kolaylaştırmak, kişilere beceri ve meslek kazandırmak amacıyla “Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Eğitim Hizmetlerinin Desteklenmesi” projesi İçişleri Bakanlığı 2014 Eylem Planının 6. Aktivitesi doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı’nın koordinasyonunda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ortaklığında 3 yıl süreyle hazırlanmıştır. Proje imza süreci tamamlanması ile Proje faaliyetlerine başlanacaktır.

Öte yandan ülkemizde geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitim ve diğer alanlarda desteklenmesi amacıyla Avrupa Birliği tarafından geliştirilen bir mali yönetim mekanizması olan “Türkiye’deki Sığınmacılar (Suriyeliler) için Mali İmkân” (Facility for Refugees in Turkey-FRiT) kapsamında “Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonlarının Desteklenmesi” projesi ile Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin acil eğitim ihtiyaçlarına yönelik 300 milyon Euroluk mali destek sağlanmıştır. 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla söz konusu proje faaliyetleri ile Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretilmesini sağlamak amacıyla Geçici Eğitim Merkezlerinde ve Bakanlığımız okullarındaki Suriyeli öğrencilere Türkçeyi öğretmek amacıyla 4200 eğitici bir yıllığına görevlendirilmiş ve oryantasyon eğitimine tabi tutulmuştur. Ayrıca yine proje kapsamında okul içi oryantasyon ve destek programları geliştirilecektir. Öğrencilere taşıma ve burs imkânları sunularak Bakanlığımız okullarında Türk akranları ile eşit şartlarda ve kalitede eğitim görmeleri sağlanacaktır.

Bakanlığımız ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 03.01.2014 tarihinde imzalanan “İş Birliği Protokolü” kapsamında her yaşta bağımlılıkla mücadele etmek için Bağımlılıkla Mücadele Projesi kapsamında “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Kurs Programı” hazırlanmış olup Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık alanında yaygın eğitim programları arasında yerini almıştır. 81 ilden yetiştirilen toplam 500 formatör öğretmen yardımıyla ülke genelinde 22.000 öğretmene bağımlılıkla mücadele eğitimi verilerek uygulayıcı öğretmenler yetiştirilmiştir. Ülke genelinde 57.392 kursa 2.236.334 kişi katılmıştır.

Öğrenme Şenlikleri 2013 yılında Eskişehir, Bursa ve Kocaeli’nde pilot uygulama ile başlatılmış, 2014 yılında 8 ilde, 2015 yılında 21 ilde ve 2016 yılında 46 ilde gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda halkımızın öğrenme etkinliklerine katılımı devam etmektedir.

3.2. Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılmasına Yönelik Uygulamalar

3.2.1. Pansiyon Hizmetleri

Bakanlığımıza bağlı resmi ve örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören maddi imkânları sınırlı ve başarılı öğrencilerimize her yıl bütçe kanunu ile belirlenen tutarda pansiyon ücreti ödenmektedir.

Tablo 17. Pansiyon Verileri (2016-2017)

İlgili Birim	Kurum Sayısı	Yatılı Paralı Öğrenci Sayısı	Yatılı Parasız Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Yıllık Ödenen Pansiyon Ücreti
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	325		56.604	56.604	2.509
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	997	16.707	147.756	164.463	2.509
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	762	2.500	79.851	82.351	2.814
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	707	1.888	64.168	66.056	2.509
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü	70	2	1.336	1.338	2.509
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	13		724	724	2.509
Toplam	2.874	21.097	350.439	371.536	

* 06 Aralık 2016 tarihi itibarıyla

2016 yılında ortaokul ve genel liselerde yatılı öğrenciler için öğrenci başına günlük beslenme ve barınma bedeli olarak 9,84 TL, mesleki teknik eğitim veren okullardaki öğrenciler için ise 9,87 TL ödenmektedir.

Bakanlığımız okullarında 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 1.450 pansiyonda 348.311 öğrenci barınmakta iken 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 2.877 pansiyonda 371.422 öğrenci barınmaktadır.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılından itibaren Bakanlığımız yatılılık iş ve işlemleri e-Okul sistemi üzerinden e-Pansiyon modülü ile elektronik ortama aktarılmıştır. e-Pansiyon modülü içerisinde yer alan işlemler ile elektronik ortamda veri girişi yapılarak pansiyonlu okulların bütçeleri hazırlanmakta ve bütçe işlemleri hızlandırılmaktadır.

Pansiyonlarda çalıştırılacak personelin hesaplanması için personel hesaplama işlemleri e-Pansiyon modülüne eklenmiştir.

Tablo 18. Özel Öğrenci Yurtları (2015-2016)

	Yurt Sayısı				Yurtta Kalan Öğrenci Sayısı		
	Kadın	Erkek	Karma	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Ortaöğretim	702	1.847	31	2580	21.403	61.312	82.715
Yükseköğretim	1.209	896	55	2.160	62.988	49.435	112.423
Diğerleri*	-	-	1	1	2.385	5.588	7.973
Toplam	1.911	2.743	87	4.741	86.776	116.335	203.111

*Diğerleri çeşitli kurslara hazırlanan öğrencilerdir.
Not: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2015-2016.

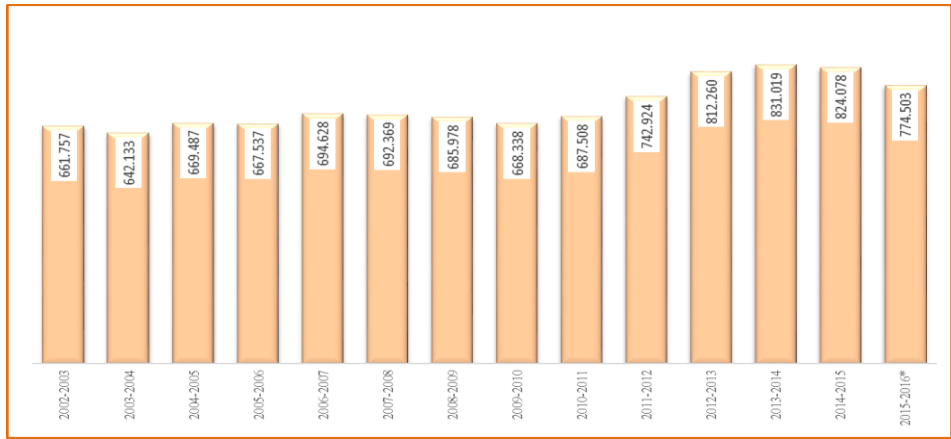
3.2.2. Taşıma Hizmetleri

Bakanlığımızca yürütülmekte olan Öğrenci Taşıma Uygulaması Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 1.381.143 öğrenci (ilköğretim+ortaöğretim+engelli) taşıma hizmetlerinden faydalanmış ve 1 milyar 915 milyon TL ödeme yapılmıştır.

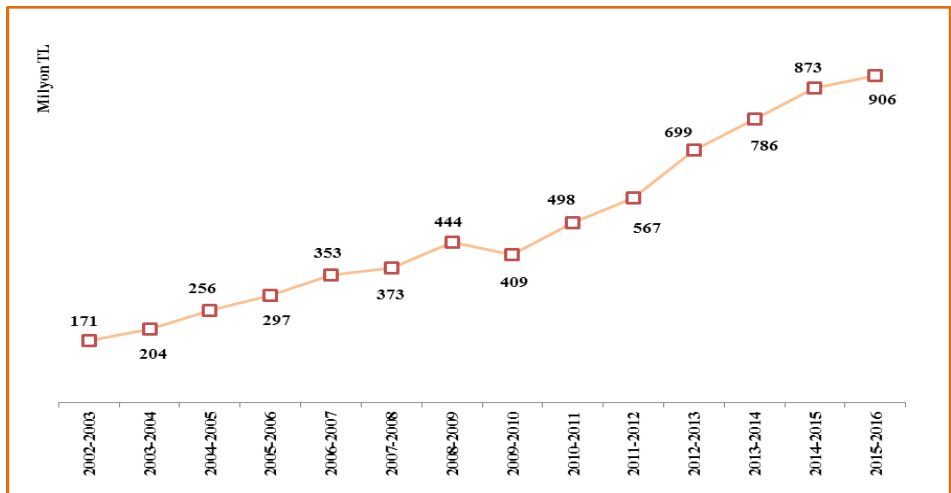
2015-2016 eğitim ve öğretim yılında toplam 774.503 ilköğretim öğrencisi taşınmış olup bunların 684.575'i öğle yemeği hizmetinden yararlanmıştır.

Grafik 4. Taşınan Öğrenci Sayıları (İlköğretim) (2002-2016)

* 3 Haziran 2016 tarihli veriler baz alınmıştır.

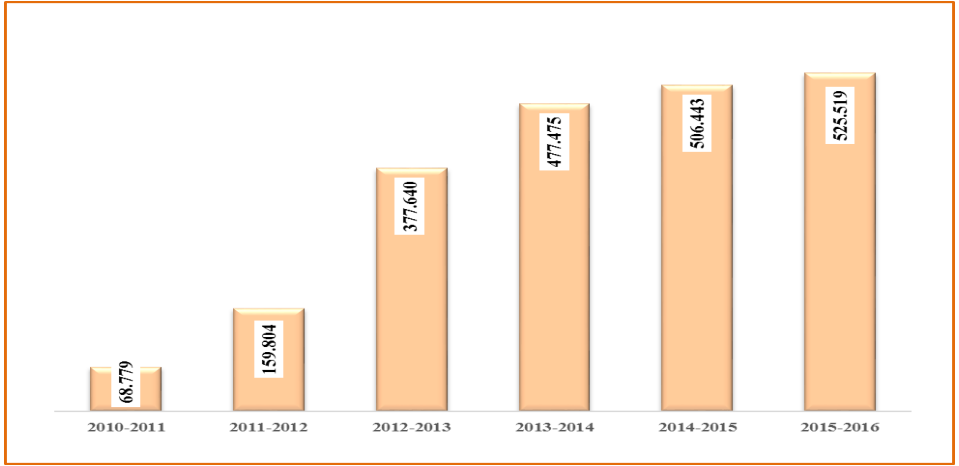
Grafik 5. Taşıma Giderleri (İlköğretim) (2002-2016)

Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında ilköğretim öğrencilerinin taşınmasına yönelik faaliyetlerin devamlılığının sağlanması amacıyla 2017 yılı bütçemizde 1.028.000.000 TL ödenek öngörülmüştür.

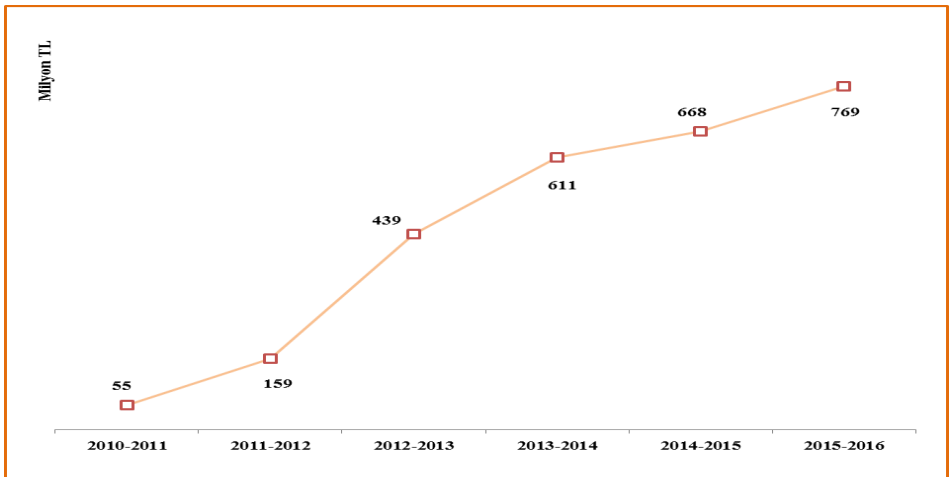
2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 525.519 ortaöğretim öğrencisi taşınmış, toplam 494.242 öğrenci de öğle yemeği hizmetinden yararlanmıştır.

Grafik 6. Taşınan Öğrenci Sayıları (Ortaöğretim) (2010-2016)

* 3 Haziran 2016 tarihli veriler baz alınmıştır.

Grafik 7. Taşıma Giderleri (Ortaöğretim) (2010-2016)

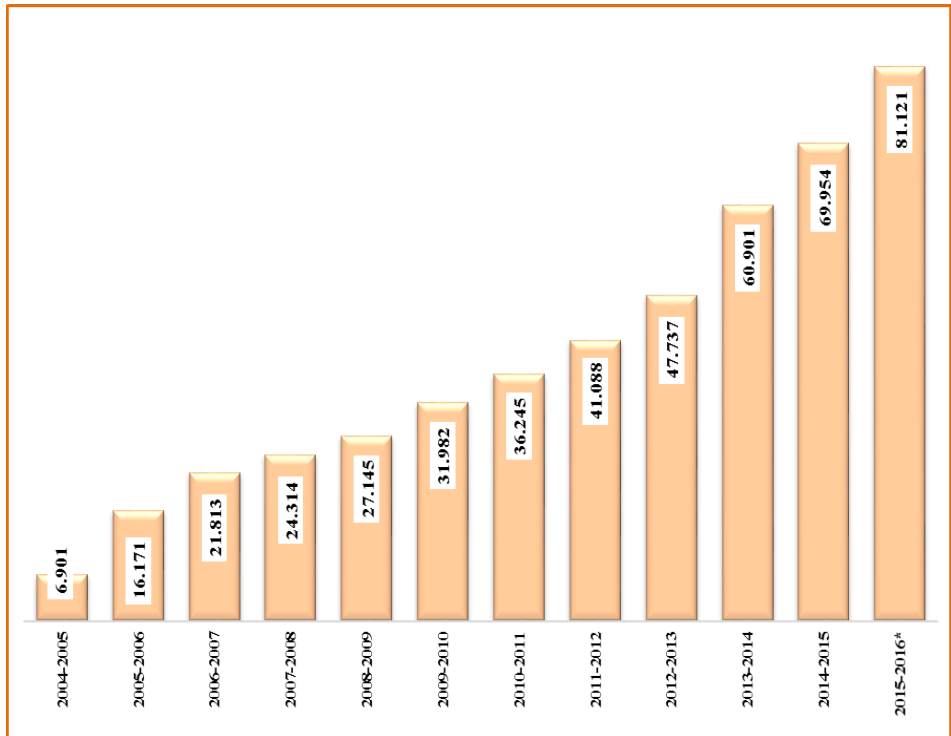

Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında taşınan ortaöğretim öğrencilerinin taşıma giderleri için 2017 yılı bütçesinde 1.009.000.000 TL ödenek öngörülmüştür.

Diğer taraftan uygulama kapsamında taşınan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine öğle yemeği de verilmekte olup giderleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan karşılanmaktadır. Bu amaçla 2017 yılı bütçesinde 700 milyon TL kaynak öngörülmüştür.

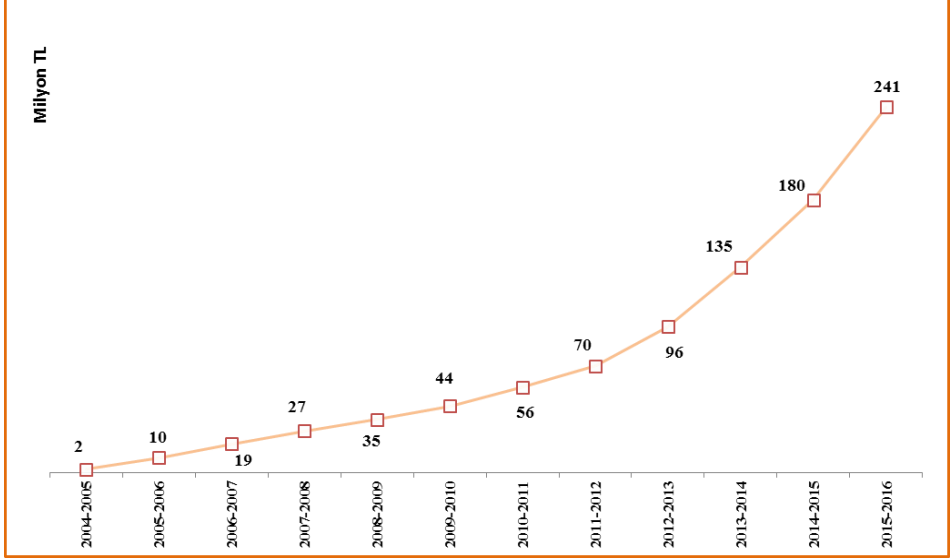
Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci/kursiyerlerin taşınmalarına ilişkin olarak 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 81.121 öğrenci/kursiyer taşınmıştır.

Grafik 8. Taşınan Öğrenci Sayıları (Engelli) (2004-2016)

*3 Haziran 2016 tarihli veriler baz alınmıştır.

Grafik 9. Taşıma Giderleri (Engelli) (2004-2016)

Uygulama kapsamında taşınan özel eğitim öğrenci giderleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan karşılanmaktadır. Söz konusu Fonun 2017 yılı bütçesinden bu alana 295.000.000 TL kaynak tahsisi öngörülmüştür.

3.2.3. Ücretsiz Ders Kitabı

Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğine yönelik olarak yürütülen uygulamalardan bir diğeri de ücretsiz ders kitabı dağıtımdır. Bu uygulama kapsamında 2003 yılında ilköğretimde 81 milyon 834 bin 281 adet ders kitabı dağıtılmış, bu kitaplar için 157 milyon 523 bin 13 TL ödeme yapılmıştır. 2006 yılında ortaöğretim öğrencileri de uygulama kapsamına alınarak toplam 142.307.609 adet ders kitabı dağıtılmış ve bu kitaplar için 267.583.942 TL ödenmiştir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılı için Aralık ayı itibarıyla 262 milyon 836 bin 286 adet ders kitabı dağıtılmış, bu kitaplar için 446 milyon 452 bin 68 TL ödeme yapılmıştır. 2003 yılından 2016 yılına kadar ise toplam

2 milyar 470 milyon 242 bin 663 adet ders kitabının dağıtımı yapılarak, 4 milyar 147 milyon 48 bin 148 TL ödeme yapılmıştır.

İlk defa 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında “Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı” kapsamına alınan özel okulların ders kitapları da ücretsiz olarak verilmeye başlanmış ve bu uygulamaya 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında da devam edilmiştir. 2016-2017 eğitim ve öğretim yılının 1. ve 2. Dönemi için açık öğretim lisesi öğrencileri için 20.481.698, açık öğretim ortaokulu öğrencileri için 2.076.884 adet ders kitabı dağıtılmıştır.

Tablo 19. Ücretsiz Ders Kitabı

Yıllar	İlköğretim		Ortaöğretim		Toplam Kitap Adedi	Toplam Ödeme TL
	Kitap Adedi	Ödeme	Kitap Adedi	Ödeme		
2003	81.834.281	157.523.013	-	-	81.834.281	157.523.013
2004	83.858.320	154.442.289	-	-	83.858.320	154.442.289
2005	106.510.090	174.997.782	-	-	106.510.090	174.997.782
2006	104.892.620	180.041.463	37.414.989	87.542.479	142.307.609	267.583.942
2007	122.070.013	201.989.666	35062367	66292656	157.132.380	268.282.322
2008	128.233.848	211.128.104	39.341.906	72.570.757	167.575.754	283.698.861
2009	129.004.189	186.466.684	58428930	99542475	187.433.119	286.009.159
2010	133.472.874	210.161.602	63.121.837	115.085.003	196.594.711	325.246.605
2011	129.364.298	226.656.047	85993271	149477788	215.357.569	376.133.835
2012	143.024.804	213.143.528	62.625.912	111.901.589	205.650.716	325.045.117
2013	133.586.334	204.389.156	76167232	125564566	209.753.566	329.953.722
2014	133.809.961	201.014.046	82.888.410	155.579.215	216.698.371	356.593.261
2015	156.377.910	215.388.408	80321981	179697764	236.699.891	395.086.172
2016	172.389.571	255.308.007	90.446.715	191.144.061	262.836.286	446.452.068
Toplam	1.758.429.113	2.792.649.795	711.813.550	1.354.398.353	2.470.242.663	4.147.048.148

Not: Aralık 2016 tarihli veriler baz alınmıştır.

Bakanlığımız tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan 2017 yılı için 289 milyon TL kaynak öngörülmüştür. Ortaöğretim öğrencilerinin ücretsiz ders kitabı için 2017 yılı Bakanlık bütçesine ise 208 milyon 514 bin TL ödenek tahsis edilmiştir.

Görme engelli öğrencilerimiz için her yıl Braille kabartma yazı ile basılmakta olan ders kitapları ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında birinci dönemde okutulmak üzere; ilkokullarda öğrenim gören görme engelli 932 öğrenci için 6.960 adet, ortaokullarda öğrenim gören 674 öğrenci için 9.542 adet, liselerde öğrenim gören 455 öğrencimiz için ise 6.670 adet ders kitabının baskıları yapılarak dağıtımları tamamlanmıştır. İkinci dönem ders kitaplarının Braille baskıları devam etmektedir.

Özel eğitim uygulama merkezlerinde uygulanan eğitim programı ile bu programın uygulandığı özel eğitim sınıflarında öğrenim gören zihinsel yetersizliği olan öğrencilere 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı için 12 ders kitabından 420.409 adet, özel eğitim mesleki eğitim merkezlerinde öğrenim gören zihinsel yetersizliği olan öğrencilere 10 ders kitabından 205.619 adet ders kitabı basılarak ücretsiz olarak dağıtılmıştır.

İşitme engelliler ilkokulları ile kaynaştırma yoluyla eğitime devam eden işitme engelli öğrencilerimiz için 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında okutulmak üzere Türkçe, matematik ve okuma yazma alanında 7 ders kitabından 16.045 adet yardımcı ders kitabının basımı ve dağıtımı yapılmıştır.

İşitme engelli öğretmenler için Türk İşaret Dili Dersi 1. Öğretim Materyalinden 3.000 adet ve işitme engelli öğrenciler için Türk İşaret Dili Dersi 1. Öğretim Materyalinden 3.000 adet basılarak dağıtımı yapılmıştır.

Okur yazar olmayan görme engelli yetişkinler için 4.000 adet Braille baskılı okuma yazma kitabının baskısı devam etmektedir.

Yurt dışında Bakanlığımıza bağlı faaliyet gösteren okullarımızın ders kitabı ihtiyacı da “Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı” kapsamında karşılanmaktadır. Diğer taraftan yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarının Türkçe ile bağlarının kopmaması için hazırlanan “Türkçe ve Türk Kültürü” ders kitapları ile Batı Trakya’da yaşayan soydaşlarımızın çocukları için hazırlanan ders kitapları, ilgili ülke ve kuruluşlara ücretsiz olarak gönderilmektedir. Dışişleri Bakanlığı ve yurt dışı temsilciliklerimiz vasıtasıyla yurt dışındaki vakıf, dernek ve STK’ların ders kitabı, kültür kitabı ve eğitim materyalleri talepleri de Bakanlığımızca karşılanmaktadır.

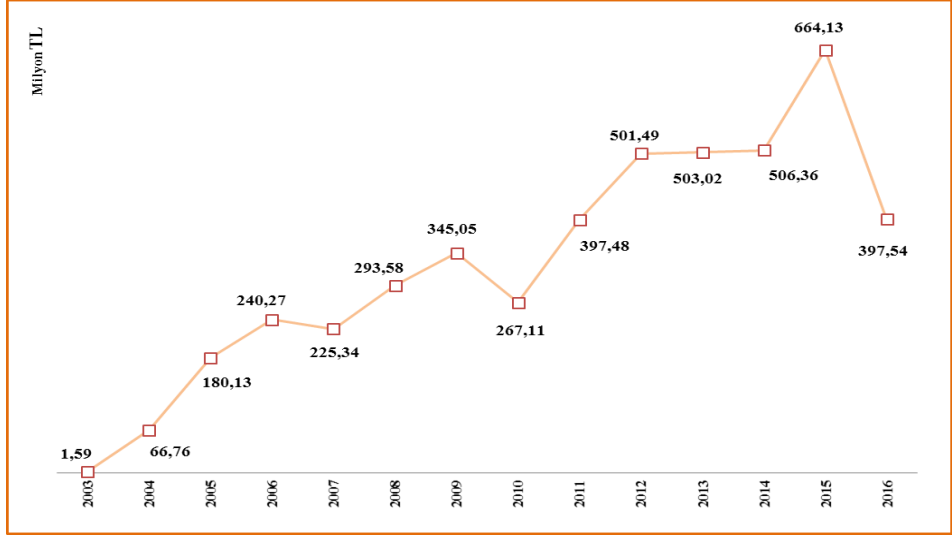
3.2.4. Eğitim ve Öğretimin Teşvik Ödemeleri

3.2.4.1. Şartlı Eğitim Yardımları

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında yapılan Protokol çerçevesinde; Türkiye çapında Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) Programı uygulanmakta olup ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay eğitim yardımı verilmektedir.

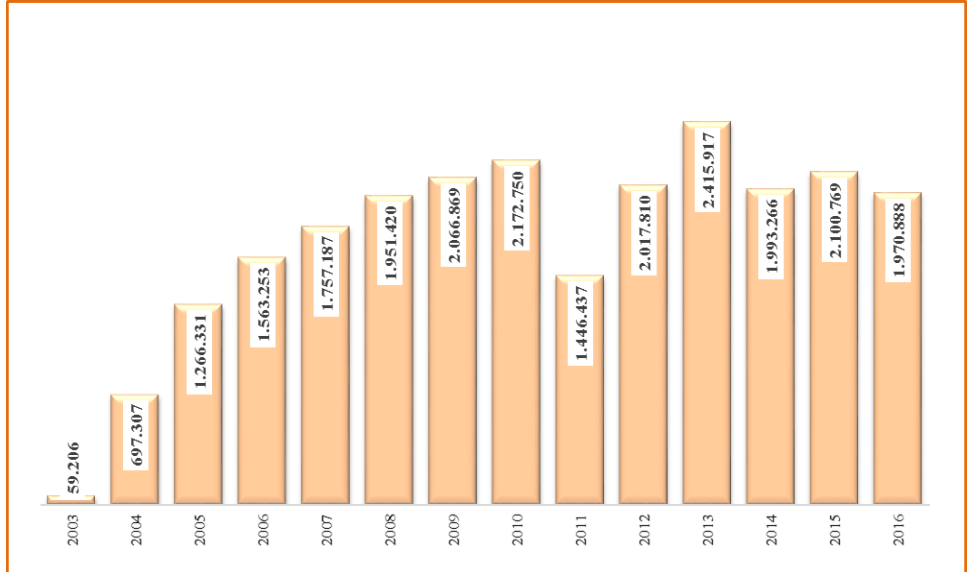
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan karşılanan şartlı eğitim yardımıyla 2003 yılından 2016 yılı Haziran ayına kadar ilk ve ortaöğretimdeki 23.479.410 çocuğumuzun annelerine 4 milyar 589 milyon 855 bin 885 TL ödeme yapılmıştır.

Grafik 10. Şartlı Eğitim Yardımları (ŞEY) (2003-2016)

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

Grafik 11. Şartlı Eğitim Yardımlarından (ŞEY) Yararlanan Öğrenci Sayısı (2003-2016)

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

Not: Öğrenci sayıları ait olduğu yıl sonu itibarıyla sistemdeki aktif fayda sahibi öğrenci sayısını göstermektedir.

Kız çocuklarımızın okullaşma oranları ile ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarını artırmak amacıyla, kız çocuklarımıza ve ortaöğretime devam eden öğrencilere verilen yardım miktarları erkek çocuklardan daha yüksek tutulmuştur. İlköğretime devam eden kız çocuklarına 40 TL, erkek çocuklarına 35 TL, ortaöğretime devam eden kız çocuklarına 60 TL, erkek çocuklarına ise 50 TL aylık ödenmektedir.

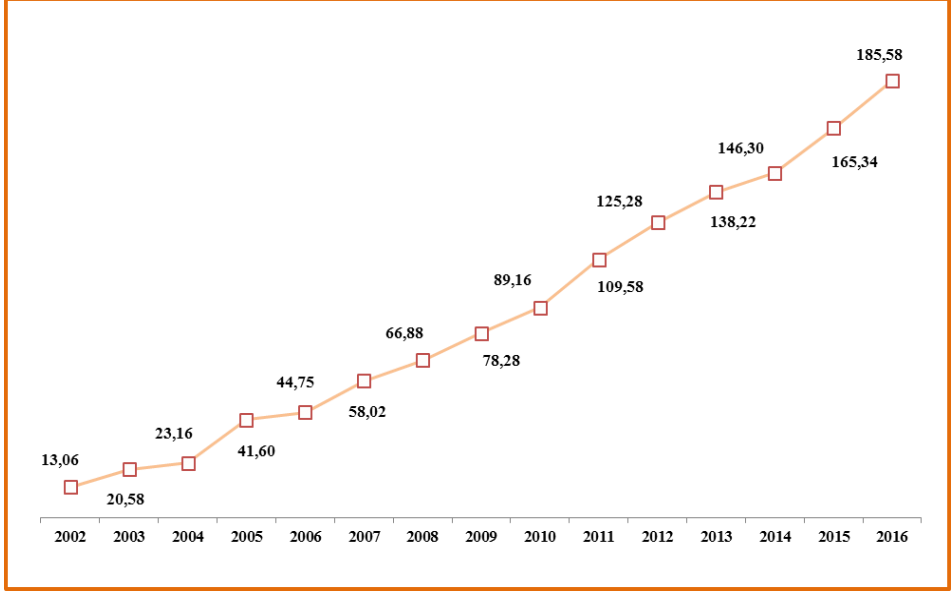
3.2.4.2. Burslar

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine verilen aylık yurt içi burs ücreti 2003 yılında öğrenci başına 13,06 TL iken, 2016 yılında 185,58 TL öngörülmüştür. İlköğretim ve ortaöğretimde burs alan öğrenci sayısı 2003 yılında 86 bin 222 iken, bu sayı 2015 yılında 242 bin 351'e yükselmiştir. 2016 yılı sonu itibarıyla 264 bine ulaşması beklenmektedir. Burs alan öğrencilerin bursluluk iş ve işlemleri e-Burs modülü üzerinden elektronik ortamda yürütülmektedir.

Tablo 20. Burslar (2003-2016)

Yıl	Burs göstergesi	Aylık tutar (TL)	Öğrenci Sayısı
2003	600	20,58	86.222
2004	600	23,16	96.348
2005	1 000	41,6	116.262
2006	1 000	44,75	122.464
2007	1 200	58,02	140.258
2008	1 300	66,88	172.940
2009	1 400	78,28	184.295
2010	1 500	89,16	212.103
2011	1 700	109,58	234.188
2012	1 750	125,28	254.128
2013	1800	138,22	254.833
2014	1900	146,30	243.117
2015	1990	165,34	242.351
2016	1990	185,58	256.076

Grafik 12. Burs Ücretleri (İlköğretim ve Ortaöğretim) (2002-2016)

3.2.4.3. Özel Mesleki ve Teknik Okulların Desteklenmesi

Organize sanayi bölgelerinde açılan özel mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören her öğrenci için 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından başlamak üzere, resmi okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere, her eğitim ve öğretim yılı itibarıyla Maliye Bakanlığı ile Bakanlığımız tarafından müştereken belirlenen tutarda teşvik verilmesine yönelik olarak 5580 sayılı Kanununun 12. maddesinde yapılan değişiklik 04.07.2012 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuştur.

Ayrıca, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 12'nci maddesi çerçevesinde organize sanayi bölgeleri dışında açılan özel meslekî ve teknik okullarda öğrenim gören öğrenciler için eğitim ve öğretim desteği verilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle

OSB dışında açılacak özel mesleki ve teknik eğitim okullarına da eğitim ve öğretim desteği verilmesinin esasları belirlenmiştir.

Bu uygulamalar ile mesleki ve teknik eğitimde kalitenin artırılması, sanayi kuruluşlarına kaliteli iş gücünün sağlanması ve istihdamın artırılması hedeflenmektedir. Özellikle mesleki ve teknik eğitime sanayi ve meslek odalarının yatırımı teşvik edilerek eğitim kurumu ve sanayi işbirliği sağlanacaktır. Özel mesleki ve teknik eğitim okullarına devam eden öğrenci sayısının daha da artmasını sağlayacak uygulamaların hayata geçirilmesi ile birlikte organize sanayi bölgeleri içindeki ve dışındaki özel mesleki ve teknik eğitim okullarına yatırım artacak, böylece sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman yetiştirilmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte sanayide nitelikli ara eleman istihdamında artışın da önü açılmış olacaktır.

Bugün itibarıyla, resmi ve teşvik kapsamına alınan OSB içinde 26, OSB dışında ise 7 özel mesleki ve teknik eğitim okulu olmak üzere toplamda 33 özel mesleki ve teknik eğitim okulunda öğrenim gören 23.683 öğrencinin eğitim ve öğretim desteği ödemesi Bakanlığımızca karşılanacaktır.

Bu çerçevede, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Organize Sanayi Bölgelerinin içi ve dışında açılan özel okullarda öğrenim görülen alanlara göre öğrenci başına ödenecek miktarlar Tablo 21’de belirtilmiştir.

Tablo 21. OSB’lerde Eğitim ve Öğretim Desteği Verilecek Alanlar ve Tutarları (2016-2017)

Sıra No	Alan Adı	Destek Tutarı (TL)
1	Makine Teknolojisi	6.300,00
2	Metal Teknolojisi	5.765,00
3	Elektrik Elektronik Teknolojisi	6.300,00
4	Tekstil Teknolojisi	5.605,00
5	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı	5.150,00
6	Plastik Teknolojisi	5.875,00
7	Motorlu Araçlar Teknolojisi	6.300,00
8	Gıda Teknolojisi	5.765,00
9	Kimya Teknolojisi	5.875,00
10	Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri	5.875,00
11	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	5.150,00
12	Yenilenebilir Enerji Teknolojileri	6.675,00
13	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri	5.340,00
14	Ayakkabı ve Saraciyeye Teknolojisi	4.590,00
15	Matbaa Teknolojisi	6.300,00
16	Tarım Teknolojileri	6.300,00
17	Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı	4.800,00
18	9. Sınıf	4.270,00

3.2.4.4. Örgün Eğitim Yapan Özel Okul Öncesi, Özel İlkokul, Özel Ortaokul ve Özel Liselerde Okuyan Öğrencilerin Desteklenmesi

Eğitim ve öğretim desteği; yörenin kalkınmada öncelik derecesi ve gelişmişlik durumu, öğrencinin ailesinin gelir düzeyi, eğitim bölgesinin öğrenci sayısı, desteklenen öğrenci ve öğrencinin gideceği okulun başarı seviyeleri ile öncelikli öğrenciler gibi ölçütler ayrı ayrı veya birlikte dikkate alınarak belirlenmektedir.

2014-2015 eğitim ve öğretim yılında Bakanlığımızın başlatmış olduğu eğitim ve öğretim desteği uygulaması, devlet okullarındaki ikili eğitim yükünün ve derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasına önemli derecede katkı sağlayacaktır.

2014-2015 eğitim ve öğretim yılında 166.563 öğrenciye 532.832.625 TL, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ise 337.375 öğrenciye 1.160.534.862 TL ödeme yapılmıştır.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında geçen yıllardan hak kazanan ve bu eğitim ve öğretim döneminde yeni katılan 75.000 öğrenci ile toplamda 315.716 öğrencinin eğitim ve öğretim desteğinden faydalanması planlanmıştır.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında ödeme miktarları Maliye Bakanlığı ve Bakanlığımızın müştereken belirlediği oranda artırılarak, eğitim ve öğretim kademesine göre yıllık 2.860 TL ile 4.000 TL arasında değişen eğitim ve öğretim desteği ödenecektir.

Tablo 22. Eğitim ve Öğretim Desteği (2016-2017)

Kurum Türü	Destek Tutarları (TL)	Destek Verilen/Verilecek Öğrenci Sayıları
Özel Okul Öncesi	2.860,00	5.831
Özel İlkokul	3.440,00	82.279
Özel Ortaokul	4.000,00	84.850
Özel Lise	4.000,00	73.291
Özel Temel Lise	3.440,00	69.465
Toplam		315.716

Böylece hem 10. Kalkınma Planında hem de Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planında yer alan hedeflere ulaşılması, eğitim ve öğretimde kalite odaklı rekabet ortamı oluşturulması, toplumun bütün

kesimlerinden isteyen öğrencinin özel okul imkân ve fırsatlarından yararlanması sağlanmış olacaktır. Ayrıca artan destek uygulaması ile özel sektörün eğitim yatırımlarının daha da özendirilmesi ve artması hedeflerine ulaşılmış olacaktır.

3.2.4.5. Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrencilerin Desteklenmesi

Her bireyin temel hak ve özgürlüklerine eşit erişim hakkı sağlanması ve bu kapsamda özel eğitim ihtiyacı olan tüm bireylerin eğitim hakkının güvence altına alınması esastır.

Bakanlığımız bu kapsamda görme, işitme, dil-konuşma, ses bozukluğu bulunan; ortopedik, zihinsel, otistik, sosyal, duygusal bozukluğu olan engelli bireylerden, özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından destek eğitimi almaları uygun görülenlerin eğitim giderlerini, sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın 1 Haziran 2006 tarihinden itibaren karşılamaktadır. Bu bağlamda, engellilerin eğitim ve rehabilitasyonuna ilişkin olarak 2006 yılından 2016 yılı Eylül ayına dek Bakanlığımız bütçesinden yaklaşık 12.188.990.633,00 TL kaynak ayrılmıştır.

Ocak 2016 tarihi itibarıyla Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet gösteren 1.950 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır.

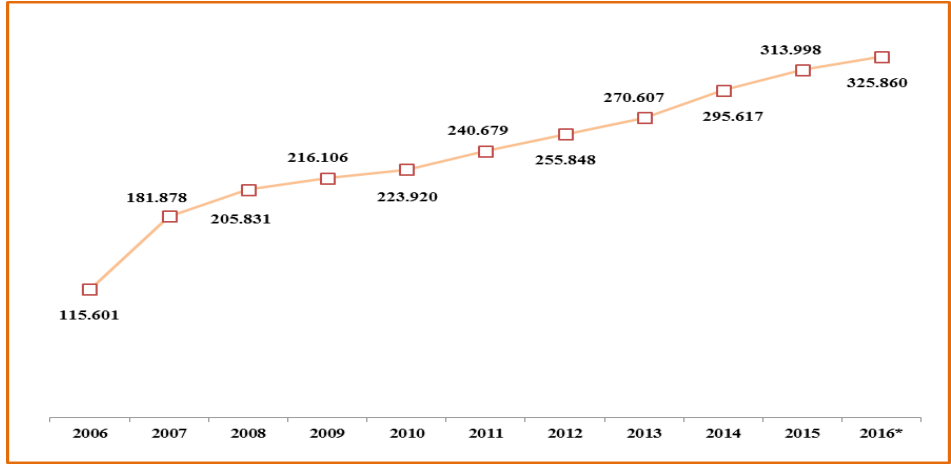
Ülke genelinde okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin koordine edilmesi, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılamalarının yapılması, bu bireylere ve ailelerine rehberlik hizmetlerinin sunulması amacıyla 81 il merkezi ile birlikte nüfusu 200.000 ve üzeri olan ilçelerimizde hizmet veren rehberlik ve araştırma merkezi sayısı 234 olmuştur.

2016 yılında 5580 sayılı Kanun kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere verilen destek eğitiminin bütçeden karşılanacak kısmı, katma değer vergisi hariç

olmak üzere bireysel eğitim için aylık 472 TL, grup eğitimi için aylık 133 TL olarak belirlenmiştir.

Engelli bireylerin, sunulan destek eğitimi hizmetlerinden tam olarak yararlanabilmelerini, almaları gereken ve hakları olan eğitimi fiilen almalarının sağlanması amacıyla Biyometrik Kimlik Doğrulama Sisteminin uygulanması amaçlanmaktadır.

Grafik 13. Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrenci Sayıları (2006-2016)

*Ekim 2016 tarihleri için ödeme (tahsis) yapılan öğrenci sayısıdır. Yılısonu resmi verilerine göre farklılık arz edebilir.

3.2.5. Türkiye’de Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Olarak Yürütülen Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri

Bakanlığımız, ilgili bütün paydaşları ile iş birliği içerisinde, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürüttüğü çalışmalar neticesinde Suriyeli çocukların kayıp nesil olmaması ve kendilerine güzel bir gelecek inşa edebilmelerini amaçlamaktadır.

Bu kapsamda Bakanlığımızca, Suriyelilere yönelik yürütülen faaliyetlerin kapsamını ve kapasitesini artırabilmek amacıyla 2014/21 sayılı Genelge yayınlanmıştır. Ayrıca, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği güncellenerek Suriyeli misafirlerimizin de halk eğitimi faaliyetlerinden faydalanabilmelerinin önündeki engeller kaldırılmıştır.

Ayrıca uluslararası göç kapsamında ülkemizde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim iş ve işlemlerinde koordinasyonu sağlamak ve eğitim imkânlarının artırılması ve geliştirilmesi faaliyetlerinin kurumsal bir yaklaşımla yürütülmesi amacıyla Bakanlığımız Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde “Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığı” kurulmuştur.

Bakanlığımız Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilere yönelik çalışmalarını iki ana çerçeve üzerinden yürütmektedir.

Bunlardan birincisi Türkiye’nin dört bir yanına dağılmış olarak yaşamlarını sürdüren Suriyelilerin, Türk vatandaşları ile birlikte, mevcut eğitim sistemine dâhil edilerek hizmetlere erişimlerinin sağlanmasıdır. Bu kapsamda, Kasım 2016 geçici verilerine göre yaklaşık 166 bin Suriyeli öğrenci okul öncesinden 12. sınıfa kadar Türk akranları ile birlikte eğitimlerine devam etmektedir.

Resmi ve özel okullara Suriyeli öğrencilerin kayıtları önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Bu öğrencilerin okullara devamı ve Türk akranları ile eşit şartlarda ve kalitede eğitim görmeleri için Bakanlığımızca program ve proje çalışmaları başlatılmıştır.

İkinci uygulama ise; Suriyelilerin çok yoğun bir şekilde ve bir arada yaşadığı şehirlerimizde ve onlar için oluşturulmuş geçici barınma merkezlerinde (kamplar) onlara özel olarak hazırlanmış bir program ile kendi dillerinde ve kendi gönüllü eğitim görevlilerinin desteği ile yürütülen faaliyetlerimizdir. 2014/21 sayılı Genelge çerçevesinde geçici

barınma merkezlerinde ve Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde “geçici eğitim merkezleri” açılmaktadır. Bu merkezlerde Türk öğretmenler Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretirken, gönüllü Suriyeli öğretmenler ise diğer dersleri kendi dillerinde aktarmaktadır. Bu sayede çocukların sene kaybı yaşamadan eğitimlerine kaldıkları yerden devam edebilmeleri ve aynı süre içerisinde Türkçe öğrenerek Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi hedeflenmektedir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında geçici barınma merkezlerinde (kamplarda) oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde yaklaşık 82.500, şehirlerde oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde ise yaklaşık 166.400 Suriyeli öğrenci öğrenimlerine devam etmişlerdir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında geçici barınma merkezlerinde (kamplarda) oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde yaklaşık 109.000 şehirlerde oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde ise yaklaşık 221.000 Suriyeli öğrenci öğrenimlerine devam etmektedir.

Ayrıca, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı-AFAD ile iş birliği içerisinde uluslararası fonlardan da yararlanılarak Suriye uyruklu yabancıların yoğun yaşadığı il ve bölgelerde prefabrik, çelik konstrüksiyon ve betonarme okul inşa edilmiştir. Genel bütçe ve uluslararası fon kaynakları da kullanılarak okul inşaatlarına devam edilecektir.

Tablo 23. Suriyeli Öğrencilere Ait Veriler

Eğitim Kademesi	Mevcut Durum (2016 Ekim) Yaklaşık Sayılar			Öğrenim Yılı Sonu Hedefi (2017 Haziran) Yaklaşık Sayılar		
	Bakanlığa Bağlı Kurumlarda	Geçici Eğitim Merkezlerinde	Toplam	Bakanlığa Bağlı Kurumlarda	Geçici Eğitim Merkezlerinde	Toplam
Okul Öncesi	16.233	10.925	27.158	20.000	10.500	30.500
İlkokul	108.950	190.234	299.184	110.000	143.500	253.500
Ortaokul	30.388	84.894	115.282	55.000	118.000	173.000
Lise	10.101	44.928	55.029	15.000	28.000	43.000
Toplam	165.672	330.981	496.653	200.000	300.000	500.000

*Kasım 2016 tarihi itibarıyla

Eğitim kurumlarımızda ve oluşturulan geçici eğitim merkezlerinde yürütülen eğitim ve öğretim faaliyeti ile ilgili her türlü iş ve işlemi kayıt altına alacak Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) adı altında bir otomasyon sistemi kurulmuştur. Bu sistem üzerinden Bakanlığımıza bağlı kurumlarda, kamplarda ve şehirlerde oluşturulan geçici eğitim merkezlerine yabancı tanıtma belgesi bulunan öğrencilerin kayıtları yapılarak, eğitim merkezlerinde görev alan öğretmenlere ve öğrencilere yönelik her türlü veriler bu sistem üzerinden takip edilebilmektedir.

Bakanlığımız, örgün eğitim faaliyetinin yanında Suriyelilere yönelik olarak yaygın eğitim faaliyetlerini de sürdürmektedir. Başta yabancılara Türkçe öğretimi olmak üzere, yüzlerce alanda halk eğitimi merkezleri üzerinden genç ve yetişkin Suriyelilere yönelik kurslar düzenlenmektedir. Mesleki beceri ve hobi kurslarına katılan Suriyeliler hem günlük ihtiyaçlarını karşılayacak gelir elde edebilecek donanımına sahip olabilmekte hem de yaşadıkları ağır travmadan kurtulabilmek ve normal hayata dönebilmek için kendilerine uğraşacak meşguliyetler bulabilmektedir.

Kamplarda ve halk eğitimi merkezlerinde bugüne kadar on binlerce Suriyeli kurslarımıza katılmış ve eğitimlerini tamamlamıştır. Mevcut kurslara bugün itibarıyla 136.000'in üzerinde Suriyeli devam etmektedir. Bakanlık, özellikle yaygın eğitim faaliyeti kapsamında Suriyelilere mesleki beceri kazandırma çalışmalarını ilgili paydaşlar ile iş birliği içerisinde yürütmeyi ve proje bazlı yapılacak çalışmalar ile belirlenecek alanlarda belirli sayıda yetişkin Suriyeliye ulaşmayı hedeflemektedir. Bu sayede mesleki beceri kazanmaları ve geçimlerini sağlayacak bir iş bulmaları sağlanmış olacaktır. Ayrıca istismar gruplarının etkisi altına girme riski de azaltılmış olacaktır.

Ülkemizde ortaöğretimlerini tamamlayan Suriyeli öğrenciler için yükseköğretim fırsatları da sunulmaya devam etmektedir. Bu kapsamda Yüksek Öğretim Kurulu ve Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) koordinasyon içerisinde üniversitelerimize Suriyeli öğrencilerimizi yerleştirmektedir.

Bakanlığımız, Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarını desteklemek amacıyla faaliyet yürüten Birleşmiş Milletler Kuruluşları, uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları, paydaş kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve ilgili diğer paydaşlar ile iş birliği içerisinde çalışmalarını sürdürerek uluslararası topluma örnek olacak projeler yürütmeye devam edecektir.

3.3. Eğitim ve Öğretimde Kalitenin ve Kapasitenin Artırılması

3.3.1. Öğretmen Yetiştirme

Öğretmen Strateji Belgesi

Mevcut öğretmen yetiştirme sistemimizdeki sorunların çözümüne ilişkin öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilmesi, mesleğe girişi, mesleki gelişimi ve öğretmenlik mesleğinin algı ve statüsünün güçlendirilmesi

konularına yönelik bir “Öğretmen Strateji Belgesi” hazırlanmıştır. Yüksek nitelikli, iyi yetişmiş ve mesleğe uygun bireylerin öğretmen olarak istihdamını sağlamak, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimini sürekli kılmak, öğretmenlik mesleğine yönelik algıyı iyileştirmek ve mesleğin statüsünü güçlendirmek amaçlarını gerçekleştirmek için 8 hedef ve 35 eylemden oluşan “Öğretmen Strateji Belgesi” hazırlanarak, Yüksek Planlama Kurulu’nun onayına sunulmuştur.

Öğretmen Yeterlikleri

1739 sayılı Kanun’un 43 ve 45. madde hükümleri kapsamında, eğitim ve öğretimde verimliliği artırmaya yönelik öğretmenlerin görevlerini daha iyi yapabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerleri ifade eden “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”, İlköğretim-12, Ortaöğretim-11 ve özel eğitim öğretmenleri (görme, işitme ve zihinsel engelliler) “Özel Alan Yeterlikleri” revize edilmiş olup “İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri”de belirlenmiştir. Mesleki ve teknik lise atölye-laboratuvar öğretmenleri ile (51 alan) rehberlik öğretmenlerine yönelik özel alan yeterlikleri de taslak olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmalara nihai hali verilmek üzere görüş alınmak için alanda sorgulanmış ve alınan verilerin analizleri yapılmış olup komisyon kararları doğrultusunda görüşler taslaklara yansıtılacaktır.

Öğretmenlik Kariyer Basamakları

Öğretmen Strateji Belgesinde yer alan eylem doğrultusunda, öğretmenlere yapılacak performans değerlendirmesi, dersiyle ilgili okul dışı çalışmalar, alan bilgisi sınavları, Öğretmen Akademisinde alınacak eğitimler ve öğrenci başarıları gibi çeşitli ölçütlerin dikkate alındığı ve bunların sonucuna göre belirli bir süre çerçevesinde kariyer basamaklarında yükselmelerin gerçekleştirildiği bir kariyer ve ödüllendirme sistemi oluşturulması hedeflenmektedir.

Öğretmen Akademisi

Öğretmen Strateji Belgesinde yer alan eylem doğrultusunda, eğitim ve öğretim alanında, bilimsel, teknolojik gelişmeleri incelemek, araştırmak, danışmanlık hizmeti sunmak; MEB personeli için hayat boyu öğrenme fırsatları oluşturmak, öğretmenlerin hayat boyu öğrenme fırsatlarını artırmak ve çeşitlendirmek için mesleki gelişim faaliyetlerinde örgün, açık ve uzaktan öğretim yoluyla hizmet sunan kurumlarla iş birliği sağlamak, gerektiğinde Bakanlıkça ya da öğretmenler tarafından bireysel olarak hizmet satın alınabilecek bir mesleki gelişim sistemi oluşturmak, öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarına yönelik standartların belirlenmesi konusunda ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak; aday öğretmen yetiştirme programı, mesleki gelişim programları, pedagojik formasyon eğitimleri ile kariyer basamağında yükselmelerine yönelik eğitimler düzenlemek ve benzeri nitelikte amaçları gerçekleştirmek için Öğretmen Akademisi sisteminin hayata geçirilmesine yönelik mevzuat çalışmaları devam etmektedir.

3.3.1.1. Burs

Bakanlığımız tarafından 3580 sayılı Kanun kapsamında öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarını ilk beş tercihinde kazanan öğrencilere kontenjan nispetinde karşılıksız burs verilmektedir.

2011-2012 eğitim ve öğretim yılında 5.410 öğrenci, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında 2.942 öğrenci, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılında 2.969 öğrenci, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında 3.853 öğrenci, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 5.359 öğrenci ve 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 2.803 öğrenci olmak üzere bugüne kadar toplam 23.336 öğrenciye karşılıksız burs verilmiştir.

3.3.1.2. Aday Öğretmenler

Bakanlığımızın öğretmen niteliklerini artırmaya yönelik olarak son yıllarda yürürlüğe koyduğu en önemli faaliyet ilk defa 2016 yılı Şubat ayında atamaları yapılan 30 bin aday öğretmenin, adaylık sürecindeki ilk altı aylık dönemde yetiştirilmeleri amacıyla hazırlanan ve yürürlüğe konulan yetiştirme programıdır. Bu kapsamda aday öğretmenlerimiz tecrübeli ve mesleğinde temayüz etmiş öğretmenlerimizin danışmanlığında yoğun bir yetiştirme dönemine tabi tutulmaktadır. Düzenlenen program doğrultusunda sınıf içi gözlem ve uygulamalar, hazırlık ve değerlendirme uygulamaları ile okul içi ve okul dışı faaliyetler gibi detaylı eğitimlerden geçirilmektedir. Danışman eşliğinde yapılan faaliyetlere ilaveten adaylardan süreç boyunca öğretmenlik ve eğitimle ilgili çeşitli kitaplar okumaları ve filmler izlemeleri istenmekte, adayların eğitimle ilgili farklı teorik ve pratik sorunların farkına varacakları seminer ve konferanslar düzenlenmekte, böylece aday öğretmenlerin millî eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek doğrultusunda sahip olmaları gereken bilgi, beceri, değer ve tutumlarla donanmaları ve entelektüel birikimlerine katkı yapacak faaliyetlerde bulunmaları sağlanmaktadır. Hem adayların hem danışman öğretmenlerin mesleki gelişimi için oldukça önemli olan bu uygulama geri bildirimler doğrultusunda daha da etkin hale getirilerek sürdürülecektir.

Aday öğretmenlik süreci, Millî Eğitim Bakanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği hükümlerine göre, Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarına atanmış (kadrolu/sözleşmeli) aday öğretmenlerin mesleki yeterlilik, bilgi ve beceri düzeylerine katkı sağlamak, mesleğini icra ederken okul ortamına ve kültürüne uyum sürecini kolaylaştırmaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarına atanmış (kadrolu/sözleşmeli) aday öğretmenler yetiştirme süreci, 1., 2. ve 3. performans değerlendirmelerini başarıyla tamamlarlarsa yazılı veya yazılı ve sözlü sınava girme şartlarını sağlamış olurlar. Aday öğretmenlerden yazılı veya yazılı ve sözlü sınav

sonucunda 60 puan ve üstü alan aday öğretmenler "öğretmen" olarak atanır. Aday öğretmenlik süreci en az bir yıldır.

2015 yılında 35.592 aday öğretmen performans değerlendirme sürecini tamamlayarak 11.10.2015 tarihinde yapılan yazılı sınava girmiş ve 35.366 kişi başarılı olmuştur.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılının ilkbahar ve son bahar döneminde, Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarına atanan (37.000 Ağustos, 30.000 Şubat) toplam 67.000 aday öğretmenin performans değerlendirmeleri yapılmıştır.

3.3.1.3. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri

Günümüzde giderek önem kazanan “Hayat Boyu Öğrenme” ilkeleri kapsamında Bakanlık personelinin mesleki ve kişisel gelişimlerinin sağlanması, gelişmelere intibak etmeleri, verimliliklerinin artırılması ve üst görevlere hazırlanmalarına yönelik mesleki gelişim faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Nitelikli öğretmen ve nitelikli öğretim için mesleki gelişim konusunda öğretmenlere sürekli destek sağlanması gerekmektedir. Bu itibarla Bakanlığımızca, merkez ve taşra teşkilatında görevli tüm öğretmenlerin yetiştirilmelerine yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir.

Hizmet içi eğitim faaliyetleri; öğretmenlere uygulanan ihtiyaç analizi ile belirlenen mesleki ve kişisel gelişim ihtiyaçları ile eylem planları, ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolleri, meslek kuruluşlarının ihtiyaçları, Bakanlık ve kurum politikaları doğrultusunda planlanmakta ve yürütülmektedir.

Bu faaliyetler;

- Göreve İlk Defa Atanan Öğretmenlerin Adaylık Eğitimleri,
- Üst Görevlere Hazırlama Eğitimleri,

- Uzman Eğiticilerin Eğitimleri,
  - Kişisel ve Mesleki Gelişim Eğitimleri,
  - Alan Değişikliği Yapan Öğretmenlere Yönelik İntibak Eğitimleri,
  - Bilgilendirme amaçlı konferans, panel, forum, sempozyum vb. eğitimler ile
- Yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği içinde öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerdir.

Planlanan hizmet içi eğitim faaliyetleri öncelikle, Genel Müdürlüğümüze bağlı, 2225 yatak kapasitesi ile konaklama imkânlarına sahip hizmetiçi eğitim enstitülerimizde gerçekleştirilmektedir. Enstitülerde kapasitenin yeterli olmadığı durumlarda diğer okul/kurum ve kuruluşların imkânlarından da yararlanılmaktadır.

Tablo 24. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2003-2016)

Yıl	Merkezi Faaliyetler		Mahalli Faaliyetler		Genel Toplam	
	Faaliyet Sayısı	Katılan Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılan Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılan Sayısı
2003	453	19.727	7.120	253.135	7.573	272.862
2004	526	34.154	11.422	587.402	11.948	621.556
2005	543	33.156	9.050	478.168	9.593	511.324
2006	634	44.006	14.829	472.533	15.463	516.539
2007	614	44.808	19.855	437.136	20.469	481.944
2008	751	41.783	24.490	540.565	25.241	582.348
2009	930	45.448	10.906	452.506	11.836	497.954
2010	957	48.743	19.246	437.653	20.203	486.396
2011	1156	51.860	19.848	459.813	21.004	511.673
2012*	286	13.071	21.983	552.692	22.269	565.763
2013*	293	13.634	18.596	413.014	18.889	426.648
2014*	310	19.735	19.507	412.598	19.817	432.333
2015**	291	40.165	16.619	447.946	16.910	488.111
2016	351	24.288	38.189	1.392.663	38.540	1.416.951

*Yıllarında merkezi hizmet içi eğitim faaliyetleri için sadece öğretmenlere düzenlenen hizmet içi eğitim istatistiklerini içermektedir. Uzaktan eğitim faaliyet ve katılımcı sayıları da toplama dahil edilmiştir.

**2015 yılında merkezi olarak düzenlenen 9 (dokuz) uzaktan eğitim faaliyetine 20.631 öğretmen katılmıştır.

Suriyeli Öğretmenlerin Eğitimi

Geçici koruma altındaki çocukların eğitim alanında yaşadığı sorunlara çözüm bulmak amacıyla, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak 21 ilde 425 Geçici Eğitim Merkezi açılmış ve bu okullarda görev yapan Suriyeli öğretmenler için de geçici bir istihdam sağlanmıştır.

Bakanlığımız Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünce koordine edilen ve finansmanı UNICEF tarafından karşılanan, yaklaşık 20 bin Suriyeli öğretmene eğitim verilmesi kapsamında, ilk etapta 487 Suriyeli öğretmen eğitici olarak yetiştirilmiştir. Bu eğitimlerin devamında, eğitim almış toplam 487 eğitici tarafından yaklaşık 20.000 Suriyeli öğretmene ikamet ettikleri illerde 2 hafta süreli, 90 saatlik eğitim verilmiştir.

3.3.1.4. Öğretmen Maaşları

2002-2016 yılları arasında kadrolu öğretmen maaşlarına yönelik bilgiler Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25. Kadrolu Öğretmen Maaşları (2002-2016)

Yıllar	Maaş TL	Ek Ders TL	Maaş+Ek Ders TL
2002	470,20	165,00	635,20
2003	560,09	174,00	734,09
2004	636,82	195,00	831,82
2005	698,73	211,00	909,73
2006	823,73	310,00	1.133,73
2007	928,13	333,00	1.261,13
2008	1.196,43	364,00	1.560,43
2009	1.302,98	396,45	1.699,43
2010	1.387,85	421,14	1.808,99
2011	1.592,89	456,67	2.049,56
2012	1.769,19	507,18	2.276,37
2013	1.894,53	543,39	2.437,92
2014	2.148,45	544,80	2.693,25
2015	2.338,83	587,92	2.926,75
2016	2.628,41	659,83	3.288,24

Not: 1. Tablo, Ekim 2008 tarihinden önce göreve başlayan öğretmenler için hazırlanmıştır.
2.9. derece 1. kademedeki öğretmen maaşı baz alınmıştır.

Bakanlığımız bünyesinde göreve yeni başlamış 9. derece 1. kademedeki bir öğretmenimizin maaşı 2002 yılında 470,20 TL iken, 01.07.2016 tarihi itibarıyla %459 artışla 2.628,41 TL'ye yükselmiştir.

2002 yılında ek ders ücretinin saati net 2,75 TL (brüt 3,26 TL) iken 2016 yılında net 11,00 TL (brüt 13,06 TL) olmuştur. Bu durumda haftada 15 saatten ayda toplam 60 saat ek ders veren öğretmenimizin ek ders ücreti 2002 yılında 165 TL iken, 01.07.2016 tarihi itibarıyla %300 artışla net 659,83 TL'ye yükselmiştir.

Haftada 15 saat ek ders veren bir öğretmene 2002 yılında maaşı ile birlikte toplam 635,20 TL ödenirken, 2016 yılının ikinci yarısında toplamda %418 artışla 3.288,24 TL ödenmektedir.

Tüm öğretmenlere her eğitim ve öğretim yılında bir defa eğitim ve öğretim yılına hazırlık ödeneği ödenmektedir. Yapılan ödeme 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 175 TL iken 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında %471 artışla 1.000 TL'ye yükseltilmiştir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nda yer alan 11 hizmet kolundan biri olan “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” kolunda faaliyet gösteren sendikalardan Bakanlığımız personeline yönelik olarak kurulan sendika sayısı 31.10.2016 tarihi itibarıyla 36'ya ulaşmıştır.

Bakanlığımızda 15 Mayıs 2016 tarihinde yapılan yetkili sendika belirleme çalışmaları sonucunda, merkez ve taşra teşkilatından 742.611 personelin “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” kolunda faaliyet gösteren sendikalara üye oldukları tespit edilmiştir.

3.3.2. Öğretim Programları ve Materyalleri Güncelleme Çalışmaları

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması sürecinde temel yetkinliklerin geliştirilmesini sağlamak üzere öğretim programlarının güncellenmesi ve haftalık ders çizelgelerinin yeniden düzenlenmesine yönelik olarak yapılan çalışmalar Bakanlığımızda süreklilik arz etmektedir.

Program geliştirme süreçlerinde, “temel yetkinliklerin” geliştirilmesini esas alan öğretim programları hazırlanarak öğrenci yeterliliklerinin artırılması hedeflenmiştir. Program geliştirme çalışmaları; Kalkınma Planları, Orta Vadeli Programlar, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) Kararları ile Hükümet Programları doğrultusunda sürdürülmektedir.

Bu kapsamda yürütülen öğretim programlarını güncelleme çalışmalarında işlevsel bilgilerin ön plana çıkarılması amacıyla konular arasında sadeleştirmek, uluslararası ve ulusal belgelerde tanımlanmış olan temel beceri ve yetkinlikleri öğrencilere kazandırmak ve öğrencilerin insanlığın ortak paydası olan evrensel değerler ile millî ve ahlaki değerlerimiz bakımından istenen düzeyde yetiştirmelerine katkı sağlamak şeklinde üç ana başlık ön plana çıkmaktadır.

6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması kapsamında, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca ilkokul ders programlarında güncellemeler yapılmıştır. Bu çerçevede örgün ve yaygın eğitim programları arasındaki uyumluluğun devamının sağlanabilmesi için Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim I. ve II. Kademe Programında güncelleme ve sadeleştirme çalışmaları devam etmektedir. Yeni program onaylandıktan sonra yetişkin okuma yazma kurslarında kullanılan 6 adet eğitim aracı (ders kitabı) yenileme çalışmaları yapılacaktır.

3.3.2.1. İlköğretim Programları ve Materyalleri

12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının başlamasıyla birlikte güncellenen öğretim programlarının temelinde; okuma yazma, matematik ve fen bilimleri alanları başta olmak üzere, uluslararası alanda rekabet edebilirliği sağlayacak temel becerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Haftalık ders çizelgelerinde de toplumumuzun ihtiyaçlarını karşılayacak çok önemli yenilikler yapılmış ve seçmeli ders çeşidi artırılarak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bakanlığımızın, ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesi uygulamalarına yönelik yapılan nicel ve nitel araştırma sonuçlarının eğitim yöneticileri, maarif müfettişleri, özel okul temsilcileri, çeşitli sivil toplum kuruluşları temsilcileri, öğretmen, öğrenci ve velilerimizle paylaşılarak değerlendirilmesi sonucunda öğrencilerimizin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek haftalık ders çizelgesinin güncellenmesi, ilgi ve beklentileri karşılayacak seçmeli ders çeşidinin artırılmasına yönelik çalışmalar da devam etmektedir.

Hükümet programları, Bakanlığımız Stratejik Planı, çeşitli eylem planları ve yapılan çalıştaylar da dikkate alınarak ilkokul ve ortaokullarda uygulanan öğretim programlarının temel becerileri içerisine alan ve değerler eğitimine önem veren bir yaklaşım içerisinde sade ve yaşamla ilişkilendirilebilir olacak şekilde güncellenmesi çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca, öğrencilerimizin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek haftalık ders çizelgesinin güncellenmesi ve beklentileri giderecek seçmeli ders çeşidinin artırılmasına yönelik çalışmalar da başlatılmıştır.

2016 yılı içerisinde ilkokullar ve ortaokulların yenilenen çizelgelerinde yer alan derslerden, İletişim ve Sunum Becerileri Dersi (7 veya 8. sınıf) Öğretim Programı, Teknoloji ve Tasarım Dersi (7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı, Düşünme Eğitimi Dersi (7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı, Türk İşaret Dili Dersi (1-3. sınıflar) Öğretim Programı, İlköğretim

Türkçe Dersi (1-8 sınıflar) Öğretim Programı ile İlkokul Matematik Dersi (2, 3 ve 4. sınıflar) Öğretim Programında değişiklik yapılmıştır.

Ayrıca 64. Hükümet 2016 yılı Eylem Planı kapsamında başlatılan öğretim programlarını güncelleme çalışmaları devam etmektedir.

3.3.2.2. Genel Ortaöğretim Programları ve Materyalleri

12 yıllık zorunlu eğitim dahilinde, toplumun ve bilimsel gelişmelerin ışığında temel yetkinliklerin geliştirilmesini kapsayan dersler, bütün ortaöğretim kurumlarında ortak dersler olarak haftalık ders çizelgelerinde yapılan düzenlemede yer almıştır. Yapılan düzenleme ile esnek bir yapı geliştirilerek öğrencilerin yatay geçişleri kolaylaştırılmıştır.

2014 yılında yenilenen ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgelerinde yer alan derslerin öğretim programlarına yönelik daha önce başlatılan çalışmaların tamamlanması aşamasına gelinmiştir.

Hazırlık-12. sınıf İngilizce dersi, hazırlık sınıfı matematik, Osmanlı Türkçesi ve bilgisayar bilimi dersi öğretim programları tamamlanarak uygulamaya konulmuştur.

Güzel sanatlar liseleri ile spor liseleri haftalık ders çizelgeleri ve 99 adet öğretim programı 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 9 uncu sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiştir. Güzel sanatlar liseleri müzik alanı; Türk halk müziği, Türk sanat müziği ile müzik olmak üzere 3 farklı alana ayrılmıştır.

64. Hükümet Programı 2016 Yılı Eylem Planı ile Onuncu Kalkınma Planının “Öncelikli Dönüşüm Programları” çerçevesinde; Bakanlığımıza bağlı ortaöğretim kurumlarında uygulanacak olan ortak ve seçmeli derslere ait 39 adet öğretim programı 2016 yılı sonuna kadar değerlendirilerek bu programların sadeleştirilmesi, güncellenmesi ve

geliştirilmesi çalışmaları tamamlanmış ve incelenmek üzere Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına gönderilmiştir.

Okuma-yazma becerileri eğitimi, İslam bilim tarihi, bilim uygulamaları ve matematik uygulamaları dersi taslak öğretim programları hazırlık çalışmaları ayrıca devam etmektedir. Tamamlanan öğretim programları doğrultusunda öğretim programlarına uygun ders kitapları/eğitim araçlarının yeniden hazırlanmasına yönelik planlamama yapılmış olup çalışmalar devam etmektedir.

3.3.2.3. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programları ve Materyalleri

Mesleki ve teknik eğitimde öğrencileri diplomaya götüren yeterliliğe dayalı modüler yapıda öğretim programları uygulanmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulanan modüler öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri; Avrupa Yeterlilik Çerçevesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, uluslararası gelişmeler, iş hayatında ve mesleklerde meydana gelen gelişmeler, ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler, eğitim kurumlarından ve uygulayıcılardan alınan geri bildirimler, uluslararası sınıflamalar ve standartlar, eğitim politikaları, protokoller, AR-GE raporları, TÜİK ve diğer kurum/kuruluş verileri referans alınıp kazanımlara dayalı olarak sektör, ilgili sivil toplum kuruluşları, üniversite temsilcileri, alan uzmanları ve meslek elemanlarının katılımı ile oluşturulan komisyonlarca hazırlanmakta ve güncellenmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan 49 meslek alanının öğretim programı güncelleme çalışmaları tamamlanarak Talim ve Terbiye Kurulunun onayına sunulmuştur.

Değerler eğitimi ile ilgili konular da alanın özelliğine göre hazırlanarak programlara yerleştirilmiştir. Ayrıca, iş sağlığı ve güvenliği tüm öğretim programlarına yansıtılmıştır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan dört meslek alanının öğretim programı güncelleme çalışmaları devam etmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan bütün meslek alanlarında öğrencilerin kullanımına sunulmak üzere bireysel öğrenme materyallerinin hazırlanma çalışmalarına devam edilmektedir. Hedefimiz programlarımızı ve bireysel öğrenme materyallerimizi yeni gelişen meslekleri, sektörün ihtiyaçlarını, meslek standartlarını, ulusal ve uluslararası yeterlilikleri dikkate alarak hazırlamak ve güncellemektir.

Mesleki ve teknik Anadolu lisesi Maden Teknolojisi alanı haftalık ders çizelgesi ve çerçeve öğretim programının kabul edilmesiyle birlikte 2017-2018 eğitim ve öğretim yılından itibaren okullarda program uygulanmaya başlanacaktır.

Bu alanda eğitime başlanmasıyla mesleki ve teknik eğitimde toplam 54 alan ve 206 dalda eğitim verilecektir.

Geçici koruma altındaki bireylerin Türkçe öğrenmeleri ve mesleki eğitim almalarına yönelik olarak Anadolu meslek ve Anadolu teknik programları 9. sınıf haftalık ders çizelgesi 2016-2017 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

Hazırlanan öğretim programlarına uygun olarak yazımı tamamlanan bireysel öğrenme materyalleri öğrenci, öğretmen ve iş hayatının kullanımına sunulmuştur.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğretimi yapılmakta olan Çince dersine ait 9, 10, 11 ve 12. sınıf eğitim materyalleri ile Rusça 9 ve 10. sınıf eğitim materyalleri hazırlanarak öğrenci, öğretmen ve iş hayatının kullanımına sunulmuştur.

Muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, büro yönetimi ve bilişim teknolojileri alanlarında yer alan mesleki İngilizce derslerinde okutulmak üzere mesleki İngilizce ders materyalleri hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.

25 Mayıs 2015 tarihli ve 29366 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan "Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ" ekinde yer alan 48 meslekle ilgili ulusal meslek standardı ve ulusal yeterliliklerin mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında önceki yıllarda öğretimi yapılan bölüm programları ile halen öğretimine devam edilen alan/dal öğretim programlarının eşleştirmeleri yapılmıştır.

Özel eğitim mesleki eğitim merkezlerinde hafif düzeyde zihinsel engelliler için bilişim teknolojileri, büro yönetimi, giyim üretim teknolojisi alanlarına ait 7 dalda mesleki bilgi ve becerilerin kazandırılacağı 105 modül programı geliştirilerek 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 9 ve 10. sınıflardan itibaren kademeli olarak uygulamaya konulmuştur.

Ayrıca özel eğitim mesleki eğitim merkezlerinde görme engelliler için el sanatları ve yiyecek içecek hizmetleri alanlarına ait 5 dalda 54 modül programı geliştirilerek 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 9 ve 10. sınıflardan itibaren kademeli olarak uygulamaya konulmuştur.

Özel eğitim meslek liseleri (işitme engelliler veya ortopedik engelliler) haftalık ders çizelgeleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanan çizelgelerle (alan/dal) uyumlu hale getirilmiştir. Bu kapsamda Anadolu meslek programı ve haftalık ders çizelgesi uygulanacaktır. Uygulanacak öğretim programlarında öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ve gelişimlerini dikkate alan bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanmaktadır.

İşitme engellilere yönelik, haftalık ders çizelgesinden yabancı dil zorunlu ders olmaktan çıkarılmıştır. Öğrencilere yabancı dil dersi saati kadar alan/dal dersi ve seçmeli ders seçebilmelerine imkân tanınmıştır.

İlköğretim kademesinde işitme engelliler ile hafif düzeyde zihinsel engellilere yönelik haftalık ders çizelgesinden yabancı dil zorunlu ders olmaktan çıkarılmıştır. Ayrıca işitme engelliler için ortaöğretim kademesinde uygulanan haftalık ders çizelgesinden de yabancı dil zorunlu ders olmaktan çıkarılmıştır.

3.3.3. Ders Kitapları ve Materyalleri İnceleme Süreci

Öğretim materyalleri ve ders kitapları inceleme ve değerlendirme sürecini yeniden düzenleyen Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği çerçevesinde inceleme ve değerlendirme çalışmaları etkili bir şekilde yürütülmektedir.

12 Eylül 2012 tarihli ve 28409 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelik öncesi yürürlükte olan mevzuata göre taslak ders kitaplarının incelenmesi 18 aya kadar uzayabilen bir süre içinde gerçekleşirken, yeni düzenlemede incelenmek üzere e-Müfredat sistemine (panel sistemi) başvurusu yapılan tüm kitapların inceleme işlemleri 4 ay içinde sonuçlandırılmaktadır. Bu durum, sektörde kaynakların rasyonel ve verimli kullanılması açısından önemli bir yenilik olarak değerlendirilmekle birlikte, yeniden tasarlanan inceleme ve değerlendirme sistemi sektörün kapasitesinin geliştirilmesine de önemli katkılar sağlamıştır.

Panel sisteminde ders kitaplarının inceleme ve değerlendirilmesinde; Anayasada ve Millî Eğitim Temel Kanununda açıkça hükme bağlanmış eşitlik ilkesini gözeterek, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşımla hazırlanması, konuların işlenişinde ya da örneklerde insanların ve olayların sunulmasında toplumsal eşitlik ilkesinin gözetilmesi, içerikte ve görsel öğelerde

bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmaması, insan haklarına aykırı, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler kullanılmaması, taslak ders kitabında kullanılan birey adlarının eşitlik ve genellik ilkesinin gereği olarak, toplumda kullanılan adlardan dengeli biçimde seçilmesi, toplumun yalnızca belirli bir kesimini temsil edecek şekilde kullanılmaması, verilen örneklerde ve kullanılan karakterlerde cinsiyet açısından makul bir denge gözetilmesi, anlatım, görsel öge ve çizimlerde toplumun değer yargıları, giyim ve hayat tarzının doğru olarak yansıtılması, toplumun bir kesimini, siyasi görüşü ya da düşünce biçimini küçük düşüren veya önyargı oluşturabilecek anlatımlara yer verilmemesi, yönleriyle incelenmesi esastır.

Bu esaslar çerçevesinde yürütülen ders kitabı inceleme/değerlendirme sürecine yansıyan sonuçlardan bazıları şunlardır: Ders kitaplarında insan haklarına aykırılık, ayrımcılık ve ön yargı olduğuna dair iddia ve şikâyetlerin birçoğu ortadan kalkmış, ders kitaplarının bilimsel içeriğinin güçlendiğine ve bilimsel hataların azaldığına dair alandan gelen olumlu geri bildirimler çoğalmış, ders kitaplarının öğretim programlarındaki kazanımların tamamının gerçekleştirilmesini destekleyecek bir bütünlüğe ve içeriğe kavuştuğuna ilişkin geri bildirimler alınmaya başlanmış, ders kitaplarında dil anlatımındaki yaklaşım ve görsel tasarımlar dersi öğrenci açısından çekici hale getirmiştir. Kitap inceleme sistemi, gerek sürecin işleyişi gerekse incelemedeki kriterler bazında bir standardizasyona kavuşmuştur.

Aynı zamanda sistemin geliştirilmesine yönelik çalışmalar bir yandan da devam etmektedir.

Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle sürecin işleyişine pratiklik ve dinamiklik kazandıracak ve içeriğin kalitesine de katma değer katacak değişiklikler yapılmıştır. Örneğin; veri tabanı sistemine incelemeci olmak için kayıt yaptıracak eğitimcilerin/uzmanların kayıt şartlarındaki fiili hizmet süresi 10 yıldan 5

yıla indirilmiştir. Bu kapsamda incelemeci havuzuna daha fazla uzmanın/eğitimcinin katılımı sağlanmış olacaktır.

E-Müfredat sisteminin otomasyon kapasitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Bu sayede sistemin güvenli bir şekilde süreçteki değişim ve gelişmelere duyarlılığının artırılması sağlanacaktır.

FETÖ/PDY darbe girişimi ve diğer gelişmeler dikkate alınarak 2016-2017 Öğretim Yılında okutulmak üzere ücretsiz dağıtımı planlanan 370 adet ders kitabı /eğitim aracında inceleme yapılmıştır. Yapılan bu inceleme sonucunda açık veya gizli FETÖ/PDY mesajı içerdiği tespit edilen 57 adet ders kitabında/eğitim aracında gerekli düzeltme ve güncellemelerin yapılması sağlanmıştır.

Ayrıca 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında okutulan bazı derslerin ders kitaplarının kullanımı ve etkililiğinin izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonunda elde edilen veriler eğitimin kalitesinin artırılması ve dolayısıyla çocuklarımızın daha iyi öğrenmesini sağlayacak ders kitapları/materyallerinin hazırlanmasına yönelik politika, strateji ve uygulamalar geliştirmek amacıyla kullanılmaktadır.

Öğretim programları güncellenerek kademeli olarak okutulan derslere ait kitapların kalitesini artırarak ders kitapları/materyallerinin hazırlanmasına yönelik politika, strateji ve uygulamalar geliştirmek amacıyla izleme-değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca güncellenen öğretim programlarının kullanımı ve etkililiği ile ilgili izleme ve değerlendirme çalışmaları da yürütülmektedir.

3.3.4. Destekleme ve Yetiştirme Kursları

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında örgün ve yaygın ortaokul, ortaöğretim ve mezun öğrencilerimize yönelik başlamış olan destekleme ve yetiştirme kursları, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında da devam etmektedir. Bu kurslar, öğrencilerin derslerde edindikleri kazanımları pekiştirmelerine katkı sağlamak, özel ilgi ve yeteneklerini geliştirmek maksadıyla günden güne artan taleple hizmet sunmaya devam etmektedir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılı “I. Dönem Destekleme ve Yetiştirme” kursları 23.009 kurs merkezinde başlamıştır. 4.453.819 öğrenci ve kursiyer bu kurslardan yararlanmak üzere başvuruda bulunmuştur. 39.498’i ücretli, 268.769’u kadrolu toplam 308.267 öğretmen de bu kurslarda görev almak için müracaat etmiştir.

3.3.5. Fiziki Alt Yapı

Doğal nüfus artışı ve okullaşma oranlarının artırılmasına yönelik çalışmalar sonucunda okula devam eden öğrenci sayısında her yıl önemli artışlar gerçekleşmektedir.

Derslik sayısı ve donanım, öğrencilerimize en uygun eğitim ortamlarının sağlanması hedefini en çok etkileyen hususların başında gelmektedir.

Eğitim Tesisleri ve Alt Yapı

Millî eğitimin genel ve özel amaçları doğrultusunda, toplumun her ferdine yetenekleri ölçüsünde kaliteli eğitim ortamının sağlanması öncelikli hedeflerimizdendir. Hükümetimizin eğitimi öncelikli alan olarak değerlendirmesi ile birlikte toplumda oluşan farkındalık sonucunda son yıllarda sürekli artan eğitim ihtiyacının karşılanması ve kaliteli eğitimin toplumun hizmetine sunulması, eğitime daha çok kaynak

ayrılmasının yanı sıra, eğitime ayrılan sınırlı kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması ile sağlanabilmektedir.

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın resmi okul sayımız 53.279'a derslik sayımız da 561.732'ye ulaşmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde genel bütçe kaynağı dışında bütçe dışı kaynaklar da harekete geçirilerek hayırsever kişi, kurum ve kuruluşların katkıları ve düzenlenen kampanyalarla 2003 yılından bu yana 47.089 derslik yaptırılmıştır.

Tablo 26. Okul Sayıları ve Derslikler (Resmi) (2015-2016)

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
Resmi Okulöncesi (*)	3.074	41.566
Resmi İlkokul	25.133	223.071
Resmi Ortaokul	15.787	147.626
Açık Ortaokul	1	-
Resmi Ortaöğretim	7.626	140.803
Açıköğretim Lisesi	1	-
Yaygın Eğitim (Resmî)	1.657	8.666
Toplam	53.279	561.732

(*) Okul öncesi eğitimde 20.061 resmi anasınıfı ile 944 özel anasınıfı okul sayılarına dahil edilmemiştir.
Kaynak: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2015-2016.

2003 yılından itibaren hayırseverlerimizin yaptırdığı derslikler dahil olmak üzere toplam 269.596 derslik tamamlanarak eğitim ve öğretim hizmetine sunulmuştur.

Tablo 27. Yapılan Derslik Sayıları (2003-2016)

Yıl	İlköğretim (Anaokulu/Anasınıfı Dahil)	Ortaöğretim (Mesleki Teknik Dahil)	Yaygın Eğitim	Eğitime %100 Destek	Toplam
2003	14.569	553	131	-	15.253
2004	18.355	2.476	104	7.143	28.078
2005	21.207	683	155	6.653	28.698
2006	20.049	1.336	114	6.744	28.243
2007	11.146	928	124	3.530	15.728
2008	14.674	716	42	1.358	16.790
2009	7.452	1.720	48	624	9.844
2010	11.598	2.725	27	2.967	17.317
2011	4.974	1.763	54	3.011	9.802
2012	10.255	4.300	72	4.079	18.706
2013	9.826	3.849	125	3.466	17.266
2014	18.857	6.812	68	3.011	28.748
2015	9.158	4.468	1	1.518	15.145
2016	9.200	7.781	12	2.985	19.978
Toplam	181.320	40.110	1.077	47.089	269.596

Not: Hayırseverler, Dünya Bankası Kredisi, Avrupa Birliği Hibesi, Millî Piyango İdaresi, İMKB, Türk Telekom A.Ş. ve TOKİ kaynakları ile yaptırılan derslik sayıları dahil edilmştir.

Eğitim yapılarına uygulanan projelerimize ilave olarak 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la, ilkokul (4 yıl) + ortaokul (4 yıl) + lise (4 yıl) olması nedeniyle değişen ihtiyaç programları da dikkate alınarak, anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise, imam hatip ortaokulu, imam hatip lisesine ait 28 adet eğitim yapısının projeleri ile 100, 200 ve 300 kapasiteli öğrenci pansiyonlarının mevcut projeleri revize edilmiş olup otel tipi oda sistemine uygun binaların projeleri tamamlanarak uygulamaya konulmuştur.

Mevcut duruma ilave olarak eğitim kurumları yeni tip proje alternatifinin geliştirilmesi ve özel eğitim uygulama merkezi, özel eğitim anaokulu, özel eğitim iş uygulama merkezi, özel eğitim mesleki eğitim merkezi, rehberlik ve araştırma merkezi, bilim ve sanat merkezi, çok amaçlı salon ve mescit, öğretmenevi, mesleki eğitim merkezi ve halk eğitim

merkezine ait değişik kapasitelerde yeni tip proje yaptırılmasına ilişkin onay alınmış olup ihale aşamasına geçilecektir.

Çerçeve öğretim programları doğrultusunda mesleki ve teknik ortaöğretime ait tüm alanların atölye ve laboratuvarlarının standart donatım listeleri hazırlanmış ve hazırlanan standart donatım listelerine uygun mimari çizimler yapılmıştır. Çerçeve öğretim programları güncellendikçe ve yenileri hazırlandıkça çalışmalar da bu doğrultuda devam edecektir. Ayrıca sektöründe katılımı ile bütün mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki atölye ve laboratuvarın donatımları teknolojiye uygun olarak yenilecektir.

Çocuklarımıza ve gençlerimize günümüzün ve geleceğin ihtiyaçları doğrultusunda, nitelikli ve ileri bir eğitimin verilebilmesi için öğretim programlarını destekleyen eğitim materyalleri, ders ve laboratuvar araç-gereçleri gibi, en son teknolojilere haiz eğitim ortamlarının sağlanması yönünde çalışmalara devam edilmektedir.

Güncellenen ders programları doğrultusunda derslerde kullanılan araç-gereçlerin tanımlanması ve standartlarının belirlenmesine yönelik olarak “Derslik/Pansiyon Donatım ve Ders Araç-Gereçleri Standartları” belirlenen malzemeler için üretime ve satın almaya esas teşkil eden teknik şartnameler hazırlanmış olup prototip geliştirme çalışmaları yürütölmektedir.

Ayrıca; gelişen teknolojilerden gerektiği şekilde ve amaca uygun olarak yararlanabilmek, öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığını geliştirmek ve eğitim ve öğretimde atılan adımları kütüphaneleri etkili kullanarak desteklemek amacıyla okul kütüphanelerine yenilikçi bir bakış açısı getirilmiştir.

Zenginleştirilmiş kütüphaneler; bilgisayar, zekâ oyunları, okuma ve dinleme materyallerinin bir arada bulunduğu, sesli ve elektronik kitaplar

gibi alternatif okuma seçeneklerinden öğrencilerin faydalanabildiği, taşınabilir tekerlekli raflarıyla, ahşap ve kumaş malzemelerle kaplanmış duvarlarıyla, estetik ve pedagojik açıdan uygun renkleriyle çocuklarda okuma alışkanlığı ve zevki uyandırarak, onları kütüphaneye çekecek mekânlar şeklinde tasarlanmıştır.

Bakanlığımızın diğer kurum ve kuruluşlarla (sivil toplum kuruluşları, belediyeler, okul aile birlikleri, hayırseverler, il özel idareleri vb.) yaptığı iş birliği ve protokoller sonucunda zenginleştirilmiş kütüphane sayısı 1 Kasım 2016 tarihi itibarıyla 77 ilde toplam 837'ye ulaşmıştır. Bunların 734'ünün kurulum ve donatımı Bakanlığımız genel bütçe ödeneğinden karşılanmıştır. Bakanlığımız Arşiv ve Dokümantasyon Kütüphanesinde bulunan koleksiyonların dijitalleştirme ve kataloglama çalışmaları devam etmektedir.

Bakanlığımız tarafından İstanbul, Ankara, İzmir ve Trabzon illerinde “Yaşayan Eğitim Müzeleri” kurulması çalışmaları başlatılmıştır. 200 yıllık tarihi geçmişi bulunan İzmir Cumhuriyet Eğitim Müzesi binasının restorasyonu tamamlanmış olup çağdaş müzecilik anlayışına uygun şekilde tefrişi ve donatımı ihalesi gerçekleştirilmiştir. 2017 yılı başında hizmete açılması planlanmaktadır. Millî Eğitim Dergisi Mayıs 2017 Bahar sayısının, güzel sanatlar ve spor liselerinde okutulan “Müze Eğitimi” dersini desteklemek ve müze eğitimi farkındalığını artırmak için “Müze Eğitimi/Eğitim Müzesi Özel Sayısı” olarak yayınlanması planlanmaktadır.

2023 Yayın Projesi kapsamında 2015 yılından başlayarak 2023 yılına kadar 2023 kültür kitabının basılması hedefine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda 2016 yılında 18 kültür kitabının baskısı yapılmıştır. 2017 yılında ise 250 kültür kitabının baskısı gerçekleştirilecektir.

Bakanlığımız ile Çocuklar Gülsün Diye Derneği ile yapılan Protokol kapsamında 36 anaokulu/anasınıfının inşaatı tamamlanarak Bakanlığımıza teslim edilmiştir. Söz konusu Protokol kapsamında yeni anaokulu inşaatları devam edecektir.

İlköğretim ve ortaöğretimde biyoloji, fen bilgisi, fizik, kimya, mesleki uygulama laboratuvarı ve yabancı dil laboratuvarı sayısı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 18.853 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 39.282'ye ulaşmıştır.

İlköğretim ve ortaöğretimde kütüphane sayısı (sınıf kitaplıkları hariç) 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 11.945 iken, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında 23.937'ye ulaşmıştır.

Özel Okul ve Derslik Sayıları

Özel öğretim kurumlarının nitelik ve niceliğinin artırılması, eğitim sistemimizde kalite ve rekabet odaklı eğitim hizmetlerinin verilmesine katkı sağlayacaktır. Bakanlığımız 2015-2019 Stratejik Planında ve 10. Kalkınma Planında özel sektörün eğitim ve öğretimdeki payını artırmak amacıyla teşvik uygulamaları geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 28. Özel Okul Verileri

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
Örgün Eğitim (Özel)	9.581	98.762
Özel Okulöncesi	3.714	16.699
Özel İlkokul	1.389	23.019
Özel Ortaokul	1.555	17.317
Özel Ortaöğretim	2.923	41.727
Yaygın Eğitim (Özel)	10.537	61.176
Genel Toplam	20.118	159.938

Kaynak: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2015-2016.

Not: T.C. Aile ve Sosyal Politika Bakanlığına Bağlı özel okul öncesi kurumlar dâhil edilmiştir.

Bakanlığımız 2010-2014 Stratejik Planında dershanelerin özel okula dönüştürülmesine ilişkin stratejik hedefi doğrultusunda mevcut dershanelerin belirli bir süre verilerek özel okula dönüştürülmelerini teşvik edici düzenlemeler; 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılmış olup 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununda da değişiklik yapılmıştır.

Yapılan değişikliklerle özel okula dönüşmek isteyen dershanelere yirmi beş yıla kadar arsa tahsisi veya on yıla kadar bina kiralama imkânı tanınmıştır. Ayrıca özel öğretim kurumları mevzuatında değişiklik yapılarak, okula dönüşme taahhüdünde bulunan özel dershanelerin 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar buldukları binalarda okul olarak faaliyet göstermelerine imkân tanınmıştır.

Özel okula dönüşmek isteyen özel dershanelerin MEBBİS modülü üzerinden dönüşüm programı başvuruları 02.06.2014 ile 31.08.2015 tarihleri arasında 7 dönem şeklinde alınmış ve 2.405 kurum dönüşüm programında yer almıştır. Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararından sonra, bu Kararın gerekçelerinde atıfta bulunulan okul dışı seçeneklerinin çoğaltılması amacıyla yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Bu Karar dikkate alınarak Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ve Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesinde gerekli değişiklikler yapılarak kişilerin, Bakanlıkça belirlenmiş bilim gruplarına uygun eğitim ortamlarında, öğrenim seviyelerine, ilgi ve isteklerine uygun öğretim programları doğrultusunda, bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerini geliştirdiği, serbest zamanlarını değerlendirdiği çeşitli kurs kapsamındaki özel öğretim kurumları ve etüt eğitim merkezlerinin açılması sağlanmıştır.

20.10.2016 tarihi itibarıyla açılmış olan 677 özel öğretim kuruluşunun kurum kontenjanının 12.377 olduğu, kurum kontenjanının bir kurumda aynı anda derse girebilen öğrenci sayısını ifade ettiği, bu kursların %26'sının matematik, %20'sinin Türk dili ve edebiyatı, %17'sinin fizik bilim gruplarından program açtıkları anlaşılmaktadır.

Dönüşüm Programına dâhil olan kurumlar, 2018-2019 eğitim ve öğretim döneminin sonuna kadar eğitim faaliyetlerine devam edebilecekler ve bu dönem sonunda taahhüt ettikleri okul türüne dönüşecektir. Dönüşüm işlemlerini yerine getirmeyen kurumlar resen kapatılacaktır.

Kurum türlerine göre dönüşüm işlemleri tamamlanan kurumların sayısı Tablo 29'da belirtilmiştir.

Tablo 29. Özel Okula Dönüşen Kurum Sayıları

Kurum Türü	Sayı
Özel Okul Öncesi Kurumu	16
Özel Türk İlkokulu	14
Özel Türk Ortaokulu	212
Özel Temel Lise	1.225
Özel Anadolu Lisesi	5
Toplam	1.472

Kaynak: 1 Ekim 2016 tarihi itibarıyla MEBBIS sisteminden alınan verilerdir.

3.3.6. FATİH Projesi

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm vizyonu; “bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda Eğitimde FATİH Projesiyle, her

öğrencinin küresel rekabette sahip olması gereken 21.yüzyıl becerilerinin kazandırılması ve geleceğin insanının bugünden yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

2011 yılında FATİH Projesi ve EBA'nın hayata geçirilmesine yönelik adımların atılmasıyla beraber 2013 yılından itibaren Bakanlığımız adına katılmaya başladığımız tüm yurt içi ve yurt dışı organizasyonlarında (fuar, konferans, çalıştay, sempozyum, zirve vb.) Eğitimde FATİH Projesi ve EBA platformunun tanıtılması, projeye katkı sağlayacak iş birliklerinin ve yeniliklerin değerlendirilmesi sağlanmıştır. Katılım sağlanan yurt dışı fuarlardan elde edilen izlenimler doğrultusunda dünyada Eğitimde FATİH Projesi gibi projelere yönelim olduğu ve birçok ülkenin eğitim bakanlıklarının benzer proje planlamalarına yöneldiği görülmüştür. Ancak FATİH Projesi kadar kapsamlı ve devlet destekli bir projeye rastlanmamıştır.

EBA, eğitim kalitesinin ve fırsat eşitliğinin artırılmasını ve başarı düzeyinin geliştirilmesini hedefleyen FATİH Projesi'nin önemli bileşenlerinden biridir.

Öğretmenlerimizin de katkı ve destekleriyle zenginleştirilen video, animasyon, kitap, etkileşimli sözlük, dergi, sunum dosyası, eğitsel oyun türlerinden oluşan zengin bir içeriği, öğretmen, öğrenci ve velilere tamamen ücretsiz olarak sunan EBA, kısa zamanda K12 düzeyinde dünyanın en büyük eğitim portalları arasında yerini almış, sayfa gösterimi sayısı ile şimdiden en çok ziyaret edilen internet sitelerinden biri haline gelmiştir.

Örgün ve yaygın eğitimi her yönüyle desteklemeyi, engelli bireylerin eşit koşullarda bilgiye ulaşmasını, kaliteyi ve başarıyı hedefleyen EBA aynı zamanda örgün ve yaygın eğitime devam edemeyen veya bu imkâna sahip olmayan bireylerin de eğitim sistemine adapte edilmesini, çağın gerektirdiği bilgi ve iletişim becerileri ile donatılmasını hedeflemektedir.

Görme engelli bireyler için tasarlanan sesli kitaplar bu amaçla EBA'ya yüklenmiş ayrıca bu kitaplar fiziki ortamda da çoğaltılıp (CD, DVD vb.) öğrencilere ulaştırılmıştır. Tablet bilgisayarlara da yüklenebilen bu kitapların çevrimiçi olarak güncellenmesi hizmeti, engelli bireyler için yapılması planlanan hizmetlerden biridir.

Eğitim sistemimizin en önemli ihtiyaçlarından birine cevap veren EBA, içeriklerinin nitelik ve nicelik olarak artması ile çok daha geniş kitlelere ulaşan, özgür ve sınırsız kullanım olanağı sunması ile de fırsat eşitliğini sağlamada önemli bir bileşen haline gelen EBA'nın yazılım ve içeriklerinin sürekli güncellenmesini, zenginleştirilmesini ve geliştirilmesini, donanım alt yapısının da güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Sürdürülebilir bir EBA, sahadan ve sektördeki aktörler tarafından desteklenen, içerik, yazılım ve donanımsal olarak sürekli güncellenen bir yapı ile mümkündür.

Ayrıca EBA'nın sosyal ve sanatsal yönünü ön plana çıkaracak, öğrencileri bilgisayar başına hapsolmaktan kurtaracak etkinlikler EBA'nın gündemindeki bir başka önemli konudur. Bu amaçla “EBA” yarışmaları düzenlenmiştir.

EBA'ya öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz her zaman, her yerden ve her araçla www.eba.gov.tr adresinden ulaşabilmektedir. EBA, öğretmen ve öğrencileri tanıyan, bireyselleştirilmiş öğrenim imkânı sağlayan, kullanıcıya yapay zekâ algoritmalarını da kullanarak geri dönüşler yapan ve önerilerde bulunan, verileri analiz edebilen, raporlama yapabilen yeni nesil bir sistemdir.

FATİH Projesi kapsamında 432.315 etkileşimli tahtanın okullarımıza kurulumu ile 16.876 okulumuzda 883.324 adet uç kurulumu tamamlanmıştır. Okullarımızda çalışmalar devam etmektedir. 2017 yılı

için 100.000 adet etkileşimli tahtanın daha okullarımıza kurulması hedeflenmektedir. Ayrıca, 2,5 milyon adet tablet dağıtımı için çalışmalar devam etmektedir.

Öğretmenlerin teknolojik altyapılarını güçlendirmek, Bilişim Teknoloji (BT) araçlarının etkin bir şekilde sınıflarda ve eğitimde kullanılmasını sağlamak amacıyla öğretmenlere yönelik olarak yüz yüze ve uzaktan eğitim yoluyla hizmet içi eğitimler verilecektir. 2017 yılı içerisinde merkezî olarak planlanan hizmet içi eğitimler ile öğretmenlerin FATİH Projesi kapsamındaki çeşitli eğitimler aracılığıyla bilgilendirilmesi hedeflenmektedir. Yüz yüze yapılacak olan eğitimlere 3.640 öğretmenin, uzaktan yapılacak olan eğitimlere de 230.000 öğretmenin katılımı hedeflenmektedir.

3.3.7. Bakanlık Hizmetlerinde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı

Teknolojik yeniliklerin hızla artması ve ekonomide önemli bir pay haline gelmesi eğitimde teknoloji kullanımını da gerektirmektedir. Eğitimde teknoloji kullanımına bakıldığında teknolojinin üretildiği ülkelerde eğitimde de kullanıldığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. İlk olarak ABD olmak üzere çeşitli teknoloji üreticisi ülkeler teknolojik gelişmeleri eğitimde kullanmaya başlamışlardır. Türkiye de dünyadaki bu gelişmelere katılarak eğitimde teknoloji kullanımı noktasında yoğun bir çaba sarf etmektedir.

Bakanlık olarak enformasyon teknolojilerini eğitim ve öğretimin tüm alanlarında kullanmaktayız.

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurum Standartları

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları (Kurum Standartları) Sistemi ülke genelinde tüm resmi okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar, ortaokullar, imam hatip ortaokulları ve yatılı bölge

ortaokullarında çocuklara yönelik sunulan her türlü eğitim hizmetine ilişkin verilerin toplanması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve sonuçların iyileştirici çalışmalarda kullanılması amacıyla geliştirilmiş bir sistemdir.

MEBBİS veri tabanı üzerindeki “Kurumları Standartları Modülü” yurt genelinde tüm resmi okul öncesi eğitim kurumları, ilkokul, ortaokul, imam hatip ortaokulları ve yatılı bölge ortaokullarında yönetici, öğretmen, veli ve çocukların kurumlarını değerlendirmeleri için her eğitim ve öğretim yılının ikinci döneminde veri girişlerine açılmaktadır.

Kurum Standartları Sisteminin amacına uygun olarak işlemlerini sağlamak üzere sistemin felsefesini, amacını, içeriğini, sürecini açıklayan ve aynı zamanda bir bilgi bankası niteliğine sahip olan “Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Kılavuz Kitabı” güncellenmiştir. Ayrıca Kurum Standartları Modülü’nde kullanım kolaylığı sağlamak üzere sisteme veri girişi yapacak öğrenci, veli, öğretmen ve yöneticilerin rolleri ile veri giriş işlemlerini nasıl ve hangi amaçla yapacaklarını teknik olarak açıklayan “Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Veri Girişi Rehber Kitabı” hazırlanmış ve kullanıcılara sunulmuştur. Kurum Standartlarına göre toplanan verilerden “Kurum Standartları Analitikleri” hazırlanmaktadır. Bu analitikler, okulu izleme, değerlendirme, destekleme, geliştirme ve okula rehberlik etmenin bir aracı olarak kullanılabilir. Kurum Standartları Analitikleri; okul, ilçe, il ve merkezî düzey için sistem üzerinden otomatik olarak hazırlanmakta olup bu analitiklere, her düzeyde tanımlanmış yetkililer tarafından Kurum Standartları Modülü üzerinden erişilebilmektedir.

Okula Uyum Programı

Okul öncesi eğitim, ilkokul ve ortaokul uyum programlarının geliştirilmesi çalışmaları UNICEF’in teknik ve finansal desteğiyle, okul

öncesi, ilkokul 1. sınıf ve ortaokul 5. sınıfa başlayan bütün çocuklara gelişim düzeylerine uygun öğrenme olanakları sağlamak, güvenli, kapsayıcı ve yüksek kalitede öğrenme ortamları sunmak amacıyla yürütülmektedir.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında ilk defa uygulanan okul öncesi, ilkokul 1. sınıf, ortaokul 5. sınıflar için hazırlanmış olan 3 adet program kitabı; genel çerçeve, yönetici kılavuzu, öğretmen kılavuzu, rehber öğretmen kılavuzu, öğretmen etkinlik kitabı, aile kılavuz kitabı, aile etkinlik kitabı, aile broşürü, uyum değerlendirme kitabı ile 3 adet program etki modülü kitabı ve eğitimcilerin eğitimi kitabı taslak materyalleri ile okula uyum web sayfası, web tabanlı öğretmen eğitimi modülü ve animasyonlar için içerik ve tasarım hazırlanmış ve pilot okullarla paylaşılmıştır. İzleme ve değerlendirme çalışmaları sonucunda elde edilecek dönütler ile güncellemeler yapılarak hem materyallerin hem de uygulamanın niteliğinin artırılması ve programın 2017-2018 eğitim ve öğretim yılından itibaren ülke genelinde uygulanması planlanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi (MEBİM 147)

Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi (MEBİM 147), kurulduğu 2012 yılından bu yana Bakanlığımızın bütün görev alanlarında öğrenci, veli, öğretmen ve diğer vatandaşlarımızdan, çağrı yoluyla gelen yaklaşık 8,4 milyon bilgi edinme, soru, talep, görüş/öneri, ihbar ve şikâyet başvurusunu cevaplamıştır.

Gelen çağrılarının %94'ü İletişim Merkezi tarafından ilk kontakta cevaplanmış, inceleme ve araştırma gerektiren konular Bakanlığımız merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarındaki 1.290 iletişim merkezi destek bürosuna yönlendirilmiştir.

Vatandaşlarımız tarafından yapılan başvuruların %91'i bilgi edinme, %4'ü talep, %4'ü ihbar/şikâyet ve %1'i de görüş/öneridir.

İnceleme, araştırma veya soruşturma gerektiren başvurular, Bakanlığımız merkez veya taşra teşkilatındaki ilgili birime yönlendirilmekte ve en geç 72 saat içerisinde telefon, SMS veya e-mail aracılığıyla vatandaşlarımıza geri dönüş yapılmakta, günlük ortalama 9 bin vatandaşımıza hizmet verilmektedir. Vatandaşlarımıza 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet verilmekte olup merkezde 120 kişi görev yapmaktadır. Bunlardan 50'si engelli, %42'si kadın ve %95'i depremededir.

Doküman Yönetim Sistemi (DYS)

Bakanlığımızda e-Devlet dönüşümünün vazgeçilmez bir parçası olan "Doküman Yönetim Sistemi Projesi" 01.10.2012 tarihi itibarıyla merkez teşkilatımızın tüm birimlerinde, 15.03.2013 tarihi itibarıyla da tüm il millî eğitim müdürlüklerinde, Kasım 2014 itibarıyla da Türkiye çapında bütün ilçe millî eğitim müdürlüklerinde kullanılmaya başlanmıştır. 2015 yılında İçişleri Bakanlığı e-Otoban projesi (tüm kaymakamlık ve valilikler) ile DYS'nin entegrasyonu sağlanmıştır. 2015 ve 2016 yılında 13 yurtdışı temsilciliğimize de (eğitim müşavirlikleri ve eğitim ataşelikleri) DYS yaygınlaştırılmıştır.

2016 yılında Doküman Yönetim Sisteminin okul ve kurumlara yaygınlaştırılması pilot uygulamasında 1 Kasım 2016 tarihinden itibaren Bolu ilinde bütün milli eğitim müdürlüklerine ve 14 Kasım 2016 tarihinden itibaren de Çankaya İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı tüm resmi okul ve kurumlarda DYS kullanılmaya başlanmıştır. Böylece pilot uygulama kapsamında 459 resmi okul ve kurumda DYS kullanılmaya başlanmıştır.

Öte yandan DYS'nin görme engelliler tarafından kullanılabilir hale getirilmesi için erişilebilirlik çalışmaları yürütülmektedir.

Sistemde toplam kullanıcı sayısı 43 bin, aktif kullanıcı sayısı 33 bin ve aktif e-İmza sayısı 54 bin civarındadır. Günlük ortalama 80 bin evrak,

aylık ortalama 1,3 milyon evrak, versiyonları ile birlikte 5 milyonun üzerinde evrak üretilmektedir. Şu ana kadar sistemde versiyonları ile birlikte 143 milyonun üzerinde evrak üretilmiştir.

DYS'nin 2017 yılında yurt dışı teşkilatımızın diğer birimlerinde ve Bakanlığımıza bağlı diğer okul ve kurumlarda kullanımının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu amaçla çalışmalar yapılmaktadır.

MEB Mobil Bilgi Servisi

Bakanlığımız ve GSM operatörleri arasında imzalanan Protokol gereği; öğrenci ve öğrenci velilerine e-Okul sisteminde üretilen öğrenci bilgileri, açık ilköğretim okulları öğrencilerinin kayıt yenileme tarihleri, sınav tarihleri, sınav sonuç bilgileri, mezun öğrencilerin diploma duyuruları, kredi sorgulama, her türlü merkezî sistem sınavları, sınav tarihleri, sınav giriş yeri bilgileri, sınav sonuç bilgileri, kazandığı okul, kayıt olduğu okul ile kaydının silindiği okul bilgisi gibi Bakanlığın belirlediği bilgileri mobil ortama mesajla aktarma, öğrenci ve velilerin istedikleri bilgilere mobil ortamdan mesaj bedeli ödemek şartıyla sorgulama yaparak ve/veya servise üye olarak erişim imkânı sağlamaya yönelik hizmetleri yerine getirmek için Bakanlığımız adına 8383 Mobil Bilgi Servisi kurulmuştur. İlk kullanımından bugüne kadar servisten 6.938.252 kişi yararlanmıştır.

e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi, özel ve yurt dışında bulunan tüm örgün ilköğretim, ortaöğretim öğrencileri ve bağımsız anaokullarını kapsamakta olup öğrencilerle ilgili bütün iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasına yönelik okul yönetim bilgi sistemidir. Örgün eğitimde bir öğrencinin okula kaydından başlayıp, mezuniyetine kadar olan süreçte, öğrencinin eğitim ve öğretim hayatı içerisindeki tüm bilgilerinin sistematik ve fonksiyonel olarak tutulduğu elektronik bir

sistemdir. e-Okul Sistemi; e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi ve e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi şeklinde çalışmaktadır.

Öğretmenler, okul idareleri, il-ilçe millî eğitim müdürlükleri, genel müdürlükler ve Bakanlık yöneticileri tarafından yetkilendirme seviyelerine göre kullanılmakta olup yaklaşık 1 milyon aktif kullanıcısı bulunmaktadır.

e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi

Türkiye’de örgün eğitim kapsamında bulunan tüm çocukların velilerinin kullandığı sistemdir. Sınav ve proje bilgileri, not bilgileri, ders programı, devamsızlık bilgileri, nakil işlemleri, yerleştirme ve sınav bilgileri, okul duyuruları, okuduğu kitaplar gibi bilgileri velilerin anlık olarak takip edebildiği, e-Okul sistemi içerisinde yer alan bir modüldür.

MOBİL Veli Bilgilendirme Sistemi

Türkiye’de örgün eğitim kapsamında bulunan tüm öğrencilerin e-Okul yönetim bilgi sistemi üzerindeki ders notları, devamsızlık bilgisi, ders programı vb bilgilerinin öğrencilerimiz ve velilerimiz tarafından akıllı cep telefonu, tablet bilgisayar vb mobil cihazlar üzerinden takip edebilmelerini sağlayan ücretsiz mobil uygulama projesidir.

e-Yatırım Projesi

2006 yılından itibaren elektronik ortamda Türkiye genelinde il ve ilçeler bazında okulların derslik ihtiyaçlarının belirlenmesi, kurumların bakım ve onarım ihtiyaçlarının tespiti, deprem güçlendirme ve depremden dolayı hasarlı olan binaların onarılması ve yeniden yapılması ve bu işlere ait yatırım maliyet işlemlerinin planlanması ve hesaplanması, il yapım ve devlet yapım proje bilgilerinin alınması, planlaması ile projelere ait

toplam hak ediş ve diğer mali bilgilerin güncel olarak tutulduğu bir uygulamadır.

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) Araştırması

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) Araştırması farklı soru tipleri ile üst düzey düşünme becerilerini ölçmeyi amaçlayan ulusal izleme çalışmasıdır.

Araştırmanın pilot uygulaması 3 Haziran 2015 tarihinde Ankara ilinde 26 ortaokuldaki 8. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. ABİDE Araştırması; Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler derslerinden farklı soru tipleri (çoktan seçmeli ve açık uçlu) ile üst düzey düşünme becerilerini ölçmektedir.

Araştırma kapsamında 2016 Nisan ayında 81 il, 495 ilçede, 1.578 okulda 38.000 öğrenciye başarı testleri ve anketler uygulanmıştır. Başarı testlerinde Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler derslerinden ayrı ayrı 20'şer adet çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular sorulmuştur.

ABİDE Araştırmasının açık uçlu soruları (yaklaşık 3.200.000 soru) 16 ilde 4 branşta 1.800 puanlayıcı öğretmen tarafından değerlendirilmiştir.

ABİDE Araştırması ile Bakanlığımız, sınav sistemlerine bir yenilik getirerek ulusal düzeyde bir izleme-değerlendirme sistemi kurmayı planlamaktadır. Proje kapsamında yapılan uygulamalarda açık uçlu soruların ulusal sınavlarda kullanılabileceği görülmüştür.

Bu proje kapsamında öğrenci, veli ve öğretmenlerimize uygulanacak anketlerle mevcut durumu etkileyen faktörler belirlenerek, çalışma ve planlamalar buna göre yenilenecektir.

İllerde bu çalışmaları profesyonel bir şekilde yürütecek ölçme merkezleri kurularak okullarda yapılan ölçme değerlendirme çalışmaları daha sistematik hale getirilecektir.

e-Personel Modülü

e-Personel Modülü ile SGK HİTAP sisteminin entegrasyonu tamamlanmış ve aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Taşınalı Öğrenci Modülü

Öğrenci Taşıma Uygulaması kapsamında taşınan ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencileri ile özel eğitim ihtiyacı olan kursiyerlerinin okula erişiminin sağlanmasına ilişkin olarak planlama, taşıma ve yemek ihale sonuçlarına ilişkin veri girişlerinin yapıldığı modüldür. Modülde öğrenci taşıma planından taşıma ve yemek ihale işlemlerine, okulların puantaj işlemlerinden ödenek gönderme işlemlerine kadar her aşama takip edilmektedir. Taşınan öğrencilere verilen yemekle ilgili işlemler de bu modül üzerinden takip edilmektedir. Taşıma ve yemek ödenekleri bu modülde yer alan veriler esas alınarak gönderilmektedir.

e-Yaygın Sistemi

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı 1.353 yaygın eğitim kurumu (halk eğitimi merkezi, mesleki eğitim merkezi, olgunlaşma enstitüsü ve turizm eğitim merkezi) tarafından sürdürülen kurs, seminer ve faaliyetlere ilişkin tüm iş ve işlemler ile arka planda Genel Müdürlüğe bağlı kurumların görmediği bir ortamda Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlarca da kullanılan bir sistem haline gelmiş olup ilerleyen zaman diliminde farklı kurum ve kuruluşları da kapsayan bir sistem olarak tasarlanmıştır.

e-Yurt modülü

Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliğinin 15 inci maddesinde yer alan hüküm doğrultusunda yurtlarda barınan kalıcı ve geçici öğrencilerin kayıt, ücret takibi, yoklama ve benzeri işlemleri Bakanlığımız MEBBİS sisteminde oluşturulan e-Yurt modülü üzerinden yapılmaya başlanmıştır.

e-Yurt modülü ile; özel öğrenci yurtlarında çalışan personeli sistem üzerinde tanımlayarak, kayıt dışı istihdamın önüne geçilecek, barınan öğrencilerin sayıları sistem üzerinden tutulup, usulsüz barınmaların önüne geçilecek ve ulusal veri tabanı sayesinde özel öğrenci yurtlarına ilişkin güncel istatistik oluşturulabilecektir.

e-Mesem Modülü

Çıraklık sistemine dair iş ve işlemlerin takip edileceği e-Mesem Modülü 2015 yılında oluşturulmuştur. e-Yaygın Otomasyon Sistemi altında faaliyet göstermektedir.

e-Burs Modülü

Öğrencilerimizin burs işlemleri yapılmaktadır.

e-Pansiyon Modülü

Yatılılık iş ve işlemleri elektronik ortamda veri girişi yapılarak pansiyonlu okulların bütçeleri hazırlanmakta ve bütçe işlemleri hızlandırılmaktadır.

Okul Sütü Modülü

Okullarda süt ve kuru üzüm dağıtımının takip edilmesi amacıyla hazırlanan modüldür.

Açık Ortaokulu Projesi

Açık ortaokulu öğrencilerinin yeni kayıt, kayıt yenileme, sınav giriş ve sonuç bilgileri vb. işlemlerinin internet ortamından takip edilmesi ve öğrencilerin izlenmesi için kullanılan modüldür.

e-Konferans Sistemi

E-Konferans sistemi aracılığıyla eğitim programları hizmet içi eğitim kursları bilgilendirme ve istişare toplantıları düzenlenmiştir. Son 1 yıllık zaman içinde bu güne kadar merkez ve taşra teşkilatınca yaklaşık 850.000 dinleyici sayısına ulaşılmış, 500 adet toplantı, seminer ve etkinlik düzenlenmiştir. Sanal sınıflarda da yaklaşık 100.000 öğretmen eğitim almıştır.

Eğitim alacak personelin mekândan bağımsız olarak bilgilendirmeye ulaşabilmesi ve zamandan tasarruf sağlaması amacıyla, aciliyeti bulunan birçok konudaki hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinde e-Konferans sisteminden faydalanılmaktadır.

Rutin hizmet içi eğitimler kapsamında ise Van-Erciş'te hizmet veren MEBİM (Alo 147) personeline yönelik eğitim ve istişare toplantıları e-Konferans sisteminden faydalanılarak devam etmektedir.

Ayrıca, ABD Uzay ve Havacılık Dairesi (NASA) iş birliği ile Bakanlığımıza bağlı okullardaki öğrencilere verilen "Astronomi ve Bilimde Kariyer" konulu e-Konferans, haftanın belirli günlerinde yapılmaya devam edilmekte olup öğrenciler "Gök Bilimi" ile ilgili merak ettiği tüm soruları e-Konferans sistemi ile öğrenmektedir.

Parçacık Fiziği ve Bilimde Kariyer Konferansları da belirli günlerde gerçekleştirilmekte olup dünyanın farklı yerlerinden Türk bilim insanları

ile öğrencilerin buluşması sağlanmaktadır. Öğrencilerin bilim insanlarına merak ettikleri soruları sorabileceği konferanslar gerçekleştirilmektedir.

“Bilime Yolculuk” projesi adlı program başlamış olup öğretmenlerimize ve öğrencilerimize çeşitli konular hakkında seminerler verilmektedir.

MebdeOgren Uzaktan Eğitim Platformu

İl MEBBİS yöneticilerince yüklenen eğitim videoları ile kullanıcıların zaman ve mekândan bağımsız olarak, internet üzerinden görsel ve işitsel bilgisayar eğitimi alabildikleri uzaktan eğitim platformudur. Platform üzerinden, yüksek ses ve görüntü kalitesi ile hazırlanmış, MEBBİS, e-Okul, DYS gibi Bakanlık projelerinin yanı sıra ofis programları, görsel tasarım araçları, bilgisayar programlama dillerine ait toplam 1.140 adet eğitim videosu sunulmaktadır.

Herhangi bir kullanıcı adı ve şifre sorgulaması yapılmadan isteyen herkes sisteme ücretsiz olarak ulaşabilmektedir. Projeden özellikle öğrenci ve öğretmenlerimiz faydalanmaktadır.

Kurumsal İnternet Sitesi Projesi

Bakanlığımıza bağlı tüm kurumların kurumsal bir web sitesine sahip olması adına ortak tasarım çalışması yapılmıştır. Çalışmanın amacı, tüm kurumlarımızın güncel web standartlarına uygun geliştirilmiş tasarımları kullanan internet sitesine sahip olmalarını sağlamaktır.

Ülkemizin en büyük kurumsal web site projesi olan “Kurumsal İnternet Sitesi” projesi, 54.609 kuruma web sitesi ve yönetim paneli sağlanmaktadır. Bu proje sayesinde kurum internet siteleri çok daha hızlı, kolay ve güvenli bir şekilde yayınlanabilmektedir.

Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi Projesi (TEFBİS)

TÜBİTAK “Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (1007)” çerçevesinde geliştirilerek 2012 yılında uygulanmaya başlanmıştır.

Projeye il, ilçe ve okullar düzeyinde, okulların kaynak türlerine göre gelir ve gider envanterleri, öğrenciye yapılan eğitim harcamaları gerçek ve güncel verilerle elektronik ortamda tespit edilerek eğitime sağlanan kaynakların etkin ve verimli kullanılması, ekonomik yatırımlara dönüştürülmesine ilişkin verilerin alınması ve raporlanması sağlanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığının İstatistik Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi (MEBİSTATİSTİK)

AB kaynaklarından finanse edilen bu proje ile birçok e-Modül ve programlardan veri alınarak, Bakanlığımızın istatistik sisteminin UNESCO, OECD ve EUROSTAT (UOE) gibi uluslararası kuruluşların veri taleplerini karşılaması ve eğitim istatistik sistemleriyle Bakanlığımız verilerinin uyumlaştırılması amaçlanmaktadır.

3.3.8. Eğitim ve Öğretim ile İstihdam İlişkisinin Geliştirilmesi

Bütün vatandaşlarımızın geleceğin meslekleri doğrultusunda eğitim düzeyleri ve nitelikleri artırılarak, onları ekonomik ve sosyal hayata hazırlamak ve meslek edinmelerine yönelik eğitim ortamlarını oluşturmak, bu yolla ülke ekonomisinde ve üretimde söz sahibi olmaları amaçlanmaktadır.

Sektör ile iş birliğini artırmak amacıyla sektörle protokoller yapılmaktadır. 2016 yılında Bakanlığımız Mesleki ve Teknik Eğitim

Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 85 kurum/kuruluşla 76 protokol yürütülmektedir.

Sektörlerle iş birliği yapılarak küresel rekabette sektörlerin gücünü artırmak, nitelikli insan gücü yetiştirmek, toplumda mesleki ve teknik eğitimin farkındalığını oluşturarak daha fazla tercih edilmesini sağlamak amacıyla eğitim-sektör istişare toplantıları yapılmaktadır.

Bu çerçevede; denizcilik, havacılık, turizm, makine, elektrik-elektronik, ticaret ve bilişim sektörleri ile yapılmış olan istişare toplantıları farklı sektörlerle de sürdürülecektir. Bu toplantılara farklı sektörlerle 2017 yılında da devam edilecektir.

Eğitim ve özel sektör iş birliğini gerçekleştirerek daha nitelikli iş gücü yetiştirmek, okul işletme iş birliğini geliştirmek, organize sanayi bölgelerinde ve dışında özel mesleki ve teknik eğitim veren okulların açılmasının desteklenmesini sağlamak ve böylece mesleki ve teknik eğitimi güçlendirmek amacıyla 21 ilde Eğitim-Özel Sektör İş Birliği Toplantıları Bakanlık temsilcileri, OSB yönetim kurulu başkanlığı, toplantıların yapıldığı ilin sanayi ve ticaret odası yönetim kurulu başkanlığı ve güçlü sektör temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Hedefimiz mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulanan bütün alanları temsil eden sektör temsilcileri ile düzenli istişare toplantıları düzenlemektir.

Mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi, alan programlarının güçlendirilmesi, alan öğrencilerinin yeterliliklerinin artırılarak sektörde istihdamının sağlanması, sektörde meydana gelen değişimlerin okula yansıtılması ve sektör-eğitim ayağının kuvvetlendirilmesi amacıyla okul hamiliği uygulamalarının ülkemize yaygınlaştırılması çalışmalarına başlanmıştır.

Bu doğrultuda sektör ile 614 eğitim-sektör iş birliği protokolü imzalanmıştır. Hedefimiz bütün mesleki ve teknik ortaöğretim

kurumlarının, öğrenci ve öğretmen yeterliliğini artırmak, okullarımızın donanım alt yapısını güçlendirmek için sektörle iş birliği yapmalarını sağlamaktır.

12 mesleki ve teknik ortaöğretim kurumunda uçak bakım teknolojisi alanı atölye ve laboratuvar donanımları teknolojiye uygun olarak yenilenmiştir. Diğer okullarımızın atölye ve laboratuvar donanımları yenilenecektir.

81 ilde üniversiteler ile iş birliği protokolleri imzalanarak meslek dersi ve genel bilgi dersleri öğretmenlerinin alanlarındaki mesleki gelişimleri desteklenmiştir. Sektör ile 26 protokol imzalanmış ve protokoller kapsamında 60 hizmet içi eğitim faaliyeti düzenlenerek 1.802 meslek dersi öğretmenin gerçek iş ortamlarında eğitim almaları sağlanmıştır. Bundan sonraki süreçte meslek dersi öğretmenlerinin hizmetiçi eğitimlerini bu şekilde almaları hedeflenmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yeni atanan aday atölye ve laboratuvar öğretmenleri 6 ay adaylık süresinin bir ayını atandığı alanında işletme eğitimine katılacaktır.

Planlama aşamasında olan METEK-2 projesi ile; mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi ve kalite uygulamalarının yaygınlaştırılması, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğretmenlerin özel alan yeterliliklerinin geliştirilmesi, öğretim materyallerinin hazırlanması ve geliştirilmesi, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi, iş dünyası ve mesleki eğitim arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar ve insan kaynaklarının geliştirilmesi ve mesleki ve teknik eğitim konusunda ilgili tüm tarafların farkındalığının artırılması hedeflenmiştir.

Türkiye’de hızla gelişen sektörlerde ciddi miktarda kaliteli elemana ihtiyaç duyulmaktadır. Sektörün sağlıklı gelişmesi için çalışacak kişilerin

sadece teorik eğitim ile değil pratik eğitimlerle de desteklenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yürütülen İş Yeri Öğrenmelerinin Kalitesinin Geliştirilmesi (EQAVET NRP IQWBL) Projesi; işverenler, meslek odaları ve mesleki ve teknik eğitimin ilgili tüm tarafları arasında güçlü bir işbirliğinin oluşturulması yoluyla işyeri temelli öğrenmenin kalitesinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

EQAVET NRP IQWBL Projesi ile; sektör, sosyal taraflar ve toplumda iş yeri temelli öğrenmenin kalitesine ilişkin farkındalık artırılması, ilgili tüm tarafların aktif katılımıyla işyeri temelli öğrenmenin kalitesinin izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin sistematik bir yaklaşım geliştirilmesi ve işverenler, meslek kuruluşları, sosyal taraflar ve mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında iş yeri temelli öğrenmeye ilişkin kapsamlı bir istişare modeli geliştirilecektir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurum/okullarında eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması amacıyla “Kalite İzleme ve Değerlendirme Sistemi” kurulmuş ve 176 okul ile pilot uygulamaya devam edilmektedir. 2017 yılında 3088 mesleki ve teknik ortaöğretim kurumumuz kalite izleme ve değerlendirme sistemine dahil edilecektir.

Eğitimde yenilikçi yaklaşımlar kullanılarak bireylerin yabancı dil yeterliliğini ve uluslararası öğrenci-öğretmen hareketliliğini artırmak amacıyla atölye ve laboratuvar dersi öğretmenlerinin İngilizce dil yeterliliklerinin artırılmasına yönelik yabancı dil kursları düzenlenecektir. Bu kurslar ile öğretmenlerin özel alan yeterliliklerini geliştirmelerine ve uluslararası düzeyde öğretmen hareketliliğine katkı sağlanacaktır. Planlanan eğitimlerde, uluslararası akredite olmuş alanlarda görev yapan öğretmenlere öncelik verilecektir (uçak bakım, denizcilik, raylı sistemler, sivil havacılık vb.alanlarda).

Atölye ve laboratuvar dersi öğretmenlerinin özel alan yeterliliklerinin artırılmasına yönelik sektör destekli ve Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda görev yapan 5.768 yönetici ve öğretmene hizmet içi eğitim

verilmiş olup 2017 yılında 15 bin yönetici ve öğretmene hizmet içi eğitim verilecektir.

Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ) doğrultusunda, AB ülkelerinde kişilerin kendi öğrenme deneyimleri üzerinde daha fazla kontrol sağlamak, farklı ülkelerde farklı öğrenme ortamları arasındaki hareketliliği cazip hale getirmek için mesleki ve teknik eğitimde Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECVET) uygulaması desteklenmektedir.

Bakanlığımıza bağlı örgün mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında 2013-2014 eğitim ve öğretim yılından itibaren Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyumlu, öğrenci iş yükünü esas alan Mesleki ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemi (MKTS) uygulaması başlatılmıştır.

Söz konusu uygulama ile 2013-2014 eğitim ve öğretim yılından itibaren mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından mezun olan öğrencilere diploma ile birlikte aldıkları ve başardıkları ders, modül ve kredilerini gösteren belge düzenlenmektedir.

Avrupa Birliği düzeyinde bir eğitim programına girmek isteyen veya iş arayan Avrupa Birliği ülkeleri vatandaşlarının, sahip oldukları niteliklerini ve yeterliliklerini daha iyi göstermelerine yardımcı olmak amacıyla genel ya da mesleki ve teknik eğitim sonunda alınan belgelerin yetkinlik ve yeterliliklerinde şeffaflığını artırmak, söz konusu belgelerin farklı ülkelerde daha açık ve kolay şekilde anlaşılır olmasını sağlamak ve böylece kişilerin istihdam edilebilirliklerini artırmak maksadıyla AB ülkelerinde Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından beş EUROPASS dokümanı kabul edilmiştir.

EUROPASS sertifika eki resmi bir belge yerine geçmeyip diplomaya açıklık getiren ve diplomayla geçerli olan bir belgedir. Bakanlığımıza bağlı mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan 60 alan 223 dalda Europass Sertifika ekleri hazırlanmış ve öğrenimini başarı ile

tamamlayan her öğrencimize diploması ile birlikte EUROPASS sertifika eki düzenlenmeye başlanmıştır.

2016 yılında da küresel rekabette sektörlerin gücünü artırmak ve daha nitelikli insan gücü yetiştirmek amacıyla sektörle iş birliği gelişmiş, esnek ve modüler program çeşitliliğine sahip, teknoloji altyapısı güçlü ve daha çok talep edilen mesleki ve teknik eğitim yapısına ulaşmak için:

- Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Artırılması Projesi (KEP 2)
- Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MESGEP)
- İş Yeri Öğrenmelerinin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi (EQAVET NRP IQWBL)
- Binalarda Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi (UNDP-GEF) çalışmaları sürdürülecektir.

3.3.9. Ortaöğretime Uyum Programı

Ortaöğretime uyum programının amacı, ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretime yeni başlayan 9. sınıf öğrencilerine, eğitim yılı başında okulun fiziki, sosyal ve idari birimlerini, kurallarını ve işleyişini tanıtmaktır. Bu projeye öğrencilerin yeni girdikleri okul ortamına kısa sürede alışmaları, okulda mevcut olan sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin farkına varmaları, okul ve çevresinde ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi edinmeleri, ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca idare ve öğretmenler tarafından ortaöğretim kurumlarının amaçları, kurumlar arası geçiş imkânları ve kendileriyle ilgili mevzuat konularında öğrencilere bilgi verilmesi sağlanarak onların okul ortamının ayrılmaz bir parçası olarak okula ve çevreye etkin uyum sağlamalarına katkıda bulunulacaktır. Bakanlığımız ve UNICEF 2016-2017 İki Yıllık Çalışma Planı kapsamında Ortaöğretime Uyum Programının pansiyonda kalan öğrencilerin ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde zenginleştirilmesi,

uzaktan eğitime uygun video eğitim setinin hazırlanması ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Müdahale Modeli

Müdahale modeliyle, belirlenen 12 pilot okulda 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan iletişim, yaşam ve kariyer, karar verme ve hedef belirleme, analitik düşünme ve sorun çözme, etkili ders çalışma ve sportif etkinliklerde ekip oluşturma becerilerinin müfredat dışı etkinliklerle öğrencilere kazandırılması hedeflenmektedir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne yürütülen çalışma kapsamında 2015-2016 eğitim öğretim yılında 8 hafta süre ile okul ders saatleri dışında veya rehberlik ve yönlendirme derslerinde haftada 2'şer gün 2'şer saat olmak üzere sınıf tekrarı yapma, devamsızlık gün sayısı ve akademik başarı düzeyi yönünden örgün eğitim dışına çıkma riski bulunan 30 kişiden oluşacak 9. sınıf öğrenci grubuna Müdahale Modeli uygulanmıştır. İzleme ziyaretleri gerçekleştirilmiş, geribildirimler doğrultusunda örgün eğitim dışına çıkma riski bulunan çocukların olası okul terki ve devamsızlıklarının önlenmesine yönelik Müdahale Modeli Modül Programı hazırlanmıştır. Bakanlığımız ve UNICEF 2016-2017 İki Yıllık Çalışma Planı kapsamında sınıf tekrarı, erken okuldan ayrılma gerçekleştiren ve bu konularda riskli grupta yer alan öğrencilere yönelik olarak farklı ülkelerde gerçekleştirilen önleyici, müdahale edici ve telafi edici çalışma örneklerini içeren bir araştırma raporu hazırlanacaktır.

3.3.10. Ölçme ve Değerlendirme

Bakanlığımız Merkezi Sistem Sınav Yönergesi kapsamında çeşitli düzeylerde sınavlar gerçekleştirmektedir. Bu sınavlar 6 ana grupta toplanabilir:

- 8. sınıf öğrencilerine yönelik Ortak Sınavlar
- Açık Öğretim Kurumları Sınavları

- Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı
- MEB İçi Protokollü Sınavları
- MEB Dışı Protokollü Sınavları
- Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursiyerleri Sınavı

Sözleşmeli Öğretmen Mülakat Sınavı (03 Ağustos 2016 tarihli ve 29790 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik” çerçevesinde sözleşmeli öğretmen mülakatları tamamlanmıştır).

Öğretmenlik alan bilgisi gerektirmeyen alanlar için 15-19 Ağustos 2016 tarihleri arasında Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Ankara, Antalya, Bursa, Erzurum, Gaziantep, İstanbul (Avrupa-Anadolu), İzmir, Kayseri, Konya, Malatya, Mardin, Muğla, Samsun, Sivas ve Trabzon illerinde 18 bölgede, bir başkan ve iki üyenin görev yaptığı 200 komisyon, öğretmen alan bilgisi sınavı gerektiren alanlar için 19-25 Eylül 2016 tarihleri arasında yine aynı 18 bölgede 300 komisyon, dersaneler ve öğrenci etüt merkezlerinde görev yapan eğitim personeline yönelik adaylar için 26-28 Eylül 2016 tarihleri arasında Adana, Ankara, Antalya, Bursa, İzmir, Samsun, İstanbul (Avrupa-Anadolu), Sivas ve Trabzon illerinde 9 bölgede 195 komisyon oluşturulmuştur.

Motorlu taşıtlar sürücü kursiyerleri elektronik sınavları 2016 yılı Aralık ayı itibarıyla 18 il, 22 merkezde Mersin, Adana, Diyarbakır, Konya, Antalya, Ankara (3), Bursa, Kocaeli, Eskişehir (2), İzmir, Kayseri, Manisa, Samsun, Sivas, Mardin, Kahramanmaraş, Malatya, İstanbul (2) e-sınav salonunda gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca e-Sınav uygulamalarını yaygınlaştırma kapsamında Düzce, Van, Şanlıurfa, Erzurum ve Gaziantep illerinde kurulum çalışmaları hızla devam etmekte olup, 2016 yılı sonuna kadar hizmete açılacaktır. Erzincan, Hatay, Denizli, Balıkesir, Ordu, Muğla, Trabzon, Rize, Tunceli

ve Osmaniye illerinde ise e-Sınav salonu kurulması için çalışmalara başlanmıştır. 2017 yılı sonunda 81 il merkezinde e-Sınav salonu açılması planlanmaktadır.

“Engelsiz sınav” uygulaması kapsamında ise; ilk olarak Beşevler e-Sınav merkezinde uygulanan, işitme engelli adaylara yönelik motorlu taşıtlar sürücü kursiyerleri elektronik sınavları, sınav kurallarının ve sınav sorularının işaret dili ile anlatıldığı videolu sınav uygulaması hâlinde yapılmaktadır. İşitme engelli adaylara yönelik e-Sınav diğer şehirlerde bulunan e-Sınav salonlarında da uygulanmaya başlanmıştır. Sınava katılan az gören öğrenci/adaylara yönelik 18 puntoluk cevap kâğıdı ve kitapçık basılarak sınavlarda kullanılmaktadır. Hiç görmeyen öğrencilere yönelik ise şekilsiz eşdeğer soru hazırlanmaktadır.

Tablo 30. Sınav Verileri

Yapılan Sınavlar	Basılan Kitapçık ve Cevap Kağıdı Sayısı	Alan Ders Grup	Sınavda Sorulan Soru Sayısı	Soru Hazırlama Sürecinde Görev Alan Personel Sayısı	Değerlendirme Gün Sayısı
Merkezi Ortak Sınavlar	8.345.100	12	960	80	35 (Her Dönem İçin)
Açık Öğretim Kurumları Sınavı (3 Dönem) (+2 Ek Sınav)	12.904.092	104	10.400	95	25 (Her Dönem İçin)
MTSKS (6 Sınav)	1.668.000	7	400	12	10 (Her Dönem İçin)
Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (PYBS)	1.084.000	6	400	22	20 (Her Dönem İçin)
MEB Kurum Sınavları (4 sınav)	216.140	6	1.690	61	20 (Her Dönem İçin)
MEB Dışı Kurum Sınavları (6 sınav)	36.045	39	2.650	93	20 (Her Dönem İçin)

*Ekim 2016 tarihi itibarıyla

PISA

Katılımcı ülkelerde 15 yaş grubu öğrencilerin örgün eğitimde almış oldukları eğitimin değerlendirilmesi amacıyla düzenlenen öğrenci değerlendirme programı PISA araştırması Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

2015 yılında ilk defa elektronik ortamda gerçekleştirilmiş ve Nisan ayı içerisinde 61 il 189 okulda 5.871 öğrenciye sınav uygulaması yapılmıştır.

TIMSS

Dünyada çeşitli ülkelerin matematik ve fen alanlarında öğrenci başarılarını ölçmek, öğrenim ve öğretimin okullarda nasıl gerçekleştiğini belirlemek, ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki farklılıkları ortaya koymak ve değerlendirmek amacıyla tasarlanan TIMSS araştırması Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Ülkemiz TIMSS sınavlarına 1999 yılından itibaren katılmaya başlamıştır.

Uluslararası Merkez (IEA) tarafından yürütülen TIMSS uluslararası değerlendirme çalışması Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde Mart ve Nisan 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. TIMSS 2015 uygulaması kapsamında 4 ve 8. sınıflarda 78 il ve 498 okulda yaklaşık 13.000 öğrenciye uygulanmıştır.

TIMSS 2015 Ulusal Matematik ve Fen Ön Raporu Bakanlığımız resmi internet sitesinde 30 Kasım 2016 tarihinde yayımlanmıştır.

3.3.11. Yabancı Dil ve Hareketlilik

İlköğretim Kurumları (ilkokul ve ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'ne göre; yabancı dil dersi ilkokul 2, 3 ve 4'üncü sınıflarda haftada 2'şer ders saati, ortaokul 5 ve 6'ncı sınıflarda haftada 3'er ders saati, 7 ve 8'inci sınıflarda haftada 4'er ders saati okutulmakla birlikte ortaokulda okuyan öğrencilerimiz seçmeli dersler bölümünde yer alan yabancı dili de seçmesi durumunda 2 ders saati daha eğitim alabilmektedirler. Ayrıca, yabancı dil öğretiminin geliştirilmesini sağlamak amacıyla 5. sınıfta öğrencilere 18 saate kadar yabancı dil öğrenme imkânı getirilmiştir. Diğer taraftan, yabancı dil öğretimi, 6287 sayılı Kanun öncesinde 4. sınıftan başlarken 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından itibaren

2. sınıfa çekilmiş ve alan öğretmenleri tarafından okutulmaya başlanmıştır.

Öğrencilerimizin İngilizce öğrenmelerinde dil bilgisi ağırlıklı öğretim değil, etkin dinleme ve konuşma becerilerini de geliştirilmesini sağlamak amacıyla 2007-2008 eğitim ve öğretim yılından itibaren ilköğretim 4-8'inci sınıflarda uygulanan DynEd İngilizce Dil Eğitimi Sistemi, sadece ilköğretim kurumlarında değil, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılından itibaren ortaöğretim 9-12'inci sınıf öğrencileri tarafından da kullanılmaya başlanmıştır.

3.3.12. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler

Amacımız; Avrupa Birliği (AB) normları çerçevesinde eğitimin kalitesini artırmak, yurtdışında yaşayan yurttaşlarımızın ülkemizle bağlarını korumak, Türkçe ve Türk Kültürüne dair eğitim ihtiyaçlarını karşılamak, ülkemizin eğitim alanındaki birikim ve tecrübelerini paylaşmak ve uluslararası iş birliğinden kaynaklanan fırsatlardan en üst düzeyde yararlanmaktır.

Bakanlığımızca; Birleşmiş Milletler (UN), Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), Avrupa Konseyi (Council of Europe), İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC), İslam İşbirliği Teşkilatı (OIC), Türk Konseyi, Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu (IEA) gibi uluslararası kuruluşlar ile Avrupa Birliği'nin eğitim ve öğretime ilişkin faaliyetleri yakından takip edilmekte ve çalışmalarla ilgili olarak eğitim camiası bilgilendirilmektedir.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı UNESCO'nun görev alanına giren konularla ilgili çalışmalar UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ile iş birliği hâlinde sürdürülmektedir. Bu komisyonun

bütçesi ve UNESCO üyelik aidatı da Bakanlığımız tarafından karşılanmaktadır.

Türk Konseyi'nin faaliyetleri kapsamında, üye ülkeler arasında ortaokul ve liselere yönelik olarak; öğrenci değişim programı ilk kez 2016 yılında ülkemizin ev sahipliğinde başarı ile uygulanmıştır. İki kısımdan oluşan ortak Türk tarihi kitabının 1. kısmının yazımı tamamlanmış olup düzeltme çalışmaları devam etmektedir. Ortak coğrafya kitabı yazımı ile ilgili ön hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

OECD'nin eğitim alanında hâlihazırda yürütmekte olduğu yıllık katkı payına tabi olan programlardan Bakanlığımız; Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması (TALIS), Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı (ECEC), Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Uluslararası Eğitim Sistemleri Göstergeleri Programı (INES Üst Çalışma Grubu, INES LSO, INES NESLI) ve Eğitimi Araştırma ve Yenilik Merkezi (CERI) çalışmalarına katılım sağlamaktadır.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatına (EİT) bağlı ihtisas kuruluşlarından biri olan Eğitim Enstitüsü Ankara'da kurulmuş olup söz konusu Enstitünün kurumsallaşmasına yönelik Bakanlığımızca gerekli çalışmalar sürdürülmektedir.

Avrupa Birliğinin Eğitim ve Öğretim 2020 çerçevesinde ortaya koyduğu hedeflerini, ülkemiz de paylaşmakta ve Avrupa Birliğinin eğitimdeki hedeflerine ulaşma yolunda Bakanlığımız çalışmalarını sürdürmektedir. Eğitim ve Öğretim 2020 kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından Şubat 2016 ile Haziran 2018 tarihleri arasında faaliyet göstermek üzere oluşturulan 6 adet çalışma grubuna ülke temsilcilerimiz görevlendirilmiştir.

Öğrencilerimizin Avrupa Birliği konusundaki bilgi düzeylerini artırmak için Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı (IPA-I) kapsamında “Öğrenciler

AB’yi Öğreniyor Projesi” 25 Aralık 2014 tarihinde uygulanmaya başlamıştır. 2 yıl süreli ve 3.2 milyon Avro bütçesi olan Proje ile 10-18 yaş aralığında bulunan öğrencilerin Avrupa Birliği’nin değerleri, politikaları ve temel haklara yönelik uygulamaları konusundaki bilgi düzeylerinin eğitim faaliyetleri yolu ile artırmak amaçlanmıştır. 38 ülke ile birlikte Türkiye’nin üye olduğu EURYDICE (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı) tarafından yürütülen Avrupa Eğitim Ansiklopedisi olarak adlandırılan EURYPEDIA’da Türkiye Eğitim Sistemi’ne ilişkin güncel veriler yer almaktadır. Ayrıca, EURYDICE’de ortak yapılan raporlarda diğer ülkelerin ve ülkemiz eğitim sistemine ilişkin bilgiler karşılaştırmalı olarak bulunmaktadır.

Ülkemiz ile Avrupa Birliği arasındaki mali iş birliği süreci, 2007-2013 yılları arasında “Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı (IPA I)” ile sürdürülmüş olup bu kapsamda Bakanlığımız çok sayıda uluslararası proje yürütmüştür ve yürütmektedir.

Bunun yanı sıra, ülkemiz ile Avrupa Birliği arasındaki Mali İşbirliği (IPA-II) kapsamında 2014-2020 dönemini içeren Strateji Belgesi’nin “İstihdam, Eğitim ve Sosyal İçerme” bileşeni için proje çalışmalarımız devam etmektedir.

Bakanlık olarak uyguladığımız politikalar neticesinde ülkemizde, eğitimin çıktılarını ve dolayısıyla sistemin performansını değerlendiren uluslararası araştırma sonuçlarına göre gelişmeler kaydedilmiştir.

Diğer taraftan bu iyileşmeler İnsanî Gelişme Raporu’nda da yerini bulmuştur. 2015 yılı raporunda 195 ülke içinde verileri mevcut 188 ülkeye bakıldığında, 2014 yılında İnsani Gelişme Endeksi sıralamasında Norveç 0,944 ile en yüksek endekse sahip ülke, Nijer ise 0,348 ile en düşük insani gelişme endeksine sahip ülkedir. Türkiye 2014 yılında 0,761 endeks değeri ile 72. sırada yer almıştır.

Tablo 31. İnsani Gelişme Raporu (2015)

Yıllar	Doğumda Ortalama Yaşam Beklentisi	Öğrenim Görme Süresi Beklentisi	Ortalama Öğrenim Görme Süresi	Kişi Başına Düşen GSMG	İGE Değeri
2015	75,3	14,5	7,6	18.677	0,761

Türkiye’de ortalama eğitim görme süresi 2000’li yılların başında 5,5 yıl iken bu süre 7,6 yıla yükselmiştir.

Ancak, eğitime erişim başta olmak üzere kaydedilen iyileşmelere rağmen, eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, bölgeler ve okul türleri arasındaki başarı düzeyi farklılıklarının azaltılması ihtiyacı önemini korumaktadır.

Önümüzdeki dönemde, daha önce temelleri atılan politika ve uygulamalara ivme kazandırılacak, aynı kararlılık ve hızla eğitim sistemimize ilişkin sorunların çözümleri için adımlar atılmaya devam edilecektir. İhtiyaç odaklı alanlara göre, gelişmiş ülkelerin eğitim kapasitesi ve yetkinliği açısından analizleri de yapılarak uluslararası işbirliklerinde eğitim odaklı faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve takibi sağlanacaktır.

21. yüzyılın yükselen ülkesi olarak hedefimiz, bilgi toplumuna dönüşmüş, her alanda AB standartlarını yakalamış ve küresel ölçekte rekabet gücü yüksek, güçlü bir Türkiye’dir.

Yurt dışındaki çocuklarımızın; özgüven sahibi, ülkemizle güçlü bir mensubiyet ve kimlik bağını sürdüren, buldukları ülkelerde hayatın her alanında önemli konumlar edinen ve bu ülkelere bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda katkılar yapabilen bir nesil olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın eğitim ihtiyacını karşılamak ve eğitim-öğretim alanındaki uluslararası ilişkilerimizin geliştirilmesini sağlamak amacıyla Bakanlığımızın 34 ülkede 31'i eğitim müşavirliği ve 25'i eğitim ataşeliği olmak üzere toplam 56 temsilciliği bulunmaktadır. Ayrıca dünya üzerindeki etkinliğimizi ve etkililiğimizi artırmak amacıyla yeni temsilcilikler açılması için çalışmalar yürütülmektedir.

2016 yılı Aralık ayında Bakanlığımız Yurt Dışı Teşkilatında görevli Eğitim Müşaviri ve Eğitim Ataşelerinin katıldığı “Milli Eğitim Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı Uluslararası Eğitim Yöneticileri Çalıştayı” planlanmıştır.

Düzenlenecek Uluslararası çalıştay kapsamında Bakanlığımız yurt dışı hizmetlerinin daha etkin ve etkili yürütülmesi amacıyla Eğitim Müşaviri ve Ataşelerinin görev yerlerinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri, söz konusu personelin iletişim becerilerinin güçlendirilmesi, merkez teşkilatı ile yurt dışı teşkilatı personeli arasında tecrübe-bilgi aktarımının sağlanması hedeflenmiştir.

İlgili ülke makamlarıyla iş birliği çerçevesinde Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunması, yurt dışındaki vatandaşlarımız ve soydaşlarımızın kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ve Türk dilinin öğretilmesi amacıyla Bakanlıklararası Ortak Kültür komisyonu marifetiyle “Türkçe ve Türk Kültürü” dersi öğretmeni ile ihtiyaç duyulan diğer branşlarda öğretmen görevlendirilmesi yapılmaktadır. Hâlihazırda 27 ülkede 1.665 öğretmen görevlendirilmiş bulunmaktadır.

Tablo 32. Öğretmen Dağılımı (Yurtdışı)

Ülke Adı	Öğretmen Sayısı	Ülke Adı	Öğretmen Sayısı	Ülke Adı	Öğretmen Sayısı
ABD	1	İngiltere	33	Moldova	7
Almanya	510	İran	8	Özbekistan	12
Arnavutluk	1	İsviçre	29	S. Arabistan	356
Azerbaycan	72	İtalya	2	Tacikistan	4
Bahreyn	1	Katar	7	Tunus	12
Belçika	31	Kırgızistan	76	Türkmenistan	68
Fransa	194	K.K.T.C	145	Romanya	10
Filistin	3	Kuveyt	20	Yunanistan (Batı Trakya)	15
Gürcistan	35	Lübnan	11	Kazakistan	2
Toplam Öğretmen Sayısı					1.665

Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu marifetiyle yurt dışında bulunan üniversitelerin Türkoloji kürsülerinde veya büyükelçiliklerimiz/başkonsolosluklarımız nezdinde açılan Türk kültür merkezlerinde okutman görevlendirilmektedir. Hâlihazırda 29 ülkede 51 okutman bulunmaktadır.

Tablo 33. Okutman (Yurtdışı)

Ülke Adı	Okutman Sayısı	Ülke Adı	Okutman Sayısı	Ülke Adı	Okutman Sayısı
Almanya	9	Hırvatistan	1	Portekiz	1
Avustralya	1	İngiltere	2	Romanya	1
Belarus	1	İran	1	Rusya Federasyonu	1
Belçika	1	İrlanda	1	Sırbistan	2
Bosna Hersek	2	İsveç	2	Slovenya	1
Çek Cumhuriyeti	1	İtalya	2	Slovakya	1
Danimarka	1	Kuveyt	1	Tunus	2
Finlandiya	1	Macaristan	1	Ukrayna	3
Fransa	4	Pakistan	1	Ürdün	3
Gürcistan	1	Polonya	2		
Genel Toplam					51

Türkiye'nin içinde bulunduğu geniş kültürel havza, dinamik nüfus açısından hem işgücü hem de eğitimle ilgili fırsatlar barındırmaktadır. Türkiye'nin bölgesel bir merkez olarak yükselmesi, iki yönlü insan hareketliliğini artırmaktadır. Bölgesel ve uluslararası hareketliliğin önümüzdeki dönemde daha da artması beklenmektedir. Çok sayıda öğrencinin yurt dışında eğitim görme eğiliminde olduğu günümüzde Türkiye, gelişen beşeri sermayesi ve eğitim kurumlarıyla bu alanı fırsata dönüştürebilecek bir potansiyel taşımaktadır.

Bilindiği üzere; 2023 hedeflerine ulaşmak ve kalkınma planlarında yer alan politikaların daha etkin uygulanması amacıyla ilk defa 10. Kalkınma Planında 25 Öncelikli Dönüşüm Programı belirlenmiş olup eğitimle ilgili olanlar Bakanlığımızca takip edilmektedir. Bu programlardan biri olan Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği Alt Yapısının Geliştirilmesi Programı (KAGEP) kapsamında yer alan eylem planına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanmıştır. Bakanlığımızca en az gelişmiş ve dönüşüm sürecindeki ülkelere yönelik ülkemizin tecrübelerini aktarmak amacıyla "Eğitim Alanında Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı Programı" uygulanması için çalışmalar başlatılmıştır.

2016 yılı itibarıyla 106 ülke ile kültürel iş birliği anlaşmaları, eğitim iş birliği anlaşmaları, iş birliği protokolleri, iş birliği mutabakat zabitleri imzalanmıştır.

Son iki yılda 11 ülke ile 11 anlaşma imzalanmıştır. 62 ülke ile de 64 iş birliği anlaşması, mutabakat zaptı, kültürel değişim programı, kültür merkezleri anlaşması ve protokollere dair müzakereler devam etmektedir.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın eğitim ve öğretim çağındaki çocuklarının eğitim ihtiyaçları Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilikleri/Başkonsoloslukları nezdinde; S. Arabistan, İran, Afganistan, Kuveyt, Belçika, Danimarka, Avusturya, Romanya, Moldova, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan, Gürcistan ve Katar'da

bulunan 66 okulumuz tarafından karşılanmaktadır. Kırgızistan, Azerbaycan, Türkmenistan ve Tacikistan'da faaliyetine devam eden 4 Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) ile de Türkçe öğretimine yönelik faaliyetler devam etmektedir.

Tablo 34. Yurt Dışında Bakanlığımıza Bağlı Olarak Faaliyetlerini Sürdüren Okullar ve Öğrenci Sayıları (Yurtdışı) (2015)

S.N.	Ülke Adı	Eyalet/Şehir	TC Öğrenci			Diğer Öğrenci				
			Kız	Erkek	Toplam	Genel Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Genel Toplam
1	Suudi Arabistan	Riyad	806	855	1.661	5.317	-	-	-	142
		Cidde	627	790	1.417		20	39	59	
		Medine	414	458	872		10	37	47	
		Tebuk	226	214	440		2	2	4	
		Taif	91	130	221		10	11	21	
		Dammam	147	140	287		-	-	-	
		Abha	112	109	221		1	5	6	
		Mekke	94	104	198		2	3	5	
2	Belçika	Brüksel	100	-	100	100	-	-	-	-
3	Kuveyt	Kuveyt	134	119	253	253	-	-	-	-
4	İran	Tahran	25	21	46	46	2	-	2	2
5	Afganistan	Mezar-ı Şerif	-	-	-	-	464	-	464	464
6	Azerbaycan	Bakü	662	705	1.367	1.367	204	300	504	504
7	Kırgızistan	Bişkek	219	251	470	470	1.062	623	1.685	1.685
8	Özbekistan	Taşkent	72	102	174	174	4	7	11	11
9	Türkmenistan	Aşgabat	317	364	681	681	170	213	383	383
10	Romanya	Bükreş	1	-	1	1	122	31	153	153
11	Moldova	Kişinev	1	-	1	1	70	53	123	123
12	Tacikistan	Duşanbe	-	-	-	-	675	737	1.412	1.412
13	Danimarka	Kopenhag	24	22	46	46	-	-	-	-
14	Avusturya	Viyana	69	49	118	118	13	7	20	20
15	Katar	Doha	30	48	78	78	-	-	-	-
16	Gürcistan	Batum	70	77	147	147	-	-	-	-
Toplam			4.241	4.558	8.799	8.799	2.831	2.068	4.899	4.899
Genel Toplam										13.698

2015 yılından itibaren 6528 sayılı Kanun kapsamında; yurt dışında büyükelçilikler/başkonsolosluklar aracılığıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren okulların hizmet binası yapımı, donatımı, kefalet ücreti ve kira giderleri ile Bakanlıkça uygun görülen diğer ihtiyaçları Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır.

Ayrıca, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi (CEDEFOP) tarafından mesleki yeterliliklerin şeffaflığı konulu Avrupa Forumu'nda alınan karar doğrultusunda Avrupa Birliği'ne üye ülkeler ile aday ülkelerde ulusal referans noktalarının kurulması tavsiye edilmekte olup ulusal referans noktası, hem Türkiye'deki hem de Avrupa Birliği ülkelerindeki mesleki eğitim sistemleri ve mesleki yeterlilikler hakkında bilgi edinmek isteyenlerin başvurabileceği ilk temas noktasıdır. Ülkemiz aday ülke statüsünde olduğundan ulusal referans noktası (ReferNet) kurulması çalışmaları, Avrupa Eğitim Vakfı (ETF) işbirliğinde ve koordinesinde sürdürülecektir. Aday ülkelerin yer alacağı bir web sitesinin ETF tarafından oluşturulması akabinde (2017 yılının ilk çeyreği öngörülmüştür) ülkemiz de yerini alacaktır.

İkili kültürel anlaşmalar çerçevesinde yabancı hükûmetler tarafından kendi ülkelerinde kullanılmak üzere vatandaşlarımıza verilen burslara yönelik iş ve işlemler Bakanlığımızca yürütülmektedir. İkili kültürel anlaşmalar çerçevesinde yabancı hükûmetlerce Hükûmetimiz emrine verilen burslar kapsamında; 2015-2016 akademik yılı için 60 lisans, 64 lisansüstü, 35 araştırma, 56 yaz/dil kursu, 35 doktora ve 1 doktora sonrası olmak üzere toplam 251 kişiye burs imkânı sağlanmıştır.

2016-2017 akademik yılı için ise 72 lisans, 105 yüksek lisans, 43 araştırma, 26 yaz/dil/staj, 41 doktora, 1 doktora sonrası ve 3 genel akademisyenlik bursu olmak üzere 291 kişiye, ayrıca Fas-Meksika Hükümetlerince de çeşitli alanlarda 28 burs olmak üzere toplamda 319 kişiye burs imkânı sağlanmıştır.

31.12.2012 tarihi itibarıyla yabancı uyruklu öğrenci iş ve işlemleri, bütçesi ile birlikte Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına devredilmiştir.

Yurt dışında yaşayan ve açık öğretim okullarımızda eğitim gören vatandaşlarımıza yönelik hizmet veren sınav merkezi sayısı 2016 yılında 14 ülkede 25'e ulaşmıştır.

Yurt dışında Türkçenin ve Türk kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için; Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü dersleri verilmektedir. Bu kapsamda; başta Federal Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarından 2016 yılında 161.447'sinin Türkçe ve Türk kültürü derslerine katılımı sağlanmıştır.

Ayrıca Bakanlığımızca 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında ücretsiz olarak yurtdışına toplam 122.782 adet ders ve kültür kitabı ile 3.300 adet eğitim materyali gönderilmiştir.

Tablo 35. Kitap ve Eğitim Materyalleri (Yurtdışı) (2016)

Sıra No	Ülke	Kitap Adeti	Eğitim Materyali Adeti
1	Almanya	19.502	-
2	Amerika	1.461	-
3	Avusturya	401	-
4	Avustralya	1.440	-
5	Azerbaycan	97	-
6	Bangladeş	101	550
7	Belarus	9	-
8	Belçika	8.209	1.000
9	Bulgaristan	180	-
10	Lübnan	46	-
11	Romanya	-	900
12	Fransa	29.190	-
13	Hollanda	6.133	-
14	Finlandiya	1.210	-
15	Gürcistan	242	-
16	Kanada	1.117	-
17	Norveç	65	-
18	Moldova	104	-
19	Malta	280	350
20	İsviçre	1.000	-
21	İskoçya	51	-
22	İran	140	-
23	Pakistan	30	-
24	Portekiz	180	-
25	Sırbistan	130	-
26	Kosova	3.494	500
27	Yunanistan	47.970	-
Toplam		122.782	3.300

Kardeş okul ilişkisi: Ülkemiz ve yabancı ülke okulları arasında toplam 809 okul eşleştirilmiştir.

3.4. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK)

Ülkemizin 2023 yılında dünyanın 10 büyük ekonomisinden biri olma hedefi dikkate alındığında, bu hedefe ulaşabilmesi ancak nitelikli bilgi üretimi ve nitelikli insan faktörü ile mümkün olabilecektir. Bunun da, küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine sahip olunmasını gerekli kıldığı malumdur.

Ülkemizde yükseköğretime erişim ve yükseköğretim alanındaki okullaşma oranının artırılması 2000’li yıllar öncesinde çözümlenmesi gereken en öncelikli konu iken özellikle 2003-2014 yılları arasında bu konuda sayısal açıdan çok önemli gelişmeler sağlanmış, bir sıçrama yaşanmış ve yatay büyüme olarak adlandırabileceğimiz büyük bir büyümeye şahit olunmuştur.

Bugün itibarıyla 111’i devlet, 63’ü vakıf yükseköğretim kurumu ve 7’si vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 181 yükseköğretim kurumumuz mevcut olup öğrenci sayımız da 7.313.403’e ulaşmıştır. Bu öğrenci sayımız ile Avrupa Yükseköğretim Alanındaki ikinci en büyük öğrenci sayısına sahip ülke konumuna gelinmiştir. Bu öğrenci sayısının 2.612.305’i önlisans, 4.139.798’i lisans, 469.374’ü yüksek lisans, 91.926’sı doktora öğrencisidir. Öğretim elemanı sayımız ise 156.168 olup, bunun 72.240’ı öğretim üyesidir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen başarısız darbe girişimi sonucunda 15 Vakıf Yükseköğretim Kurumu kapatılmış, bu üniversitelerde eğitim ve öğretim gören 65.216 öğrenci (8.008 önlisans, 45.149 lisans, 11.016 yüksek lisans, 1.043 doktora) güç ama yönetilebilir bir yaklaşımla devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmiş ve intibakları gerçekleştirilmiş, bu konuda mağduriyet yaşanmaması için özel bir çaba gösterilmiştir. Bu sürecin değişik aşamalarında bilgilendirme ve görüş alma amaçlı olarak AK Parti, CHP ve MHP

Milletvekilleri ile bir araya gelinmiştir. Bu görüşmeler YÖK'ün bu konuya ilişkin aldığı kararlara katkı sağlamıştır.

Yükseköğretim sistemimizdeki son 10 yılda yaşanan bu büyüme sürecinin bundan sonraki aşaması keyfiyet itibarıyla, nitelik ve kalite bakımından da büyümedir.

Bu kapsamda tarafımızca gerçekleştirilen ve yapısal değişim niteliğinde olan en önemli girişimlerimiz, “Kalite Kurulu’nun oluşturulması” ve “Misyon Farklılaşması odaklı İhtisaslaşma”dır.

Bunlardan Kalite Kurulu ile ilgili olarak; yükseköğretim kurumlarımızda eğitim-öğretim, araştırma faaliyetleri ile idarî hizmetlerin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini ve bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasların düzenlendiği “Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmelik kapsamında, çıktı süreçlerinin kontrolü ve bu süreçlerin yönetimi esas alınmış, YÖK'ün bir birimi, dairesi olarak değil YÖK ile ilişkili, ama ona bağımlı olmayan; ilgili paydaşların üye olarak yer aldığı Yükseköğretim Kalite Kurulu oluşturulmuş ve kısa bir süre içinde yapılanma sürecini tamamlayarak faaliyetlerine başlamıştır. Bu Kurul’un biri “Kurumsal Değerlendirme” diğeri “Program Akreditasyonu” olmak üzere dış değerlendirme odaklı iki ana misyonu koordine etmesi beklenmektedir.

Yapısal değişikliği gerçekleştirecek ikinci husus, üniversiteler de misyon farklılığı odaklı ihtisaslaşma ve bu kapsamda beklenen çeşitliliklerdir.

Üniversitelerimizin tümünün aynı ve birbirinin kopyası olmasını tasvip etmiyoruz. Bütün üniversitelerimiz “uluslararası üniversite” olmak istiyor. Halbuki üniversitelerimizin hepsi uluslararası nitelikleri

gözetmeli, fakat farklı değerler üretmelidir. Bu kapsamda üniversitelerimizin bir kısmının eğitimde, bir kısmının araştırma ve teknoloji üretiminde bazılarının da bölgesel kalkınmaya katkı sağlamakta farklılaşmasını istiyoruz. Bu yaklaşımla kastedilen, bir üniversitenin sadece bir alanda faaliyet göstermesi değil, üniversitenin bütün alanlarda faaliyet gösterirken bir alanda temayüz etmesidir.

Bu amacın gerçekleştirilmesi için YÖK'ün Koordinasyonunda, hem üniversitelerin buldukları bölgeye olan katkılarını artırmak hem de üniversiteleri belirli alanlarda ihtisaslaşmaya teşvik etmek amacıyla özellikle 2006 yılı sonrasında kurulmuş olan yükseköğretim kurumlarına yönelik başta Kalkınma Bakanlığımız olmak üzere ilgili Bakanlıklarımız “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması” çalışmasını başlatmıştır. 15 ay süren kapsamlı bir çalışma ve değerlendirme sonrasında 5 pilot üniversite belirlenmiş ve sonuçları 18 Ekim 2016 tarihinde, 2016-2017 Yükseköğretim Akademik Yılı Açılış Töreninde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanmıştır. Buna göre;

- Bingöl Üniversitesi; tarım ve havza bazlı kalkınma alanında,
- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi; hayvancılık alanında,
- Düzce Üniversitesi; sağlık ve çevre alanında,
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi; tarım ve jeotermal alanında,
- Uşak Üniversitesi; tekstil, dericilik ve seramik alanında

“Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması” projesinin pilot yükseköğretim kurumları olarak belirlenmiştir.

Misyon farklılaşması çalışmasının bir sonraki aşaması 5 pilot Araştırma Üniversitesinin belirlenmesidir. Bu konuda da belli bir süredir hazırlıklarımızı sürdürmekteyiz, yakın zamanda da bunu yükseköğretim kurumlarımızla paylaşıyor olacağız. Bunun takibinde de eğitimde ihtisaslaşmış üniversitelerimiz çalışmasına başlayacağız. Bu Misyon

Farklılaşması yaklaşımımız, Kalite Kurulu süreçleri ile birleştiğinde yükseköğretimde yapısal değişim sürecini başlatacaktır. Aksi durumda başlatılan bu girişimler, kurumlarımızın gelişimini değil, en çok korktuğumuz ve istemediğimiz bürokratik bakış ve yapıyı kuvvetlendirmenin ötesine geçemeyecektir.

Bu iki önemli projeyi hayata geçirebilmek üzere nitelikli insan kaynağına ihtiyacımız olduğu açıktır. Doktora derecesine sahip insan kaynaklarının nicelik ve nitelik olarak artırılmasına yönelik olarak “Ülkemiz için öncelikli olan ve öğretim üyesi ihtiyacı olan belli alanlarda İhtisaslaşacak 1000 Yönlendirilmiş Araştırma Görevlisi Alımı” için ilana çıkıyoruz. Bunun yanı sıra yükseköğretim tarihimizde bir ilk olacak olan “100/2000 Doktora Projesi”ni hayata geçiriyoruz. Ülkemizin doktoralı insan ihtiyacını karşılamak üzere 100 önemli ve disiplinler arası alanda 2000 kişiye tatminkâr bir burs verilecektir. Bu alanlar da rasyonel bir yaklaşımla belirlendi, ülkemizin gelecek 10 yılını şekillendirecek bir şekilde tasarlandı. “100/2000 Doktora Projesi” bilim hayatımızın önümüzdeki yıllarda teminatı olacaktır. Bunlar ve YÖK tarafından hayata geçirilen projeler Türk yükseköğretiminin artık keyfiliğe ve mühmelliğe bırakılmadan bilimsel bir metotla ve rasyonel bir tarzda yeniden şekillendirildiğini göstermektedir.

Bu kapsamda, bilim hayatını üniversitelerimizin bilimsel gücüyle tekrar şekillendirmeye ve yükseköğretimi; kalite, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar ve nitelikli doktora gibi kavramlarla yeniden yapılandırmaya gayret ediyoruz.

3.5. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)

ÖSYM ülkemizin önemli hizmet kurumlarından birisidir. Faaliyetlerini merkezi bütçeden katkı almadan hizmet gelirlerinden karşılayan özel bütçeli bir kurumdur. Bütün hizmetlerini e-Devlet standartları çerçevesinde yürütmekte, hızla gelişen bilimsel ve teknolojik yeniliklerden yararlanarak sürekli kendisini yenilemektedir.

Her yıl 8.750 başvuru merkezinden başvuruları alıp 175 sınav koordinatörlükleri eliyle birçok sınav gerçekleştirmektedir. ÖSYM bünyesinde 2016 yılı içinde bugüne kadar yaklaşık 10.500.000 adayın katıldığı 53 sınav yapılmıştır. Yılsonu itibarıyla bu sayı yaklaşık 14.500.000 adayın katıldığı 65 farklı sınav şeklinde gerçekleşecektir.

ÖSYM ülkemizde farklı gruplarda yer alan adaylara yönelik olarak uzmanlık, mesleğe giriş, eğitim ve öğretime giriş ve 29 farklı dilde yapılan yabancı dil sınavları başta olmak üzere her yıl 176 ayrı testten oluşan 8.060 sorunun kullanıldığı ortalama 50 ayrı sınav gerçekleştirmektedir.

ÖSYM yıl başında açıklanan sınav takvimi çerçevesinde hizmetlerini yerine getirirken bazı önemli yeniliklere de imza atmaktadır. Elektronik sınav uygulamasının yaygınlaştırılması bunlardan biridir. Şimdiye kadar sadece Yabancı dil sınavında uygulanan elektronik sınavlara 2017 yılından itibaren yılda iki kez yapılacak olan elektronik ALES sınavı da eklenecektir. Ankara’da yeni hizmete açılan Esenboğa e-Sınav Merkezi, aynı anda 5.000 adayın elektronik sınava girebileceği kapasitesiyle dünyanın en büyük elektronik sınav merkezi niteliğindedir. Önümüzdeki yıldan itibaren yaklaşık olarak 5.000 adayın katıldığı sınavlar bu merkezde yapılacaktır.

Soru ve cevap kağıtlarının birleştirilerek adayların cevapları kaydırmasına yol açan optik form uygulamasına son verilmesi

uygulamasına küçük ölçekli sınavlarda geçilmiş, gerekli altyapı tamamlandığında tüm sınavlarda bu uygulamaya geçilecektir. Büyük ölçekli sınavların da bu yeni sistemle zamanında değerlendirilebilmesi için bilişim altyapısında gerekli yenilenmeler hızla yapılmakta bu konuda TÜRKSAT'tan da destek alınmaktadır.

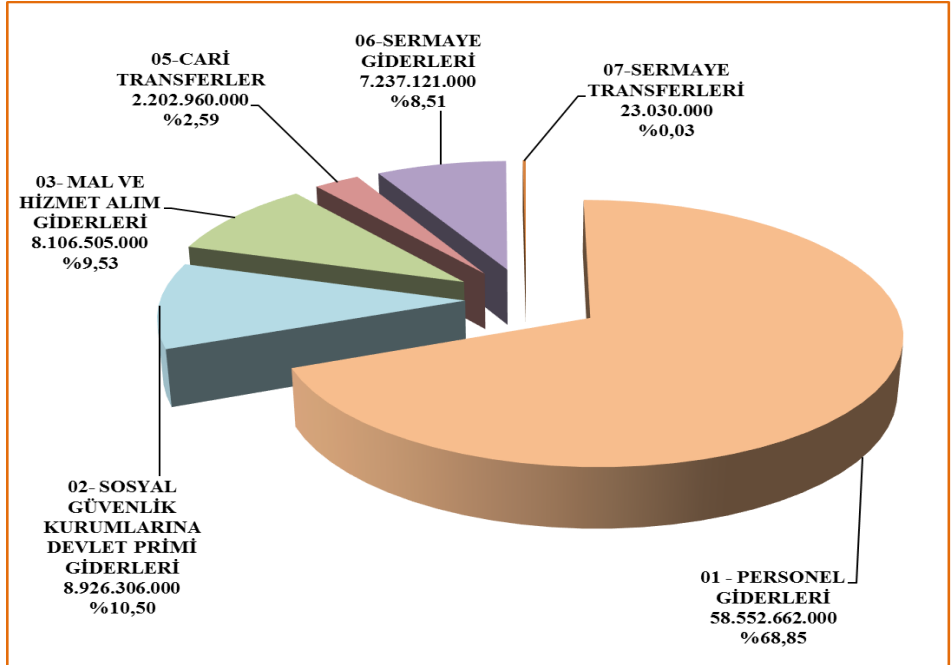
4. BÜTÇE

2017 yılı Bakanlığımız bütçesi;

- 58 milyar 552 milyon 662 bin TL'si personel giderleri için,
- 8 milyar 926 milyon 306 bin TL'si Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet primi giderleri için,
- 8 milyar 106 milyon 505 bin TL'si mal ve hizmet alım giderlerinde kullanılmak üzere cari harcamalar için,
- 2 milyar 202 milyon 960 bin TL'si devlet parasız yatılı öğrencileri, burslar ile diğer cari transferler için,
- 7 milyar 237 milyon 121 bin TL'si sermaye giderleri için,
- 23 milyon 30 bin TL'si sermaye transferleri için

olmak üzere toplam 85 milyar 48 milyon 584 bin TL'dir.

Grafik 14. 2017 Yılı Bütçe Tasarısının Ödenek Dağılımı

Ayrıca Bakanlığımız bütçesi dışında ilave olarak; ilköğretim öğrencilerine ücretsiz dağıtılacak ders kitapları için 289 milyon TL ve taşınmalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için 700 milyon TL ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin okullara ve kurumlara erişiminin sağlanması için 295 milyon TL olmak üzere, toplam 1 milyar 284 milyon TL kaynağın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan karşılanması öngörülmüştür.

Yüksek Öğretim Kurulu ve üniversitelere 25 milyar 620 milyon TL, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığına 408 milyon TL ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna 11 milyar 336 milyon TL olmak üzere toplam eğitim bütçemiz; 122 milyar 414 milyon TL olmuştur.

Tablo 36. Eğitim Bütçesi (2006-2017)

Yıllar	MEB	YÖK ve Üniversiteler	ÖSYM	Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK)	Toplam Eğitim Bütçesi (TL)
2006	16.568.145.500	5.846.822.761	171.921.000	1.499.708.000	24.086.597.261
2007	21.355.634.000	6.586.692.000	191.717.000	1.672.438.000	29.806.481.000
2008	22.915.565.000	7.318.284.650	152.077.000	1.923.350.000	32.309.276.650
2009	27.446.778.095	8.772.719.225	150.170.000	2.282.107.425	38.651.774.745
2010	28.237.412.000	9.355.457.600	150.865.000	2.746.973.000	40.490.707.600
2011	34.112.163.000	11.503.927.500	160.192.000	3.368.437.000	49.144.719.500
2012	39.169.379.190	12.743.603.000	232.559.000	4.449.878.000	56.595.419.190
2013	47.496.378.650	15.227.760.500	291.996.000	5.328.558.000	68.344.693.150
2014	55.704.817.610	16.939.010.000	359.980.000	5.862.584.000	78.866.391.610
2015	62.000.248.000	18.493.252.000	364.239.000	7.052.675.000	87.910.414.000
2016	76.354.306.000	23.590.696.000	445.303.000	9.377.831.000	109.768.136.000
2017	85.048.584.000	25.620.450.000	408.536.000	11.336.431.000	122.414.001.000

Tablo 37. Eğitim Bütçesinin GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (2006-2017)

Yıllar	GSYH *	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi ***	Eğitim Bütçesi (MEB+YÖK ve Üniversiteler+ ÖSYM+KYK)	Eğitim Bütçesinin	
				GSYH'ya Oranı (%)	Kon. Büt./Merkezi Yön.Büt.Oranı (%)
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	24.086.597.261	3,18	13,77
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	29.806.481.000	3,54	14,54
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	32.309.276.650	3,40	14,52
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	38.651.774.745	4,06	14,74
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	40.490.707.600	3,68	14,11
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	49.144.719.500	3,79	15,72
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	56.595.419.190	3,99	16,13
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	68.344.693.150	4,36	16,92
2014	1.748.167.816.609	434.995.765.000	78.866.391.610	4,51	18,13
2015	1.952.638.408.908	472.943.000.000	87.910.414.000	4,50	18,59
2016**	2.148.000.000.000	570.507.000.000	109.768.136.000	5,11	19,24
2017**	2.404.000.000.000	645.124.000.000	122.414.001.000	5,09	18,98

(*) 2016 yılına kadar Türkiye İstatistik Kurumunun www.tuik.gov.tr adresinden alınarak, her yıl güncellenmektedir.

(**) Gerçekleşmesi tahminidir. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısından alınmıştır.

(***) Bütçe kanunlarından kesintili bütçe ödenekleri alınmıştır. Merkezi Yönetim Bütçesi Toplamı (Hazine Yardımları ve Gelirlerden Ayrılan Pay Hariç)

2017 YILI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇE TASARISI

2017 yılı Millî Eğitim Bakanlığı Bütçe Tasarısı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu gereğince, kalkınma planları ve programlarında yer alan politika ve hedefler doğrultusunda, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını; hesap verebilirliğin ve mali saydamlığın sağlanmasını, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını; tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolün düzenlenmesini amaçlamaktadır.

Merkezî yönetim bütçe uygulamasına geçilmesiyle beraber bütçe sistemi uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanmıştır. Yine çok yıllık bütçeleme sisteminin entegre edilmesiyle birlikte daha saydam ve öngörülebilir bir bütçe politikası uygulamaya konulmuştur.

Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı hazırlık çalışmalarını yönlendirmek üzere; Orta Vadeli Program, Orta Vadeli Mali Plan ile Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Bütçe Hazırlama Rehberi ile Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi doğrultusunda Bakanlığımızın 21 biriminin bütçesinin teklifleri, 2017-2019 dönemi çok yıllık bütçeleme sistemine göre hazırlanmıştır.

Eğitimin başlıca finansman kaynakları;

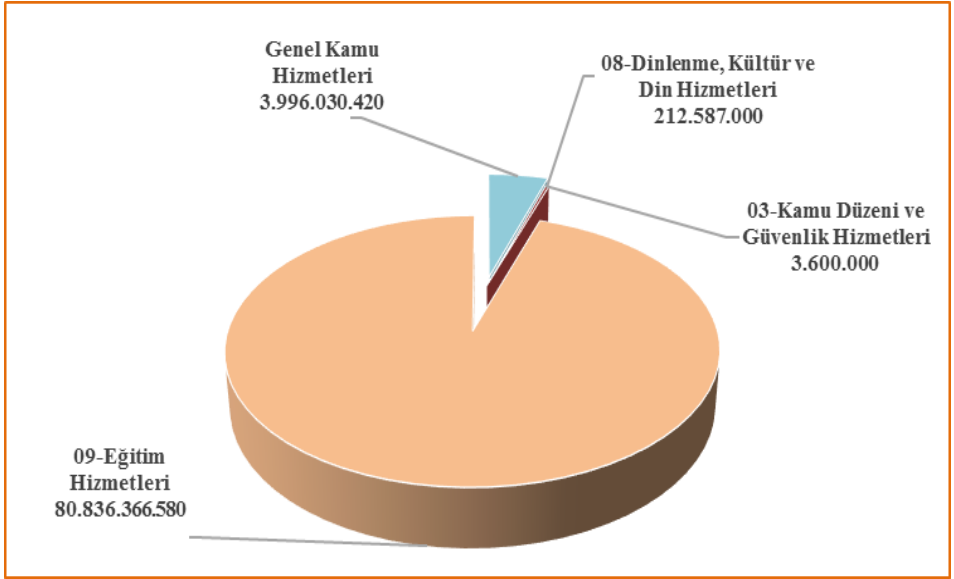
- Merkezî yönetim bütçesinden ayrılan pay,
- İl özel idareleri bütçesinden ayrılan kaynaklar,
- Dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan dış kredi, burs ve bağışlar,
- Halk ve kuruluşların eğitime bağışları ile
- Okul-aile birliği gelirlerinden

oluşmaktadır.

Tablo 38. 2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel Sınıflandırma)

Fonks. Kod	Açıklama	2016 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneği	2017 Yılı Bütçe Tasarı Ödeneği	Değişim Oranları (%)	2017 Yılı Bütçe Payları (%)
01	Genel Kamu Hizmetleri	3.493.156.730	3.996.030.420	14,40	4,70
03	Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	2.504.700	3.600.000	43,73	0,004
08	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	199.002.100	212.587.000	6,83	0,25
09	Eğitim Hizmetleri	72.659.642.470	80.836.366.580	11,25	95,05
Toplam		76.354.306.000	85.048.584.000	11,39	100,00

Grafik 15. 2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel Sınıflandırma)

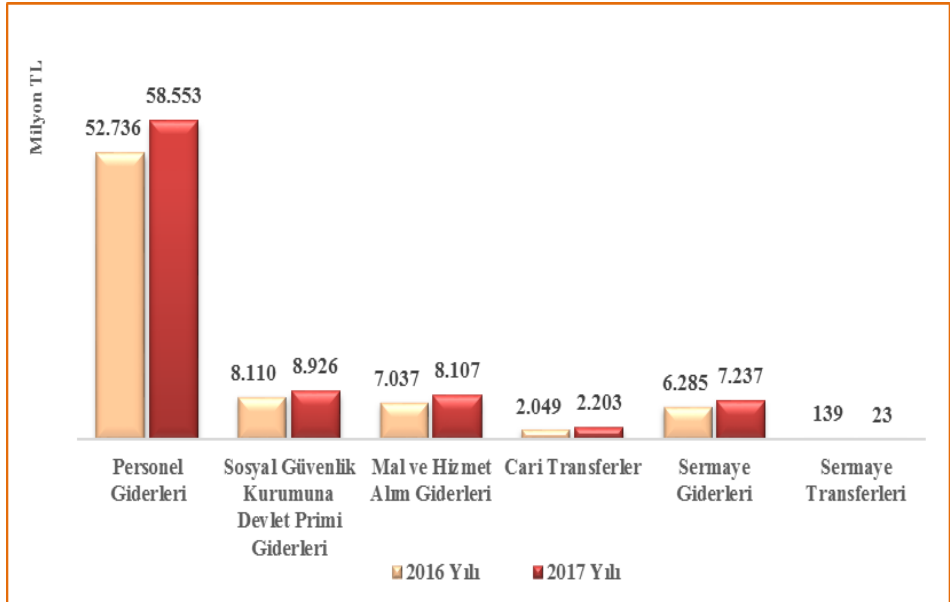

Tablo 39. 2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma)

(TL)

Eko. Kod	Ödenek Türü	2016 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneği	2017 Yılı Bütçe Tasarısı Ödeneği	Değişim Oranları (%)	2017 Yılı Bütçe Payları (%)
01	Personel Giderleri	52.735.625.000	58.552.662.000	11,03	68,85
02	Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	8.109.878.000	8.926.306.000	10,07	10,50
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.036.578.000	8.106.505.000	15,21	9,53
05	Cari Transferler	2.049.064.000	2.202.960.000	7,51	2,59
06	Sermaye Giderleri	6.284.628.000	7.237.121.000	15,16	8,51
07	Sermaye Transferleri	138.533.000	23.030.000	-83,38	0,03
Toplam		76.354.306.000	85.048.584.000	11,39	100,00

Grafik 16. 2017 Yılı MEB Bütçesinin 2016 Yılı Ödenekleri ile Karşılaştırılması

Tablo 40. 2017-2019 Dönemi MEB Bütçesi (Ekonomik Sınıflandırma-İkinci Düzey Dağılımı)

(TL)

Eko. Kod	Açıklama	Bütçe Kanunu/Tasarısı Ödeneği		2017 Yılı Tasarısı Ödeneginin 2016 Yılı Ödenegine Göre Değişim Oranı (%)	Bütçe Tahmini	
		2016	2017		2018	2019
01	Personel Giderleri	52.735.625.000	58.552.662.000	11,03	64.250.517.600	69.510.683.000
1	Memurlar	50.484.180.000	54.550.531.000	8,05	59.913.094.600	64.874.910.000
2	Sözleşmeli Personel	7.443.000	1.438.066.000	19.221,05	1.558.543.000	1.665.746.000
3	İşçiler	986.831.000	1.030.660.000	4,44	1.117.006.000	1.193.840.000
4	Geçici Personel	1.220.907.000	1.490.470.000	22,08	1.615.340.000	1.726.451.000
5	Diğer Personel	36.264.000	42.935.000	18,40	46.534.000	49.736.000
02	Sosyal Güvenlik Kurumları Devlet Primi Giderleri	8.109.878.000	8.926.306.000	10,07	9.763.458.000	10.529.804.000
1	Memurlar	7.598.887.000	8.202.908.000	7,95	8.979.456.000	9.691.874.000
2	Sözleşmeli Personel	8.980.000	203.682.000	2.168,17	220.746.000	235.930.000
3	İşçiler	208.000.000	215.656.000	3,68	233.723.000	249.800.000
4	Geçici Personel	294.011.000	304.060.000	3,42	329.533.000	352.200.000
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.036.578.000	8.106.505.000	15,21	8.694.327.000	9.280.298.000
2	Tüketime Yönelik Mal ve Mal. Alım.	1.452.252.900	1.688.323.887	16,26	1.796.889.418	1.905.893.668
3	Yolluklar	83.106.000	80.237.400	-3,45	80.174.900	84.504.800
4	Görev Giderleri	1.077.100	1.116.500	3,66	1.116.500	1.116.500
5	Hizmet Alımları	5.427.843.200	6.251.115.113	15,17	6.724.108.032	7.191.809.532
6	Temsil ve Tanıtma Giderleri	763.500	655.000	-14,21	530.800	530.800
7	Menkul Mal Alım, Bakım ve On.Gid.	15.216.900	14.682.000	-3,52	16.623.500	17.134.400
8	Gayrimenkul Mal Bakım ve On.Gid.	54.918.400	68.871.100	25,41	73.278.850	77.602.300
9	Tedavi ve Cenaze Giderleri	1.400.000	1.504.000	7,43	1.605.000	1.706.000
05	Cari Transferler	2.049.064.000	2.202.960.000	7,51	2.382.137.000	2.562.174.000
3	Kar Amacı Güt. Kur.Yapılan Trans.	11.890.000	40.750.000	242,72	43.358.000	45.916.000
4	Hane Halkına Yapılan Transferler	1.939.226.000	2.063.009.000	6,38	2.235.042.000	2.408.910.000
6	Yurtdışına Yapılan Transferler	97.948.000	99.201.000	1,28	103.737.000	107.348.000
06	Sermaye Giderleri	6.284.628.000	7.237.121.000	15,16	7.274.697.000	7.703.903.000
1	Mamul Mal Alımları	1.142.743.000	1.144.730.000	0,17	1.183.532.988	1.258.351.988
2	Menkul Sermaye Üretim Giderleri	698.682.000	804.000.000	15,07	829.796.195	896.026.195
3	Gayri Maddi Hak Alımları	17.631.200	4.180.000	-76,29	6.211.836	6.211.836
4	Gayrimenkul Alım. ve Kamulaştırması	200.000.000	300.000.000	50,00	228.122.000	241.581.000
5	Gayrimenkul Ser. Üretim Giderleri	3.752.091.800	4.342.121.000	15,73	4.368.892.233	4.622.659.583
7	Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	473.480.000	642.090.000	35,61	658.141.748	679.072.398
07	Sermaye Transferleri	138.533.000	23.030.000	-83,38	24.504.000	26.000.000
2	Yurtdışı Sermaye Transferleri	138.533.000	23.030.000	-83,38	24.504.000	26.000.000
Toplam		76.354.306.000	85.048.584.000	11,39	92.389.640.600	99.612.862.000

Tablo 41. 2017 Yılı MEB Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırma)

(TL)

Fonk. Kodu	Açıklama	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	07 Sermaye Transferleri	Toplam
01	Genel Kamu Hizmetleri	2.929.215.800	753.533.400	124.732.220	12.329.000	176.220.000	-	3.996.030.420
03	Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	-	-	3.600.000	-	-	-	3.600.000
08	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	-	-	212.587.000	-	-	-	212.587.000
09	Eğitim Hizmetleri	55.623.446.200	8.172.772.600	7.765.585.780	2.190.631.000	7.060.901.000	23.030.000	80.836.366.580
Toplam		58.552.662.000	8.926.306.000	8.106.505.000	2.202.960.000	7.237.121.000	23.030.000	85.048.584.000

**Tablo 42. 2017 Yılı Bütçe Tasarısı (Fonksiyonel Sınıflandırma)
(Birimlere Dağılımı)**

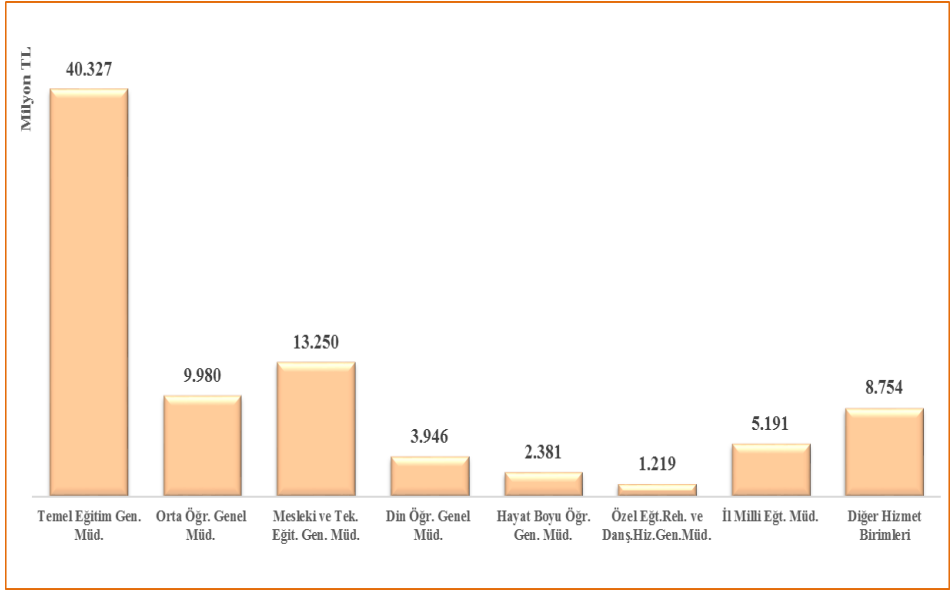
Birim Adı	01 Genel Kamu Hizmetleri	03 Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	08 Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	09 Eğitim Hizmetleri	Toplam (TL)
Özel Kalem Müdürlüğü	-	-	-	17.115.736	17.115.736
Rehberlik ve Denetim Başkanlığı	25.583.700	-	-	2.816.100	28.399.800
Talim ve Ter. Kur. Başkanlığı	-	-	-	18.656.122	18.656.122
Destek Hizm. Genel Müdürlüğü	372.646.467	3.600.000	208.514.000	781.840.000	1.366.600.467
İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü	36.770.300	-	-	150.000	36.920.300
Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	-	-	-	238.528.664	238.528.664
İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı	-	-	-	839.428.800	839.428.800
Strateji Geliştirme Başkanlığı	9.007.400	-	-	-	9.007.400
Hukuk Müşavirliği	7.548.900	-	-	-	7.548.900
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği	482.671.700	-	-	-	482.671.700
İl Millî Eğitim Müdürlükleri	3.048.435.250	-	4.073.000	2.139.010.161	5.191.518.411
Temel Eğitim Genel Müd. Merkez	-	-	-	312.024.600	312.024.600
Okulöncesi ve İlköğretim Okulları	-	-	-	40.015.319.568	40.015.319.568
Ortaöğretim Genel Müd. Merkez	-	-	-	3.105.549.100	3.105.549.100
Genel Ortaöğretim Okulları	-	-	-	6.875.200.067	6.875.200.067
Mesleki ve Tek. Eğ. Genel Müd. Merkez	-	-	-	4.293.863.300	4.293.863.300
Mesleki ve Tek. Öğretim Okulları	-	-	-	8.956.563.035	8.956.563.035
Öğretmen Yetiş. ve Geliş. Gen. Müd.	-	-	-	17.489.492	17.489.492
Din Öğretimi Genel Müd. Merkez	-	-	-	596.146.800	596.146.800
Din Öğretimi Okulları	-	-	-	3.350.357.013	3.350.357.013
Hayat Boyu Öğr. Genel Müdürlüğü	-	-	-	577.459.700	577.459.700
Hayat Boyu Öğr.ve Halk Eğit. Mrk.	-	-	-	1.804.126.197	1.804.126.197
Avrupa Birliği ve Dış İliş. Gen. Müd.	7.955.803	-	-	46.175.000	54.130.803
Yurtdışı Eğitim Müş. ve Ataşeleri	254.000	-	-	184.627.100	184.881.100
Özel Öğretim Kur. Genel Müd. Mrk.	5.077.900	-	-	3.745.003.000	3.750.080.900
Özel eğitim Reh. Hiz. Gen.Müd.Mrk	-	-	-	163.940.316	163.940.316
Özel Eğitim Okul ve Kurumları	-	-	-	1.055.186.418	1.055.186.418
Yenilik ve Eğitim Tekn. Gen. Müd.	79.000	-	-	1.046.801.391	1.046.880.391
Ölçme, Değ. ve Sınav Hiz. Gen.Müd.	-	-	-	79.025.000	79.025.000
Yüksek Öğr. ve Yurt Dışı Eğ. Gen. Müd.	-	-	-	569.909.900	569.909.900
Yurt Dışı Okullar	-	-	-	4.054.000	4.054.000
Toplam	3.996.030.420	3.600.000	212.587.000	80.836.366.580	85.048.584.000

**Tablo 43. 2017 Yılı Bütçe Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma)
(Birimlere Dağılımı)**

Birim Adı	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	07 Sermaye Transferleri	Toplam (TL)
Özel Kalem Müdürlüğü	14.900.100	1.673.400	542.236	-	-	-	17.115.736
Rehberlik ve Denetim Başkanlığı	24.633.700	950.000	2.816.100	-	-	-	28.399.800
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı	15.958.200	2.260.000	437.922	-	-	-	18.656.122
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	103.481.800	5.951.750	303.298.917	1.608.000	952.260.000	-	1.366.600.467
İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü	31.462.800	4.217.500	1.240.000	-	-	-	36.920.300
Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	210.863.800	638.600	4.606.264	-	22.420.000	-	238.528.664
İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığı	8.242.800	1.150.000	16.000	-	830.020.000	-	839.428.800
Strateji Geliştirme Başkanlığı	5.846.800	848.900	1.811.700	-	500.000	-	9.007.400
Hukuk Müşavirliği	6.347.200	830.000	371.700	-	-	-	7.548.900
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği	482.328.400	150.000	193.300	-	-	-	482.671.700
İl Millî Eğitim Müdürlükleri	2.266.513.500	738.837.450	2.170.225.461	10.642.000	5.300.000	-	5.191.518.411
Temel Eğitim Genel Müd. Merkez	131.121.800	940.100	362.700	179.600.000	-	-	312.024.600
Okulöncesi ve İlköğretim Okulları	32.664.788.200	5.105.912.200	880.619.168	250.000.000	1.114.000.000	-	40.015.319.568
Ortaöğretim Genel Müd. Merkez	2.767.819.700	1.271.600	457.800	336.000.000	-	-	3.105.549.100
Genel Ortaöğretim Okulları	4.365.376.300	1.058.593.800	296.108.967	356.000.000	799.121.000	-	6.875.200.067
Mesleki ve Tek. Eğ. Gen. Müd. Mrk.	4.238.217.200	1.222.000	424.100	54.000.000	-	-	4.293.863.300
Mesleki ve Tek. Öğretim Okulları	5.768.609.200	1.167.867.300	366.571.535	218.515.000	1.435.000.000	-	8.956.563.035
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.	9.264.800	1.600.000	6.624.692	-	-	-	17.489.492
Din Öğretimi Genel Müd. Merkez	545.934.700	610.000	602.100	49.000.000	-	-	596.146.800
Din Öğretimi Okulları	1.826.283.500	433.833.300	186.184.213	154.056.000	750.000.000	-	3.350.357.013
Hayat Boyu Öğr. Gen. Müd.	570.774.400	5.795.000	890.300	-	-	-	577.459.700
Hayat Boyu Öğr. ve Halk Eğit. Mrk.	1.431.760.200	242.523.100	58.904.897	9.938.000	61.000.000	-	1.804.126.197
Avrupa Birliği ve Dış İliş. Genel Müd.	4.642.200	1.047.800	2.268.803	22.672.000	23.500.000	-	54.130.803
Yurtdışı Eğitim Müş. ve Ataşeleri	155.202.900	27.821.800	1.856.400	-	-	-	184.881.100
Özel Öğr.Kur. Gen. Müd. Mrk.	3.959.400	700.000	3.745.421.500	-	-	-	3.750.080.900
Özel Eğ.Reh. Hiz. Gen. Müd. Mrk	159.733.800	433.800	2.372.716	1.400.000	-	-	163.940.316
Özel Eğitim Okul ve Kurumları	704.414.500	115.002.200	54.769.718	20.000.000	161.000.000	-	1.055.186.418
Yenilik ve Eğitim Tekn. Gen. Müd.	21.601.000	1.316.000	10.884.391	79.000	1.013.000.000	-	1.046.880.391
Ölçme, Değerlendirme ve Sın. Hiz. Gen. Müd.	7.178.700	1.008.400	837.900	-	70.000.000	-	79.025.000
Yüksek Öğr. ve Yurt Dışı Eğ. Gen. Müd.	5.400.400	1.300.000	729.500	539.450.000	-	23.030.000	569.909.900
Yurt Dışı Okullar	-	-	4.054.000	-	-	-	4.054.000
Toplam	58.552.662.000	8.926.306.000	8.106.505.000	2.202.960.000	7.237.121.000	23.030.000	85.048.584.000

Grafik 17. MEB Harcama Birimlerinin Bütçe Ödenekleri (2017)

Tablo 44. MEB Bütçe Tasarısının GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2017)

(TL)

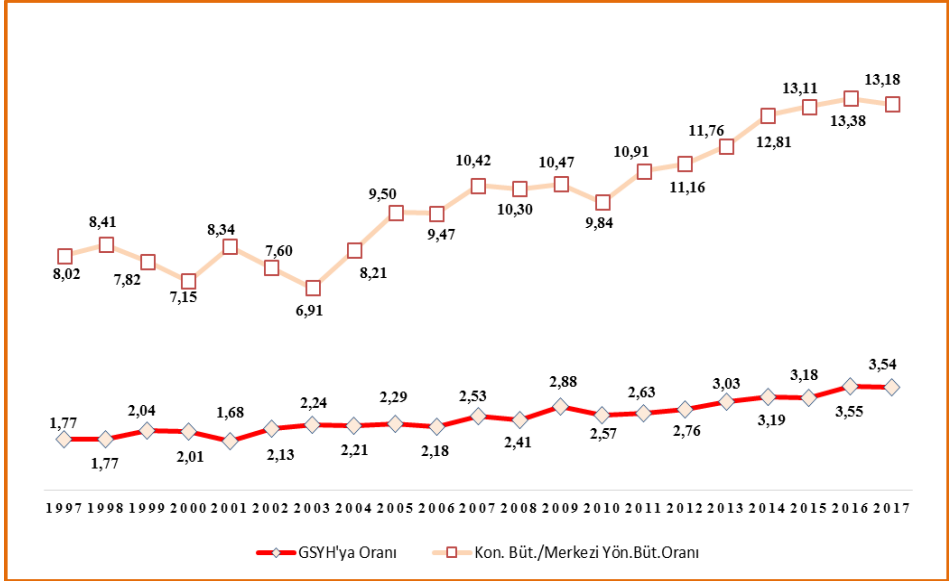
Yıllar	GSYH *	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi ***	MEB Bütçesi ***	Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinin	
				GSYH'ya Oranı (%)	Kon. Büt./Merkezi Yön.Büt.Oranı (%)
1997	28.835.883.135	6.361.685.500	510.063.600	1,77	8,02
1998	70.203.147.160	14.789.475.000	1.243.108.000	1,77	8,41
1999	104.595.915.540	27.266.600.000	2.131.808.500	2,04	7,82
2000	166.658.021.460	46.827.436.000	3.350.330.000	2,01	7,15
2001	240.224.083.050	48.519.490.000	4.046.305.625	1,68	8,34
2002	350.476.089.498	98.131.000.000	7.460.991.000	2,13	7,60
2003	454.780.659.396	147.230.170.000	10.179.997.000	2,24	6,91
2004	559.033.025.861	150.658.129.000	12.366.236.276	2,21	8,21
2005	648.931.711.812	156.088.874.910	14.835.422.184	2,29	9,50
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	16.568.145.500	2,18	9,47
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	21.355.634.000	2,53	10,42
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	22.915.565.000	2,41	10,30
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	27.446.778.095	2,88	10,47
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	28.237.412.000	2,57	9,84
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	34.112.163.000	2,63	10,91
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	39.169.379.190	2,76	11,16
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	47.496.378.650	3,03	11,76
2014	1.748.167.816.609	434.995.765.000	55.704.817.610	3,19	12,81
2015	1.952.638.408.908	472.943.000.000	62.000.248.000	3,18	13,11
2016**	2.148.000.000.000	570.507.000.000	76.354.306.000	3,55	13,38
2017**	2.404.000.000.000	645.124.000.000	85.048.584.000	3,54	13,18

(*) 2016 yılına kadar Türkiye İstatistik Kurumunun www.tuik.gov.tr adresinden alınarak, her yıl güncellenmektedir.

(**) Gerçekleşmesi tahminidir. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısından alınmıştır.

(***) Bütçe kanunlarından kesintili bütçe ödenekleri alınmıştır. Merkezi Yönetim Bütçesi Toplamı (Hazine Yardımları ve Gelirlerden Ayrılan Pay Hariç)

Grafik 18. MEB Bütçe Tasarısının GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2017)

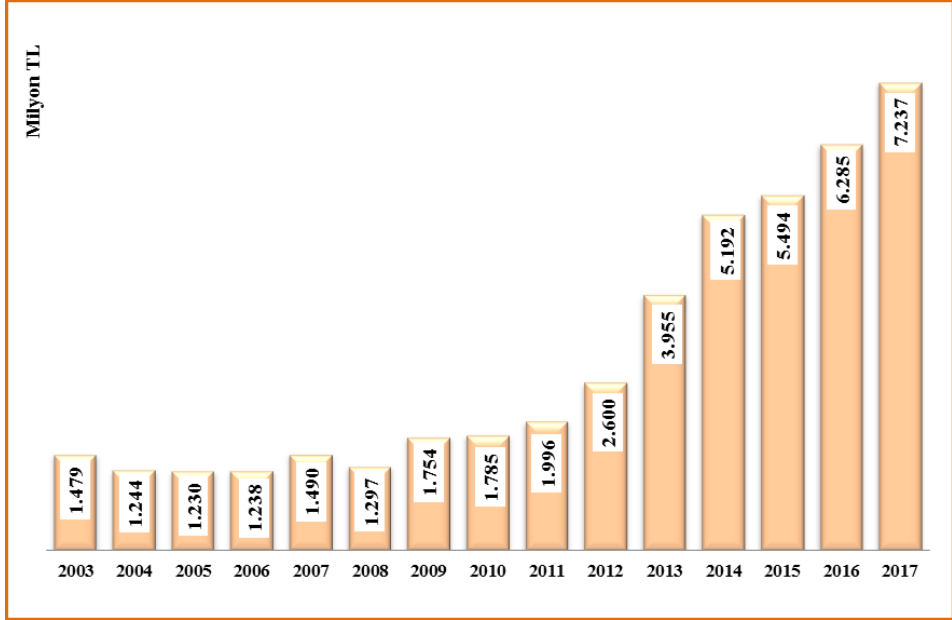

Tablo 45. Merkezi Bütçe Yatırım Ödeneğinden MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay (2003-2017)

(TL)

Yıllar	Konsolide/Merkezi Yönetim Bütçe Yatırım Ödeneği	MEB Yatırım Ödeneği	Kon./Merkezi Yön. Bütçe Yatırım Öden. MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay
2003	8.998.500.000	1.479.050.000	16,44
2004	7.368.361.000	1.244.150.000	16,89
2005	10.143.886.000	1.230.306.000	12,13
2006	9.639.582.000	1.238.498.000	12,85
2007	9.341.637.000	1.490.000.000	15,95
2008	8.743.466.000	1.296.704.000	14,83
2009	12.609.700.000	1.754.417.000	13,91
2010	19.046.000.000	1.785.327.000	9,37
2011	21.426.591.000	1.995.625.000	9,31
2012	27.913.538.000	2.600.000.000	9,31
2013	33.488.724.000	3.955.000.000	11,81
2014	36.400.961.000	5.192.300.000	14,26
2015	40.454.052.000	5.494.000.000	13,58
2016	51.310.852.000	6.284.628.000	12,25
2017	66.243.000.000	7.237.121.000	10,93

Grafik 19. MEB Yatırım Ödenekleri (2003-2017)

Tablo 46. Yatırım Ödenekleri (2017)

(TL)

İlgili Birimler	Etiit Proje	Makine-Teçhizat	Gayri Maddi Hak Alımları	Büyük Onarım	Yapı Tesisi	Kamulaştırma	3308 sayılı Kanun Gelirleri	Genel Toplam
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	-	-	-	40.000.000	60.000.000	-	-	100.000.000
Konut Sektörü	-	-	-	40.000.000	60.000.000	-	-	100.000.000
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	14.000.000	-	-	-	1.100.000.000	-	-	1.114.000.000
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	-	170.000.000	-	130.000.000	-	-	-	300.000.000
İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı	-	-	-	-	-	300.000.000	-	300.000.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	12.000.000	-	-	-	720.000.000	-	-	732.000.000
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	-	-	-	-	750.000.000	-	-	750.000.000
Özel Eğitim Rehberlik Hiz. Genel Müdürlüğü	51.000.000	-	-	-	110.000.000	-	-	161.000.000
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Gen. Müdürlüğü	512.000.000	500.000.000	1.000.000	-	-	-	-	1.013.000.000
İlk ve Genel Ortaöğretim Sektörü	589.000.000	670.000.000	1.000.000	130.000.000	2.680.000.000	300.000.000	-	4.370.000.000
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	30.000.000	404.340.000	-	4.420.000	50.000.000	-	63.500.000	552.260.000
Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	15.000.000	4.240.000	3.180.000	-	-	-	-	22.420.000
Milli Eğitim İl Müdürlükleri	-	2.650.000	-	2.650.000	-	-	-	5.300.000
İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı	65.000.000	-	-	465.020.000	-	-	-	530.020.000
Strateji Geliştirme Başkanlığı	500.000	-	-	-	-	-	-	500.000
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	10.000.000	-	-	-	1.425.000.000	-	-	1.435.000.000
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	1.000.000	-	-	-	60.000.000	-	-	61.000.000
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	23.500.000	-	-	-	-	-	-	23.500.000
Ölçme, Değerlendirme ve Smav Hiz. Gen. Müd.	70.000.000	-	-	-	-	-	-	70.000.000
Mesleki ve Teknik Eğitim Sektörü	215.000.000	411.230.000	3.180.000	472.090.000	1.535.000.000	-	63.500.000	2.700.000.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	-	-	-	-	67.121.000	-	-	67.121.000
Beden Eğitimi ve Spor Sektörü	-	-	-	-	67.121.000	-	-	67.121.000
Genel Toplam	804.000.000	1.081.230.000	4.180.000	642.090.000	4.342.121.000	300.000.000	63.500.000	7.237.121.000

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI (YÖK ve ÜNİVERSİTELER) BÜTÇESİ

Ülkemizde 2016 yılı itibarıyla 111'i devlet, 63'ü vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 174 üniversite ile 7 vakıf meslek yüksekokulunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edilmektedir.

Üniversitelerimiz ve diğer eğitim kurumlarında 22.416 profesör, 15.023 doçent, 35.301 yardımcı doçent olmak üzere toplam 72.740 öğretim üyesi görev yapmaktadır.

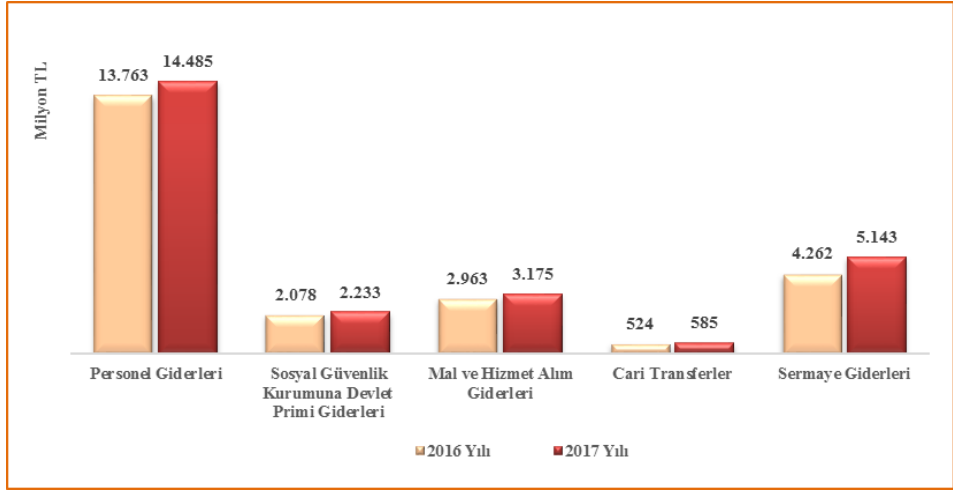
Bunlara 47.376 araştırma görevlisi, 21.852 öğretim görevlisi, 10.295 okutman, 3.905 uzman, çevirici, eğitim ve öğretim planlamacısı ve öğretim görevlisi doktora da eklendiğinde, üniversitelerimiz ve diğer eğitim kurumlarında görev yapan toplam personel sayısı 156.168'e ulaşmıştır.

Tablo 47. 2017 Yılı YÖK ve Üniversiteler Bütçe Tasarısının 2016 Yılı İle Karşılaştırılması

(TL)

Eko. Kod	Ödenek Türü	2016 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneği	2017 Yılı Bütçe Tasarısı Ödeneği	Değişim Oranları (%)	2017 Yılı Bütçe Payları (%)
01	Personel Giderleri	13.763.125.000	14.484.562.000	5,24	56,54
02	Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	2.078.490.000	2.233.047.000	7,44	8,72
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.963.069.000	3.174.955.000	7,15	12,39
05	Cari Transferler	524.126.000	585.143.000	11,64	2,28
06	Sermaye Giderleri	4.261.886.000	5.142.743.000	20,67	20,07
Toplam		23.590.696.000	25.620.450.000	8,60	100,00

Grafik 20. 2017 Yılı YÖK ve Üniversiteler Bütçe Tasarısının 2016 Yılı İle Karşılaştırılması

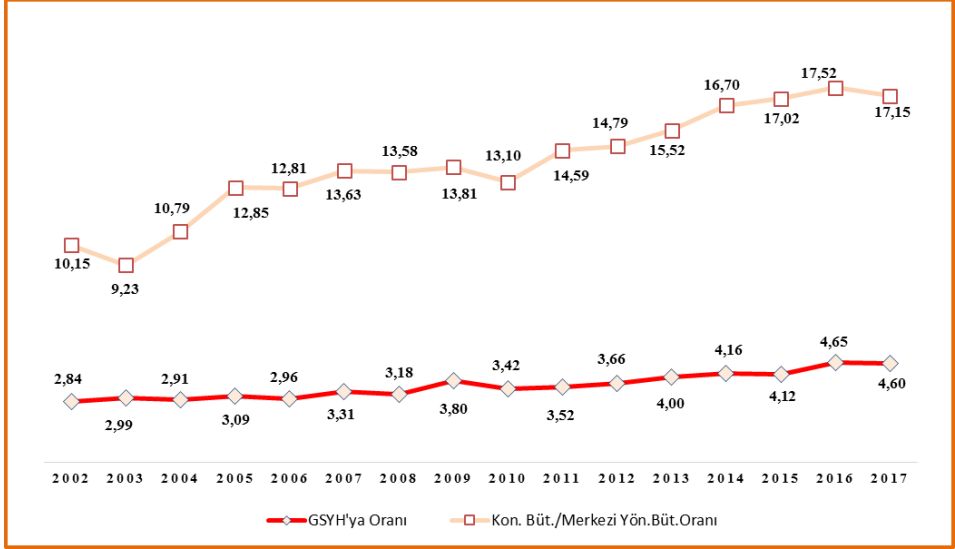

Tablo 48. MEB, YÖK ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödenekleri (2002-2017)

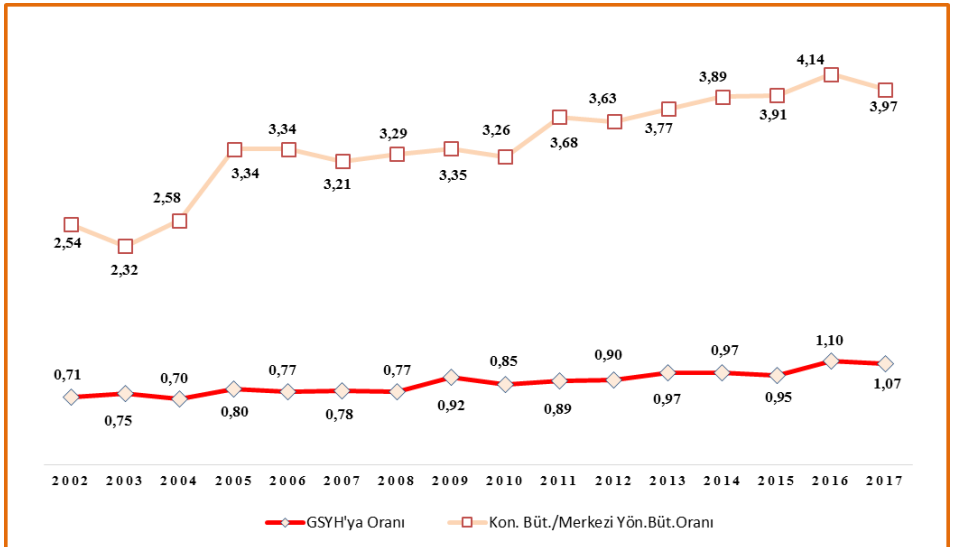
Yıl	Bütçe Ödenekleri			MEB, YÖK ve Üniversite Bütçelerinin	
	MEB	YÖK ve Üniversiteler	Toplam (TL)	GS YH Payı (%)	Merkezi Yönetim Bütçe Payı (%)
2002	7.460.991.000	2.495.967.700	9.956.958.700	2,84	10,15
2003	10.179.997.000	3.408.608.000	13.588.605.000	2,99	9,23
2004	12.366.236.276	3.894.070.670	16.260.306.946	2,91	10,79
2005	14.835.422.184	5.218.467.000	20.053.889.184	3,09	12,85
2006	16.568.145.500	5.846.822.761	22.414.968.261	2,96	12,81
2007	21.355.634.000	6.586.692.000	27.942.326.000	3,31	13,63
2008	22.915.565.000	7.318.284.650	30.233.849.650	3,18	13,58
2009	27.446.778.095	8.772.719.225	36.219.497.320	3,80	13,81
2010	28.237.412.000	9.355.457.600	37.592.869.600	3,42	13,10
2011	34.112.163.000	11.503.927.500	45.616.090.500	3,52	14,59
2012	39.169.379.190	12.743.603.000	51.912.982.190	3,66	14,79
2013	47.496.378.650	15.227.760.500	62.724.139.150	4,00	15,52
2014	55.704.817.610	16.939.010.000	72.643.827.610	4,16	16,70
2015	62.000.248.000	18.493.252.000	80.493.500.000	4,12	17,02
2016	76.354.306.000	23.590.696.000	99.945.002.000	4,65	17,52
2017	85.048.584.000	25.620.450.000	110.669.034.000	4,60	17,15

Grafik 21. MEB, YÖK ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçeye Oranları (2002-2017)

Grafik 22. YÖK ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçeye Oranları (2002-2017)

Tablo 49. YÖK ve Üniversite Bütçelerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2017)

(TL)

Yıllar	GSYH *	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi**	YÖK ve Üniversite Bütçeleri	YÖK ve Üniversite Bütçeleri	
				GSYH'ya Oranı (%)	Konsolide Bütçeye Oranı (%)
2002	350.476.089.498	98.131.000.000	2.495.967.700	0,71	2,54
2003	454.780.659.396	147.230.170.000	3.408.608.000	0,75	2,32
2004	559.033.025.861	150.658.129.000	3.894.070.670	0,70	2,58
2005	648.931.711.812	156.088.874.910	5.218.467.000	0,80	3,34
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	5.846.822.761	0,77	3,34
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	6.586.692.000	0,78	3,21
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	7.318.284.650	0,77	3,29
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	8.772.719.225	0,92	3,35
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	9.355.457.600	0,85	3,26
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	11.503.927.500	0,89	3,68
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	12.743.603.000	0,90	3,63
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	15.227.760.500	0,97	3,77
2014	1.748.167.816.609	434.995.765.000	16.939.010.000	0,97	3,89
2015	1.952.638.408.908	472.943.000.000	18.493.252.000	0,95	3,91
2016**	2.148.000.000.000	570.507.000.000	23.590.696.000	1,10	4,14
2017**	2.404.000.000.000	645.124.000.000	25.620.450.000	1,07	3,97

(*) 2016 yılına kadar Türkiye İstatistik Kurumunun www.tuik.gov.tr adresinden alınarak, her yıl güncellenmektedir.

(**) Gerçekleşmesi tahminidir. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısından alınmıştır.

**Tablo 50. 2017 Yılı YÖK ve Üniversite Bütçe Ödenek Tasarısı
(Ekonomik Sınıflandırma)**

(TL)

Sıra No	Yükseköğretim Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
1	Yükseköğretim Kurulu	35.426.000	4.715.000	3.785.000	2.118.000	3.415.000	49.459.000
2	Ankara Üniversitesi	527.052.000	89.226.000	75.553.000	21.560.000	173.054.000	886.445.000
3	Orta Doğu Teknik Ün.	272.868.000	42.374.000	84.073.000	10.653.000	70.239.000	480.207.000
4	Hacettepe Üniversitesi	492.008.000	84.119.000	94.996.000	22.946.000	171.229.000	865.298.000
5	Gazi Üniversitesi	474.588.000	74.923.000	85.444.000	19.385.000	153.110.000	807.450.000
6	İstanbul Üniversitesi	695.052.000	124.671.000	165.257.000	33.973.000	152.425.000	1.171.378.000
7	İstanbul Teknik Ün.	267.702.000	41.134.000	75.345.000	7.707.000	51.295.000	443.183.000
8	Boğaziçi Üniversitesi	132.804.000	20.806.000	45.217.000	4.977.000	51.216.000	255.020.000
9	Marmara Üniversitesi	336.750.000	52.244.000	65.105.000	10.041.000	83.134.000	547.274.000
10	Yıldız Teknik Ün.	183.072.000	27.030.000	41.582.000	7.469.000	30.510.000	289.663.000
11	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ün.	71.306.000	11.616.000	13.758.000	3.521.000	38.500.000	138.701.000
12	Ege Üniversitesi	410.868.000	72.646.000	74.947.000	19.943.000	144.528.000	722.932.000
13	Dokuz Eylül Üniversitesi	390.789.000	65.010.000	50.763.000	16.392.000	112.607.000	635.561.000
14	Trakya Üniversitesi	170.344.000	27.822.000	34.248.000	8.062.000	48.935.000	289.411.000
15	Uludağ Üniversitesi	280.397.000	45.413.000	72.171.000	13.546.000	75.342.000	486.869.000
16	Anadolu Üniversitesi	298.971.000	48.537.000	83.283.000	9.990.000	93.132.000	533.913.000
17	Selçuk Üniversitesi	283.921.000	42.273.000	76.932.000	11.831.000	63.170.000	478.127.000
18	Akdeniz Üniversitesi	263.855.000	43.153.000	44.188.000	11.235.000	90.299.000	452.730.000
19	Erciyes Üniversitesi	260.535.000	39.905.000	49.929.000	11.875.000	76.223.000	438.467.000
20	Cumhuriyet Üniversitesi	206.491.000	30.175.000	38.504.000	8.706.000	69.932.000	353.808.000
21	Çukurova Üniversitesi	296.357.000	49.944.000	50.914.000	12.518.000	89.578.000	499.311.000
22	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	262.148.000	42.657.000	41.283.000	13.380.000	47.926.000	407.394.000
23	Karadeniz Teknik Üniversitesi	261.952.000	42.319.000	47.244.000	10.418.000	59.400.000	421.333.000
24	Atatürk Üniversitesi	335.722.000	47.768.000	77.906.000	12.503.000	59.588.000	533.487.000
25	İnönü Üniversitesi	221.562.000	33.574.000	41.700.000	9.251.000	49.300.000	355.387.000
26	Fırat Üniversitesi	218.040.000	31.352.000	39.916.000	7.575.000	48.354.000	345.237.000
27	Dicle Üniversitesi	230.874.000	34.729.000	41.265.000	8.375.000	40.500.000	355.743.000
28	Yüzüncüyıl Üniversitesi	204.952.000	29.504.000	38.930.000	7.189.000	40.454.000	321.029.000
29	Gaziantep Üniversitesi	176.765.000	27.002.000	39.649.000	9.036.000	46.788.000	299.240.000
30	İzmir Yüksek Tek. Ens.	56.852.000	8.671.000	11.838.000	2.026.000	22.010.000	101.397.000
31	Gebze Teknik Üniversitesi	54.012.000	7.808.000	11.435.000	1.903.000	36.500.000	111.658.000
32	Harran Üniversitesi	122.671.000	18.798.000	25.508.000	4.888.000	30.010.000	201.875.000
33	Süleyman Demirel Üni.	260.795.000	39.062.000	45.884.000	10.360.000	45.290.000	401.391.000

2017 Yılı
Bütçe Sunuş Konuşması

Sıra No	Yükseköğretim Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Giv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
34	Adnan Menderes Üniversitesi	174.247.000	27.982.000	27.852.000	7.183.000	45.553.000	282.817.000
35	Bülent Ecevit Üniversitesi	127.605.000	19.805.000	30.757.000	5.487.000	38.292.000	221.946.000
36	Mersin Üniversitesi	179.667.000	27.903.000	30.589.000	7.819.000	65.100.000	311.078.000
37	Pamukkale Üniversitesi	204.754.000	33.740.000	31.668.000	8.801.000	39.422.000	318.385.000
38	Balıkesir Üniversitesi	104.633.000	15.805.000	26.074.000	4.352.000	31.800.000	182.664.000
39	Kocaeli Üniversitesi	211.424.000	33.931.000	53.123.000	9.686.000	59.592.000	367.756.000
40	Sakarya Üniversitesi	205.269.000	28.203.000	52.156.000	5.474.000	24.902.000	316.004.000
41	Manisa Celal Bayar Üni.	168.339.000	26.481.000	34.777.000	7.671.000	43.133.000	280.401.000
42	Abant İzzet Baysal Ün.	124.269.000	19.331.000	25.531.000	4.081.000	30.116.000	203.328.000
43	Mustafa Kemal Ün.	105.626.000	16.470.000	24.303.000	5.843.000	56.000.000	208.242.000
44	Afyon Kocatepe Ün.	137.960.000	20.824.000	30.888.000	5.768.000	71.806.000	267.246.000
45	Kafkas Üniversitesi	90.382.000	12.195.000	26.666.000	3.536.000	32.010.000	164.789.000
46	Çanakkale Onsekiz Mart Ün.	157.591.000	24.151.000	33.440.000	6.045.000	56.129.000	277.356.000
47	Ömer Halisdemir Üniversitesi	80.396.000	12.362.000	18.443.000	2.541.000	32.000.000	145.742.000
48	Dumlupınar Üniversitesi	129.165.000	18.785.000	33.365.000	3.807.000	32.170.000	217.292.000
49	Gaziosmanpaşa Ün.	131.655.000	19.945.000	25.322.000	5.158.000	49.655.000	231.735.000
50	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	150.173.000	23.362.000	30.996.000	5.135.000	28.174.000	237.840.000
51	K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi	140.502.000	20.844.000	25.581.000	4.915.000	43.100.000	234.942.000
52	Kırıkkale Üniversitesi	125.175.000	19.289.000	23.514.000	5.757.000	44.284.000	218.019.000
53	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	184.359.000	30.313.000	35.008.000	8.561.000	66.300.000	324.541.000
54	Galatasaray Üniversitesi	39.038.000	5.919.000	16.158.000	2.457.000	22.500.000	86.072.000
55	Ahi Evran Üniversitesi	64.168.000	9.173.000	17.512.000	1.954.000	41.568.000	134.375.000
56	Kastamonu Üniversitesi	69.362.000	9.907.000	17.215.000	2.174.000	32.100.000	130.758.000
57	Düzce Üniversitesi	98.301.000	14.503.000	19.490.000	4.389.000	48.256.000	184.939.000
58	Mehmet Akif Ersoy Ün.	71.757.000	9.757.000	22.981.000	2.105.000	30.000.000	136.600.000
59	Uşak Üniversitesi	62.762.000	8.616.000	17.593.000	1.852.000	30.070.000	120.893.000
60	Recep Tayyip Erdoğan Üni.	84.148.000	11.690.000	20.354.000	2.580.000	81.800.000	200.572.000
61	Namık Kemal Ün.	93.326.000	13.828.000	23.350.000	3.987.000	35.502.000	169.993.000
62	Erzincan Üniversitesi	80.048.000	10.273.000	16.894.000	2.299.000	30.000.000	139.514.000
63	Aksaray Üniversitesi	68.443.000	9.283.000	14.432.000	2.040.000	27.200.000	121.398.000
64	Giresun Üniversitesi	78.434.000	10.967.000	21.915.000	2.701.000	34.002.000	148.019.000
65	Hitit Üniversitesi	59.417.000	8.359.000	14.131.000	1.810.000	44.000.000	127.717.000
66	Bozok Üniversitesi	67.504.000	9.637.000	17.364.000	2.641.000	68.502.000	165.648.000
67	Adıyaman Üniversitesi	83.177.000	11.369.000	17.380.000	2.409.000	26.950.000	141.285.000

Sıra No	Yükseköğretim Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
68	Ordu Üniversitesi	61.919.000	8.933.000	15.697.000	2.164.000	30.022.000	118.735.000
69	Amasya Üniversitesi	45.187.000	6.439.000	13.024.000	1.692.000	23.002.000	89.344.000
70	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	39.523.000	5.028.000	12.196.000	1.298.000	29.000.000	87.045.000
71	Ağrı İbrahim Çeçen Ün.	40.458.000	4.581.000	14.553.000	1.328.000	24.500.000	85.420.000
72	Sinop Üniversitesi	42.385.000	5.983.000	10.489.000	1.446.000	22.500.000	82.803.000
73	Siirt Üniversitesi	46.604.000	5.507.000	12.641.000	1.371.000	23.502.000	89.625.000
74	Neşehir Hacı Bektaş Veli Ün.	53.638.000	7.090.000	11.036.000	1.624.000	26.000.000	99.388.000
75	Karabük Üniversitesi	99.334.000	12.552.000	23.620.000	2.486.000	39.500.000	177.492.000
76	Kilis 7 Aralık Ün.	31.727.000	4.091.000	11.710.000	995.000	23.510.000	72.033.000
77	Çankırı Karatekin Ün.	55.174.000	7.684.000	17.671.000	1.913.000	28.500.000	110.942.000
78	Artvin Çoruh Üniversitesi	41.853.000	5.282.000	11.357.000	1.295.000	24.500.000	84.287.000
79	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	45.954.000	6.173.000	14.019.000	1.430.000	29.500.000	97.076.000
80	Bitlis Eren Üniversitesi	39.139.000	4.658.000	13.628.000	1.241.000	26.000.000	84.666.000
81	Kırklareli Üniversitesi	55.001.000	7.166.000	16.118.000	1.667.000	25.000.000	104.952.000
82	Osmaniye Korkut Ata Ün.	38.689.000	5.400.000	11.527.000	1.521.000	23.502.000	80.639.000
83	Bingöl Üniversitesi	55.934.000	6.521.000	11.439.000	1.474.000	32.000.000	107.368.000
84	Muş Alparslan Üniversitesi	43.449.000	4.895.000	13.045.000	1.310.000	26.500.000	89.199.000
85	Mardin Artuklu Üniversitesi	46.862.000	6.074.000	12.241.000	1.370.000	28.010.000	94.557.000
86	Batman Üniversitesi	46.850.000	5.413.000	13.341.000	1.252.000	24.500.000	91.356.000
87	Ardağan Üniversitesi	29.437.000	3.564.000	10.293.000	897.000	30.500.000	74.691.000
88	Bartın Üniversitesi	47.516.000	6.018.000	10.218.000	1.368.000	25.000.000	90.120.000
89	Bayburt Üniversitesi	31.291.000	3.651.000	10.826.000	1.032.000	35.010.000	81.810.000
90	Gümüşhane Üniversitesi	54.808.000	6.500.000	17.046.000	1.598.000	21.300.000	101.252.000
91	Hakkari Üniversitesi	24.650.000	2.957.000	9.543.000	863.000	16.510.000	54.523.000
92	Iğdır Üniversitesi	31.583.000	3.812.000	11.077.000	987.000	22.500.000	69.959.000
93	Şırnak Üniversitesi	24.677.000	2.925.000	8.691.000	879.000	30.012.000	67.184.000
94	Munzur Üniversitesi	38.632.000	4.540.000	8.848.000	1.167.000	30.010.000	83.197.000
95	Yalova Üniversitesi	43.954.000	5.591.000	8.212.000	1.418.000	27.500.000	86.675.000
96	Türk Alman Üniversitesi	10.956.000	1.570.000	6.757.000	605.000	29.800.000	49.688.000
97	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	83.002.000	11.997.000	11.746.000	2.239.000	41.100.000	150.084.000
98	Bursa Teknik Üniversitesi	18.458.000	2.700.000	8.350.000	643.000	23.250.000	53.401.000
99	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	36.686.000	5.468.000	9.781.000	1.272.000	34.102.000	87.309.000

2017 Yılı
Bütçe Sunuş Konuşması

Sıra No	Yükseköğretim Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
100	Izmir Katip Çelebi Üniversitesi	64.125.000	9.564.000	11.933.000	2.092.000	51.100.000	138.814.000
101	Necmettin Erbakan Üniversitesi	157.882.000	24.779.000	17.917.000	7.767.000	113.800.000	322.145.000
102	Abdullah Gül Üniversitesi	18.624.000	2.881.000	7.351.000	713.000	52.816.000	82.385.000
103	Erzurum Teknik Üniversitesi	16.188.000	1.963.000	7.864.000	628.000	38.500.000	65.143.000
104	Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	20.871.000	2.984.000	7.726.000	775.000	38.300.000	70.656.000
105	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	11.027.000	1.588.000	11.878.000	578.000	40.002.000	65.073.000
106	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	34.296.000	6.144.000	15.504.000	4.876.000	50.002.000	110.822.000
107	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	13.194.000	1.830.000	11.548.000	1.050.000	25.000.000	52.622.000
108	İskenderun Teknik Üniversitesi	22.949.000	3.313.000	14.748.000	1.560.000	25.500.000	68.070.000
109	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	9.499.000	1.256.000	12.372.000	2.889.000	21.600.000	47.616.000
Toplam		14.484.562.000	2.233.047.000	3.174.955.000	585.143.000	5.142.743.000	25.620.450.000